

2023

**ОТЧЕТ
ЗА ДЕЙНОСТТА НА
СМЕТНАТА ПАЛАТА**

ОТЧЕТ
ЗА ДЕЙНОСТТА НА СМЕТНАТА ПАЛАТА
ЗА 2023 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

I.	ДЕЙНОСТ НА СМЕТНАТА ПАЛАТА	7
1.	КРАТКО ОПИСАНИЕ.....	8
2.	РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗВЪРШЕНИТЕ ФИНАНСОВИ ОДИТИ.....	11
3.	РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗВЪРШЕНИТЕ ОДИТИ ЗА СЪОТВЕТСТВИЕ.....	26
4.	РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗВЪРШЕНИТЕ ОДИТИ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО	43
5.	РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗВЪРШЕНИТЕ СПЕЦИФИЧНИ ОДИТИ.....	63
6.	ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРЕПОРЪКИТЕ ОТ ОДИТИТЕ НА СМЕТНАТА ПАЛАТА	78
7.	АДМИНИСТРАТИВНО НАКАЗВАНЕ.....	82
II.	УПРАВЛЕНИЕ И ОРГАНИЗАЦИЯ НА СМЕТНАТА ПАЛАТА	85
1.	СТРУКТУРА	85
2.	ИНСТИТУЦИОНАЛЕН И АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ	86
3.	ОБУЧЕНИЕ И КВАЛИФИКАЦИЯ.....	87
4.	МЕТОДОЛОГИЯ НА ОДИТНАТА ДЕЙНОСТ	90
5.	ИНФОРМАЦИОННА И КОМУНИКАЦИОННА СРЕДА.....	90
6.	ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ И ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ НА СМЕТНАТА ПАЛАТА	91
III.	СЪТРУДНИЧЕСТВО	93
1.	ДЪРЖАВНИ ОРГАНИ, ПРОФЕСИОНАЛНИ И НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИ ОРГАНИЗАЦИИ.....	93
2.	МЕЖДУНАРОДНА ДЕЙНОСТ.....	98
IV.	ПУБЛИЧНОСТ И ПРОЗРАЧНОСТ	104

УВАЖАЕМИ НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ,

Представяме на Вашето внимание Отчета за дейността на Сметната палата на Република България за 2023 г.

Вярваме, че институцията е изпълнила успешно основната си задача – да контролира надеждността и достоверността на финансовите отчети на бюджетните организации и законосъобразното, ефективно, ефикасно и икономично управление на публичните средства и дейности.

Спазвайки принципите за публичност и прозрачност, сътрудничество и конструктивност, Сметната палата предоставя на Народното събрание обективна и надеждна информация за състоянието на публичните финанси.

През 2023 г. Сметната палата прие 423 одитни доклада, със 114 повече в сравнение с предишната година. Двадесет от тях бяха изпратени на председателя на Народното събрание и на парламентарни комисии.

В отчета се съдържа обобщена и синтезирана информация за най-важните констатации и изводи от всички приключили одити през годината, които дават реална картина на публичния сектор и по чувствителни за обществото теми.

По време на финансовите одити на годишните финансови отчети, извършени през 2023 г., са коригирани неправилни отчитания във финансовите отчети на бюджетните организации в размер на 6,73 млрд. лв. (за сравнение при одитите на годишните финансови отчети, извършени през 2022 г., са коригирани неправилни отчитания за 2,75 млрд.). По този начин Сметната палата допринася още по време на одитите да се подобри сериозно финансовата отчетност на бюджетните организации, тя да дава вярна и честна представа за финансовото им състояние и да бъде надеждна база за вземане на управленски решения.

След направен преглед и установено съществено забавяне при 57 одита от програмите за одитната дейност на Сметната палата в периода 2016-2021 г., бяха предприети незабавни действия и всички тези одити бяха приключени през 2023 г.

Поставено е начало на практика за регулярно оповестяване и информиране на обществеността за констатациите, които Прокуратурата дава за наличие или липса на данни за образуване на досъдебно производство. За първи път на интернет страницата на Сметната палата са оповестени 19 извлечения от общо 16 одитни доклада, дадени на Прокуратурата на Република България.

Сметната палата положи сериозни усилия да преодолее проблема с недостига и текучеството на кадри, особено в одиторския състав, в резултат от непривлекателни възнаграждения. Необходимостта от увеличение на средствата за работни заплати намери крайната подкрепа на Народното събрание в бюджета за 2023 г.

За първи път след десетгодишно прекъсване, Сметната палата организира и успешно проведе изпит за одитори, с което бяха спазени законови изисквания и бе направена още една стъпка за преодоляване на трудностите с административния капацитет. Провеждането на изпит за одитори е предпоставка за кариерно израстване, пълноценно участие на най-младите служители в одитите и мотивирането им да останат на работа в институцията.

Сметната палата подпомогна осигуряването на публичност и прозрачност на предизборните кампании при два вида избори през годината - за Народно събрание на 2 април 2023 г. и за общински съветници и кметове на 29 октомври 2023 г. Това бе осъществено чрез ефективно поддържане и софтуерно надграждане на Единния регистър по Изборния кодекс, подходящи указания, образци и обучения за участниците в изборите, както и чрез одитите на декларираните приходи и извършваните разходи във връзка с предизборните кампании.

Уверяваме Ви, че Върховната одитна институция на Република България ще продължава да бъде независим и надежден източник на информация за Народното събрание, гарант за подобряването на управлението на публичните средства и дейности и защитник на парите на българските граждани.

Съгласно Закона за Сметната палата, внасяме Отчета за дейността на Сметната палата на Република България за 2023 г. в Народното събрание.

РЪКОВОДСТВО НА СМЕТНАТА ПАЛАТА

СЪКРАЩЕНИЯ:

АДФИ – Агенция за държавна финансова инспекция
АОП – Агенция по обществени поръчки
АРАХНЕ – инструмент за оценка на риска, разработен от Европейската комисия
АФКОС – дирекция „Защита на финансовите интереси на Европейския съюз“
БНБ – Българска народна банка
БП ЕАД – „Български пощи“ ЕАД
ВОИ – Върховна одитна институция
ГИС – Географски информационни системи 103
ГФО – годишен финансов отчет
ДВУ – държавни висши училища
ДМА – дълготрайни материални активи
ДОО – държавно обществено осигуряване
ДППИ – Държавно предприятие "Пристанищна инфраструктура"
ДСД – Други сметки и дейности
ЕБК – Единна бюджетна класификация
ЕВРОСАЙ – Европейска организация на Върховните одитни институции
ЕС – Европейски съюз
ЕСК – едноличен собственик на капитала
ЕСП – Европейска сметна палата
ЕСТИ – Единната система за туристическа информация
ЗАНН – Закон за административните нарушения и наказания
ЗБН – Закон за банковата несъстоятелност
ЗБНЗОК – Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса
ЗВОПС – Закон за вътрешния одит в публичния сектор
ЗГВБ – Закон за гарантиране на влоговете в банките
ЗДБРБ – Закон за държавния бюджет на РБ
ЗМПВВПРБ – Закон за морските пространства, вътрешните водни пътища и пристанищата на Република България
ЗНФО – Закон за независимия финансов одит
ЗОП – Закон за обществени поръчки
ЗПКОНПИ – Закон за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество
ЗПП – Закон за политическите партии
ЗПФ – Закон за публичните финанси
ЗСП – Закон за Сметната палата
ЗСч – Закон за счетоводството
ИК – Изборен кодекс
ИНТОСАЙ – Международна организация на Върховните одитни институции
ИСАК – Интегрирана система за администриране и контрол
ИСУН 2020 – Информационната система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България
ИТМ – Инициатива „Три морета“

КПК – Комисията за противодействие на корупцията
МСВОИ – международно признатите одитни стандарти
МФ – Министерство на финансите
НАП – Национална агенция за приходите
НЗОК – Национална здравноосигурителна каса
ОКИ – Отчет за касово изпълнение
ОЛАФ – Европейската служба за борба с измамите
ОП – обществени поръчки
ОПП – Договор за обществен превоз на пътници
ОПР – Отчет за приходи и разходи
ОССЕ – Организация за сигурност и сътрудничество в Европа
ОСФУ – одит за съответствие при финансовото управление
ПЗР – Преходните и заключителните разпоредби
ППЗОП – Правилник за прилагане на Закона за обществени поръчки
РОП – регистър на обществените поръчки
СА ЕАД – „Столичен автотранспорт“ ЕАД
СБО – Сметкоплан на бюджетните организации
СД – Съвет на директорите
СЕС – Сметки за средства от Европейския съюз
СОС – Столичен общински съвет
СФУК – системи за финансово управление и контрол
УС – Управителен съвет
ФГВБ – Фонда за гарантиране на влоговете в банките
IDI – Инициативата за развитие на ИНТОСАЙ

ДЕЙНОСТ НА СМЕТНАТА ПАЛАТА

I. ДЕЙНОСТ НА СМЕТНАТА ПАЛАТА

1. КРАТКО ОПИСАНИЕ

Сметната палата е независима институция, която контролира надеждността и достоверността на финансовите отчети на бюджетните организации, законосъобразното, ефективно, ефикасно и икономично управление на публичните средства и дейности, за което предоставя надеждна информация на Народното събрание и се отчита пред него.

Сметната палата се състои от председател, двама заместник-председатели и двама членове, избрани от Народното събрание. Председателят ръководи и организира дейността на Сметната палата, а заместник-председателите носят отговорност за организирането на одитната дейност и нейното качество. Членовете са представители на професионални организации – Института на дипломираните експерт-счетоводители и Института на вътрешните одитори в България. Те участват в заседанията на Сметната палата и приемането на одитните доклади. Сметната палата приема решенията си с явно гласуване и мнозинство от 4 гласа.

За периода от 01.01.2023 г. до 31.12.2023 г. Сметната палата е провела 48 заседания, на които са взети 612 решения. Приети са 72 одитни доклада за одити за съответствие, 7 одитни доклада за одити на изпълнението, както и 10 за специфични одити. В резултат на извършените финансови одити на годишните финансови отчети на бюджетните организации са приети 333 одитни доклада.

Шест одитни доклада са изпратени до Председателя на Народното събрание, а други 14 доклада са предоставени на отделни парламентарни комисии, както следва:

- Комисия по земеделието, храните и горите – 2 бр.
- Комисия по въпросите на Европейския съюз – 1 бр.
- Комисия по бюджет и финанси – 1 бр.
- Комисия по земеделието – 1 бр.
- Комисия по Европейския съюз, шенгенското пространство и Еврзоната – 3 бр.
- Комисия по електронното управление и информационните технологии – 1 бр.
- Комисия по туризъм – 1 бр.
- Комисията по здравеопазване – 2 бр.
- Комисията по транспорт и съобщения – 1 бр.
- Комисия по околната среда и водите – 1 бр.

По този начин Сметната палата предоставя на Народното събрание надеждна информация, която да подпомогне законодателния орган при осъществявания от него парламентарен контрол.

На Прокуратурата на Република България са изпратени 8¹ одитни доклада. На Министерския съвет са изпратени 188 одитни доклада, а други 82 – до председатели на общински съвети. До Агенцията за държавна финансова инспекция, поради наличие на данни за нарушения, са изпратени 55 доклада, до Агенцията по обществени поръчки – 49 доклада, а до Националната агенция за приходите са изпратени 3 доклада.

В броя на изпратените доклади не са включени тези за резултатите от извършени проверки за изпълнение на препоръки.

¹ 6 одитни доклада на основание чл. 58, ал. 1 от ЗСП и 2 одитни доклада на основание чл. 44 от ЗСП.

Изпратени доклади до Народно събрание, Прокуратура на РБ и други органи

2. РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗВЪРШЕНИТЕ ФИНАНСОВИ ОДИТИ

През 2023 г. Сметната палата извършва финансов одит на годишните финансови отчети на бюджетните организации, които се отнасят за 2022 г. Финансовият одит представлява **изразяване на независимо одитно мнение с разумна степен на сигурност** дали годишният финансов отчет на бюджетната организация е изготвен във всички съществени аспекти в съответствие с приложимата обща рамка за финансово отчитане. Следователно, одитното мнение не изразява сигурност за бъдещата жизнеспособност на организацията, нито за ефективността или ефикасността, с която ръководството е провеждало дейността на бюджетната организация. С одитното мнение се цели повишаване на **степената на доверие** на потребителите на информацията относно финансовия отчет. Международно признатите одитни стандарти изискват от одитора да изрази мнение, след като получи **разумна степен на увереност** относно това дали финансовият отчет, като цяло, не съдържа съществени неправилни отчитания, независимо дали се дължат на измама или грешка. Одитното мнение може да бъде немодифицирано, квалифицирано или отрицателно. **Немодифицираното мнение** означава, че **одитираният финансов отчет не съдържа съществени неправилно отчетени суми**, а в приложението към него няма пропуски на важна за потребителите нефинансова информация. Финансов отчет, върху който Сметната палата е изразила немодифицирано мнение, **дава вярна и честна представа** за финансовото състояние, финансовите резултати от дейността и паричните потоци на бюджетната организация. **Квалифицирано мнение** се изразява, когато **в одитирания финансов отчет има съществени неправилно отчетени суми** или пропуск на важна нефинансова информация, **но техният ефект е ограничен**. Финансов отчет, върху който Сметната палата е изразила квалифицирано мнение, **дава вярна и честна представа** за финансовото състояние, финансовите резултати от дейността и паричните потоци на бюджетната организация, **с изключение на ефекта от неправилно отчетените суми или пропуски**. **Отрицателно мнение** се формира, когато **в одитирания финансов отчет има съществени неправилно отчетени суми** или пропуски на важна нефинансова информация, **чийто ефект е всеобхватен**. Финансов отчет, върху който Сметната палата е изразила отрицателно мнение, **не дава вярна и честна представа** за финансовото състояние, финансовите резултати от дейността и паричните потоци на бюджетната организация. В редки случаи, когато са налице **обстоятелства, възпрепятстващи одитора да извърши необходимите одитни процедури**, Сметната палата **отказва да изрази мнение**. За финансов отчет, относно който Сметната палата е отказала да изрази мнение, **не може да се направи извод дали дава вярна и честна представа** за финансовото състояние, финансовите резултати от дейността и паричните потоци на бюджетната организация.

Сметната палата прие общо **333 одитни доклада за извършени финансови одити на ГФО на бюджетните организации за 2022 г., което е с 16 % повече от 2021г.** Най-голям е броят на немодифицираните мнения, които представляват 81% от общия брой изразени мнения върху финансови отчети (Фигура 1).

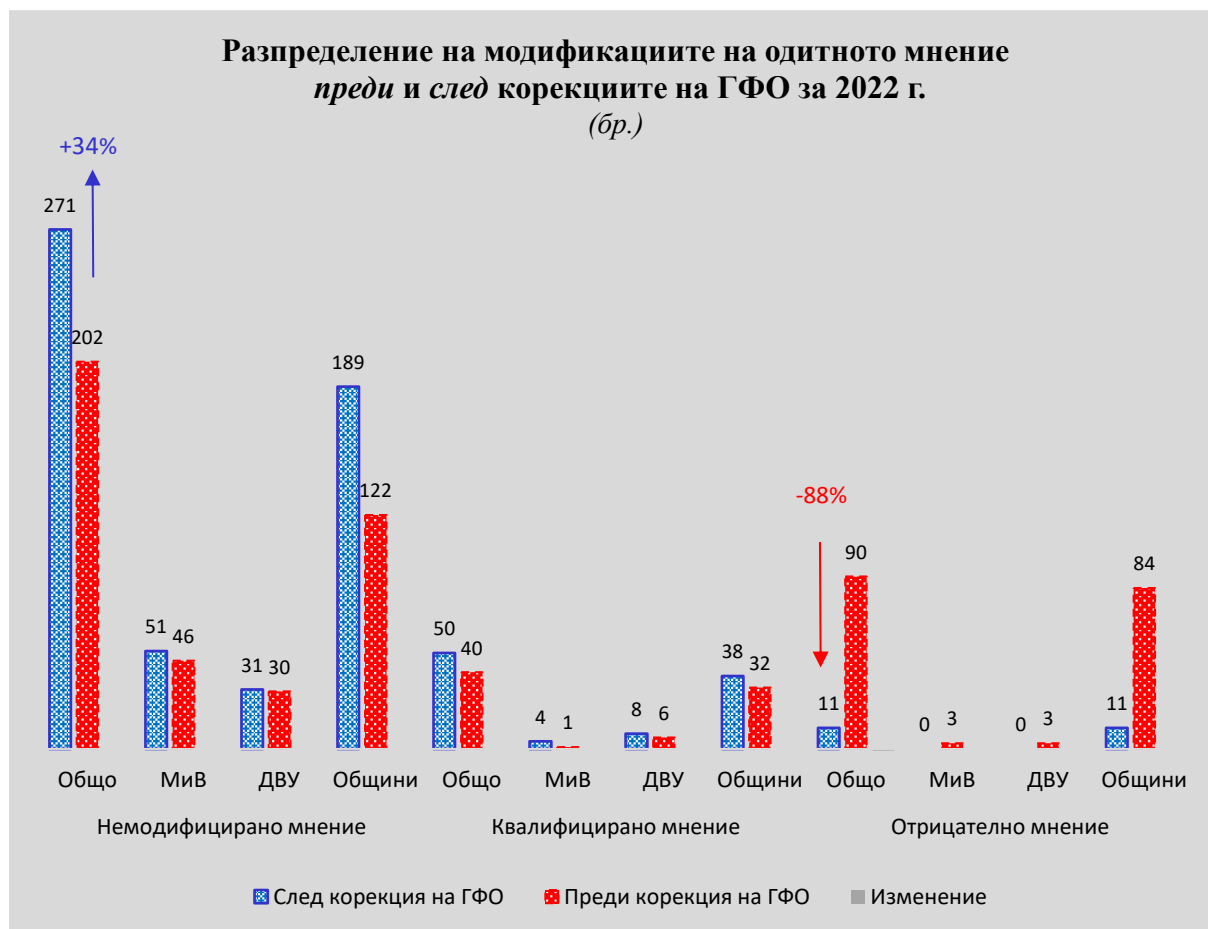
Причината за това е възможността **установените от одиторите неправилни отчитания да се коригират** по време на финансовия одит. Целта на корекциите е **ГФО да дава вярна и честна представа за финансовото състояние, финансовите резултати от дейността и паричните потоци** на бюджетната организация, а оттам да бъде и **надеждна база за вземане на управленски решения на институционално, регионално и национално ниво**. Броят немодифицирани мнения е индикатор за степента на спазване на изискванията на приложимата рамка за финансовото отчитане, но не и за качеството на отчетността в публичния сектор, което е функция от естеството на рамката за финансово отчитане.

През последната година броят на модифицираните мнения при общините е намалял спрямо предходната година (от 30 % на ГФО за 2021 г. до 21 % на ГФО за 2022 г.), като основна причина за намалението отново може да се посочи възможността за корекция от бюджетните организации на установените от одиторите неправилни отчитания.

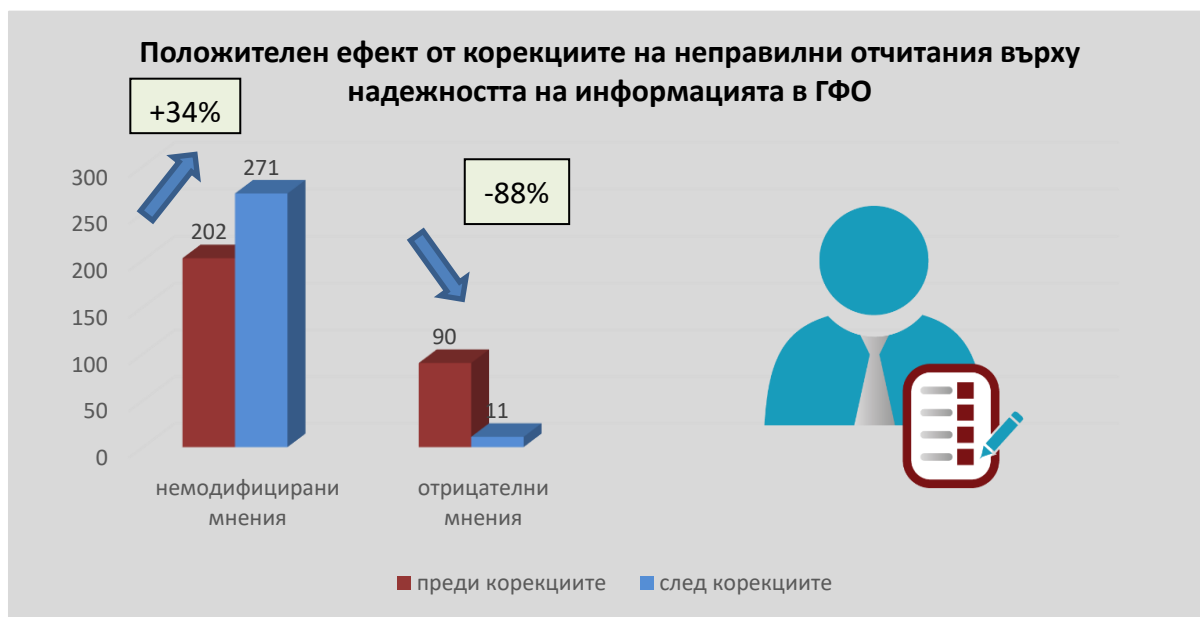
Фигура 1

Фигура 2

На *Фигура 2* е представен **положителният ефект на корекциите** на неправилни отчитания по време на одита върху надеждността на информацията в ГФО, изразена чрез броя на модификациите на одитните мнения за 2022 г. Ако не бяха извършени корекции, Сметната палата би изразила **отрицателно мнение** по финансовите отчети на 90 бюджетни организации и **квалифицирано мнение** по финансовите отчети на 40 бюджетни организации. **В резултат на корекциите броят на отрицателните мнения е намалял с 88%. За сметка на това немодифицираните мнения са нараснали с 34%.** Това означава, че в резултат на корекциите на установените от Сметната палата **неправилни отчитания** значително се е увеличил броят на финансовите отчети, които дават **вярна и честна представа за финансовото състояние, финансовите резултати от дейността и паричните потоци на отделните бюджетни организации.** Най-съществена промяна се наблюдава при общините, при които немодифицираните мнения са се увеличили с 67 броя или с 55%.

При формиране на одитно мнение Сметната палата определя ефекта на всяка счетоводна грешка според проявлението ѝ върху одитирания годишен финансов отчет. Проявлението на грешките от своя страна зависи от правилата за счетоводно отчитане. Размерът на грешката сам по себе си не е определящ. Някои грешки не се отразяват върху сумите във финансовия отчет. Техният ефект е нулев и не се взимат предвид при формиране на одитното мнение. Други грешки влияят на сумите във финансовия отчет и водят до неправилни отчитания. Възможно е една грешка да засегне едновременно няколко позиции от годишния финансов отчет, т.е. една грешка да доведе до няколко неправилни отчитания. За определяне на ефекта от грешките във финансовия отчет се прилага набор от правила, сред които:

- Сума по дадена позиция, грешно отчетена в една отчетна група вместо друга – едно неправилно отчитане в едната от двете отчетни групи;
- Грешка едновременно на касова и начислена основа – толкова неправилни отчитания, колкото са засегнатите позиции на ГФО;
- Грешка, която оказва влияние върху ОПР и Баланс – посочват се неправилни отчитания както за ОПР, така и за Баланса.

2.1. Системни слабости, констатирани при финансови одити на министерства, ведомства и държавни висши училища

Установяват се следните групи грешки и нередности, които остават **некоригирани** във финансовите отчети:

- **Не се прилагат основни счетоводни принципи**, включително принципът за текущо начисляване (идентифицирано и при одитите на ГФО за 2021 г.). Например, несвоевременното начисляване на дължими лихви за вземания и задължения, води до признаване на съответните приходи или разходи в момента на плащането, а не към момента на тяхното възникване.
- **Неправилно определяне на разходите за амортизация** след настъпване на

събития, водещи до промяна в амортизационния план (основен ремонт, обезценка и др.). Това влияе както на размера на разходите за амортизация, така и на балансовата стойност на нефинансовите дълготрайни активи (идентифицирано и при одитите на ГФО през периода 2017-2021 г.).

- **Неправилно класифициране на активи, пасиви, приходи, разходи и трансфери** по счетоводните сметки от СБО и параграфите от ЕБК (идентифицирано и при одитите на ГФО през периода 2016-2021 г.), вследствие на което позициите в баланса, ОПР и ОКИ са представени с некоректни суми.
- **Неправилно осчетоводени банкови гаранции и ангажименти** (идентифицирано и при одитите на ГФО през периода 2016-2021 г.), което обикновено води до подценяване или надценяване на задбалансови активи и пасиви.
- **Не се отразяват промените в дяловото участие** на бюджетните организации в капитала на търговски дружества (идентифицирано и при одитите на ГФО през периода 2016-2021 г.). В резултат на това в ГФО некоректно се представят дяловете и акциите и приходите, свързани с тях.
- **Неправилно отчитане на предоставени аванси** като разходи за текущия период (идентифицирано и при одитите на ГФО през периода 2018-2021 г.), което води до занижаване на вземанията на бюджетната организация за сметка на завишаване на разходите за периода.
- **Не се провизират вземания** от предоставените от бюджетните организации заеми, аванси, продажби и други разчети, които подлежат на провизиране за несъбираемост (идентифицирано и при одитите на ГФО за 2021 г.), вследствие на което разходите за провизии са подценени.
- **Неправилно осчетоводяване на получените и разходвани средства по програми от ЕС** – авансово получени суми, задбалансова статистическа отчетност на средствата за сметка на бенефициентите, ЕС и други донори. Несвоевременно прехвърляне на придобитите активи от отчетна група СЕС в отчетна група „Бюджет“ и/или ДСД. В резултат на това в ГФО позициите в баланса, ОПР и ОКИ са представени с некоректни суми.
- **Неправилно се коригират грешки** от предходни отчетни периоди, в резултат на което некоректно се представят сумите в ОПР.

В процеса на одита на финансовите отчети, някои грешки и нередности в министерства, ведомства и държавни висши училища са **коригирани**:

- ✓ Кorigиране на разходите за амортизации, с което се постига и вярно представяне на балансовата стойност на амортизируемите активи (коригирано и при одитите на ГФО през периода 2018-2021 г.).
- ✓ Признати неотчетени активи, пасиви, приходи и разходи (коригирано и при одитите на ГФО през периода 2016-2021 г.). С тази корекция се постига честно представяне, като се осигурява пълнота на информацията във финансовия отчет.
- ✓ Отстранени са грешки, предимно технически, при попълването на финансовите отчети в макетите на Министерство на финансите, за да се постигне вярно представяне на информацията (коригирано и при одитите на ГФО през периода 2017-2021 г.).

- ✓ Правилно класифициране на активи, пасиви, приходи, разходи и трансфери по счетоводните сметки от СБО и параграфите от ЕБК (коригирано и при одитите на ГФО през периода 2016-2021 г.), вследствие на което позициите в баланса, ОПР и ОКИ са представени с коректни суми.

През 2022 г. около 96% (333 596 хил. лв.) от неправилно отчетените разходи в ОПР са установени в три централни органа, а 98% (228 568 хил. лв.) от неправилно отчетените приходи в ОПР – в два централни органа. Неправилно отчетените преоценки и други събития в ОПР за около 88% (262 662 хил. лв.) са установени в три централни органа (Фигура 4).

През 2022 г. над 99% (696 853 хил. лв.) от неправилно отчетените операции с финансови активи и пасиви са установени в един централен орган (Фигура 5).

Констатиран са случаи на несъобразяване със законите и другите нормативни разпоредби и е приложена разпоредбата на чл. 57, ал. 1 от ЗСП, като са уведомени съответните компетентни органи (АДФИ – за две министерства и ведомства, и Прокуратурата на РБ – за едно централно ведомство) за предприемане на мерки.

Приложени са разпоредбите на чл. 49, ал. 3 и чл. 53, ал. 1 от ЗСП, като през 2023 г. одитни доклади са изпратени по компетентност и на други органи за сведение или за предприемане на съответни действия (Министерство на финансите – за две централни ведомства).

Фигура 3

Фигура 4

Фигура 5

2.2. Системни слабости, констатирани при финансови одити на общини

Установяват се следните групи грешки и нередности, които остават **некоригирани** във финансовите отчети:

- Неправилно определяне на разходите за амортизация след настъпване на събития, водещи до промяна в амортизационния план (основен ремонт, обезценка и др.). Неначислена амортизация на амортизируеми нефинансови дълготрайни активи и неотписана акумулирана амортизация на продадени и бракувани активи. Неправилно начисляване на амортизации на нефинансови дълготрайни активи в резултат на неправилно определен срок на годност (несъобразен с годината на придобиване, физическото и морално състояние на активите) и неопределяне на остатъчна стойност на активите. Неправилно определяне на параметри на амортизационния план и/или неутвърдени подходи за избор на стойности за определените параметри в утвърдената амортизационна политика. Това влияе както на размера на разходите за амортизация, така и на балансовата стойност на нефинансовите дълготрайни активи. (идентифицирано и при одитите на ГФО през периода 2017-2021 г.)

- Неправилно класифициране на активи, пасиви, приходи, разходи и трансфери по счетоводните сметки от СБО и параграфите от ЕБК (идентифицирано и при одитите на ГФО през периода 2016-2021 г.), вследствие на което позициите в баланса, ОПР и ОКИ са представени с некоректни суми.

- Неправилно счетоводно отразяване на дяловото участие на общините в търговски дружества, както и при отразяване на промените в дела на тези инвестиции (идентифицирано и при одитите на ГФО през периода 2016-2021 г.). В резултат на това в ГФО на общините некоректно се представят дяловете и акциите и приходите, свързани с тях.

- Неизвършена и/или частично извършена инвентаризация на активи и пасиви, в т.ч. на разходи за активи с незавършен процес на придобиване в предходни отчетни периоди (идентифицирано и при одитите на ГФО през периода 2019-2021 г.), което е съществен недостатък на вътрешния контрол върху верността на финансовите отчети.

- Неосчетоводени или неправилно осчетоводени поети и реализирани ангажименти и нови задължения за разходи, което обикновено води до подценяване на разходи и балансови и задбалансови пасиви (идентифицирано и при одитите на ГФО през периода 2019-2021 г.).

- Непълни оповестявания относно състоянието и изменението на активите, пасивите, приходите и разходите, което ограничава възможността на потребителите на финансовия отчет да вземат информирани решения (идентифицирано и при одитите на ГФО през периода 2019-2021 г.).

- Неправилно счетоводно отразяване при преактуване на имоти – общинска собственост, признати в отчетността в предходни отчетни периоди. Неотразяване в счетоводните регистри и баланса на всички имоти и активи. Признаване на имоти – общинска собственост по данъчна оценка, вместо тяхната справедлива стойност, като често се допуска да бъдат признати със значително занижени стойности, което води до подценяване на активите (идентифицирано и при одитите на ГФО 2020-2021 г.).

- Неправилно осчетоводяване на получените и разходвани средства по програми от ЕС – авансово получени суми, задбалансова статистическа отчетност на средствата за сметка на бенефициентите, ЕС и други донори. Несвоевременно

прехвърляне на придобитите активи от отчетна група СЕС в отчетна група „Бюджет“ и/или ДСД. В резултат на това в ГФО позициите в баланса, ОПР и ОКИ са представени с некоректни суми (идентифицирано и при одитите на ГФО за 2021 г.).

- Капиталови разходи за строителство и основен ремонт на дълготрайни материални активи не се класифицират в зависимост от степента им на завършеност по съответните сметки за активи и/или като незавършено строителство, производство и основен ремонт. Допускано е без основание и без документална обосновааност същите да се отписват (без извършен анализ и без управленско решение). Допускано е да са налични позиции за дълготрайни активи в процес на придобиване, за които няма надеждни данни да бъдат включени в баланса. Неправилно отчетени на начислена и касова основа разходи за текущ и основен ремонт на дълготрайни активи. Не се капитализират в отчетна група „Други сметки и дейности“ разходи за придобиване и основен ремонт на инфраструктурни обекти. Вследствие на посочените неправилни отчитания са подценени или надценени активите в баланса, разходите за амортизация (идентифицирано и при одитите на ГФО през периода 2019-2021 г.).

- Неизвършен преглед за обезценка или преоценка на дълготрайни активи или същият е извършен формално. Неправилно приложен подход при извършения преглед за обезценка, като е използвана за съпоставка отчетната стойност на дълготрайните активи, вместо балансовата им стойност. Липса на подход за последващи оценки на дълготрайните активи в прилаганите счетоводни политики.

- Неприлагане на линейния метод при признаване на приходи от право на ползване на предоставените активи по договорите с В и К операторите по чл. 198п, ал. 1 от Закона за водите, вследствие на което позициите в баланса и ОПР са представени с некоректни суми (идентифицирано и при одитите на ГФО за 2021 г.).

- Неприлагане на основни счетоводни принципи, регламентирани в Закона за счетоводството (идентифицирано и при одитите на ГФО за 2021 г.).

- Неизвършен анализ на предоставените авансови плащания към контрагенти за определяне на приблизителна оценка на разходите за придобиване на обекти, като не е извършвана и приблизителна счетоводна оценка на незавършеното строителство, което обикновено води до подценяване на активите и надценяване на вземанията (идентифицирано и при одитите на ГФО за 2021 г.).

- Неотписани банкови гаранции с изтекъл срок на валидност (идентифицирано и при одитите на ГФО за 2021 г.).

- Некласифицирани заеми и дългове по остатъчен срок на изискуемост – краткосрочни, дългосрочни и текущ дял на дългосрочните заеми (идентифицирано и при одитите на ГФО за 2021 г.).

- Липса на документална обосновааност на стопанските операции, в резултат на което в ГФО се включват суми, които не могат да бъдат надеждно потвърдени (идентифицирано и при одитите на ГФО през периода 2018-2021 г.).

- Отклонения от изискванията на утвърдените и прилагани политики по провизиране на вземанията от директно предоставени от бюджетните организации заеми, аванси, продажби и други разчети, които подлежат на провизиране за несъбираемост (идентифицирано и при одитите на ГФО за 2021 г.).

- Грешки при консолидирането на годишните финансови отчети в системата на първостепенните разпоредители с бюджет и при пренасяне на данните от счетоводната

база в макетите на Министерството на финансите (идентифицирано и при одитите на ГФО за 2021 г.).

Без да оказва влияние на одитното мнение при одитите на ГФО на част от общините е обърнато внимание за ползван временен безлихвен заем от сметката за чужди средства. Ползването на заема е в несъответствие с правната рамка².

Констатирани са случаи на несъобразяване със законите и другите нормативни разпоредби и е приложена разпоредбата на чл. 57, ал. 1 от ЗСП (*Фигура 6*), като са уведомени съответните компетентни органи (АДФИ – за 34 общини) за предприемане на мерки (идентифицирано и при одитите на ГФО през периода 2019-2021 г.). Като такива случаи могат да се посочат:

- Неспазване на финансови показатели регламентирани в ЗПФ – за разходи, поети ангажименти за разходи и просрочени задължения по ЗПФ, което съгласно разпоредбата на § 2 от ДР на ЗПФ, се счита за нарушение на бюджетната дисциплина.

- Неизградено звено за вътрешен одит в съответствие с чл. 12, ал. 2, т. 3 от ЗВОПС.

- Не е актуализирана своевременно Стратегията за управление на риска, утвърдена от кмета на общината, което е в несъответствие с чл. 12 от Закона за финансовото управление и контрол в публичния сектор. Своевременно не е извършен преглед на риск-регистъра за идентифициране на рискове от потенциални събития и ситуации, които могат да повлияят негативно върху постигане целите на общината.

Фигура 6

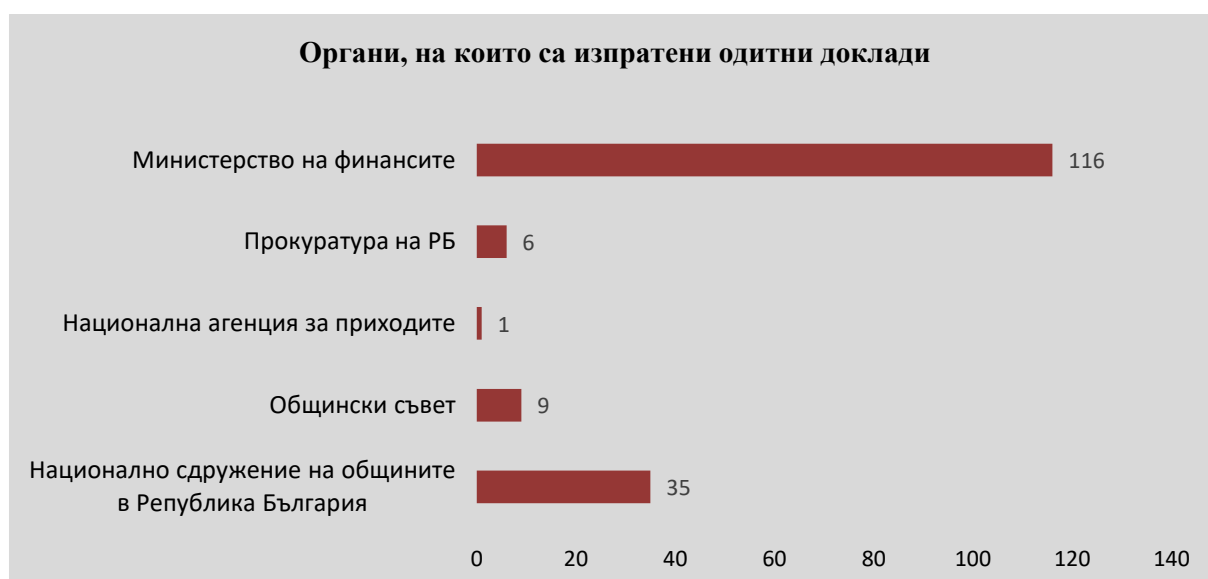
В изпълнение на чл. 57, ал. 1 от ЗСП, АДФИ регулярно уведомява Сметната палата за възлаганите финансови инспекции, както и информация за резултатите от изпълнените проверки.

² Съгласно чл. 147 от Закона за публичните финанси, чрез сметките за чужди средства не може да се извършват и отчитат други дейности освен администрирането на чужди средства и дейността на съответните държавни органи по принудително изпълнение и конфискуване на активи и последващото управление и разпределение на събраните средства съгласно изискванията на приложимото законодателство.

На основание на разпоредбата на чл. 49, ал. 3 и чл. 54, ал. 16 от ЗСП през 2023 г. одитни доклади са изпратени по компетентност и на други органи (*Фигура 7*) за сведение или за предприемане на съответни действия (Министерство на финансите – за 116 общини, Националната агенция за приходите – за една община, Общински съвети – за 9 общини, Националното сдружение на общините в Република България – за 35 общини).

При установени при одита действия, които създават възможност за незаконосъобразно събиране или разходване на бюджетни или други публични средства, както и при констатирани данни за престъпление, са приложени разпоредбите на чл. 44 и чл. 58, ал. 1 от ЗСП като е уведомена Прокуратурата на РБ (за шест общини).

Фигура 7

В процеса на одита на финансовите отчети, някои грешки и нередности в общини са **коригирани**:

✓ Коригирани разходи за амортизация, с което се постига и вярно представяне на балансовата стойност на амортизируемите активи (коригирано и при одитите на ГФО през периода 2018-2021 г.).

✓ Отчитане на промените в дяловото участие на общините в търговски дружества (коригирано и при одитите на ГФО през периода 2016-2021 г.) с цел коректно да се представят инвестициите в дялове и акции и приходите, произтичащи от тях. Около 95% (639 951 хил. лв.) от неправилно представените приходи в ОПР (*Фигура 9*) се дължи на неправилно отчетени дялови участия във финансовия резултат на търговски дружества с мажоритарно участие в една община.

✓ Отчетени поети и реализирани ангажименти по договори, банкови гаранции (коригирано и при одитите на ГФО през периода 2016-2021 г.). С тази корекция се постига честно представяне, като се осигурява пълнота на информацията за задбалансовите активи и пасиви във финансовия отчет.

✓ Признати неотчетени активи, пасиви, приходи и разходи (коригирано и при одитите на ГФО през периода 2016-2021 г.). С тази корекция се постига честно

представяне, като се осигурява пълнота на информацията във финансовия отчет. През 2022 г. около 68% (966 058 хил. лв.) от неправилно представените през 2022 г. активи в балансите (*Фигура 8*) се дължи на неправилно отчетени активи в седем общини.

✓ Отстранени са грешки, предимно технически при консолидирането на финансовите отчети в системата на първостепенните разпоредители, за да се постигне вярно представяне (коригирано и при одитите на ГФО през периода 2018-2021 г.). През 2022 г. около 75% (11 807 хил. лв.) от неправилните отчетения при приходите (*Фигура 10*) се дължи на допуснати технически грешки при попълване на информацията в ОКИ в две общини.

✓ Правилно класифициране на активи, пасиви, приходи, разходи и трансфери по счетоводните сметки от СБО и параграфите от ЕБК (коригирано и при одитите на ГФО през периода 2016-2021 г.), вследствие на което позициите в баланса, ОПР и ОКИ са представени с коректни суми. През 2022 г. 80% (1 825 672 хил. лв.) от неправилните отчетения на преоценки и други събития в ОПР (*Фигура 9*) се дължат на неправилни отчетения в пет общини.

Фигура 8

Фигура 9

Фигура 10

2.3. Изводи от одитите на ГФО за 2022 г.

В резултат на финансовите одити на ГФО за 2022 г. са коригирани неправилни отчитания във финансовите отчети на бюджетните организации (*Фигура 11*) в размер на 6,73 млрд. лв. (при ГФО за 2021 г. са коригирани неправилни отчитания за 2,75 млрд.), представляващи почти 2,5 пъти увеличение в сравнение с предходната година.

Сред причините в ГФО да остане некоригирани неправилни отчитания са:

- Различия в мнението на одитора и мнението на ръководството на бюджетните организации по отношение на счетоводното третиране и отчитане на определени събития, трансакции и операции.
- Невъзможност да се коригират неправилни отчитания от предходни периоди, които продължават да оказват влияние на ГФО през одитирания период.
- Размерът на неправилните отчитания не е съществен и няма да повлияе на одитора при преценката относно вида на одитното мнение.

Фигура 11

2.3.1. Слабости при изготвяне на финансовия отчет

- В трите групи обекти – министерства и ведомства, държавни висши училища и общини се допускат сходни неправилни отчитания по отношение на **класифицирането на приходите и разходите, активите и пасивите по съответните параграфи и подпараграфи от ЕБК и сметки от СБО**. Като основна причина определяме честата промяна в изискванията на нормативната уредба, свързана с финансово-счетоводната отчетност, включително поради недостатъчно изчерпателните указания от страна на МФ по отношение на нейното прилагане (например, определението за прилежащи към сгради и съоръжения земи, класифицирането на определени групи дълготрайни активи и др.). Неблагоприятен ефект имат и даваните от страна на МФ индивидуални допълнителни пояснения на бюджетни организации, от които често произтичат изключения от общите правила.
- Неспазване на указанията на МФ, относно задължението за извършване на преглед за **обезценка на дълготрайните активи**.
- Не се спазват указанията на МФ за **задбалансово отчитане** на поетите и реализирани ангажименти и/или възникналите нови ангажименти за разходи, условни вземания и задължения.
- Проблеми при идентифицирането и прилагането на относимите принципи от Закона за счетоводството.

Посочените слабости при създаване на финансовата отчетност са идентифицирани и при извършването на одитите на ГФО през периода 2017-2021 г.

2.3.2. Слабости при организацията на счетоводната отчетност

- Относителният дял на изразените модифицирани (квалифицирани и отрицателни) мнения е най-висок при финансовите одити на ГФО на общините и ДВУ, което е индикатор за **недостатъчен административен капацитет**.
- Липсва изискване за генериране **унифицирана база данни в подходящ електронен формат**, съдържаща всички счетоводни записвания на начислена и касова основа **в системата на първостепенния разпоредител с бюджет**, което от една страна е предпоставка за допускане на грешки при изготвяне и обобщаване на информацията в консолидираните ГФО, а от друга – затруднява използването на специализирани одиторски софтуерни продукти при извършването на одитите. Въвеждането на Интегрираната финансово-информационна система за общините и единната интегрирана финансово-информационна система за министерствата и останалите разпоредители с бюджет ще бъде продължителен във времето процес. Използването на единна база за съставяне на финансовия отчет намалява риска от технически грешки при изготвянето и обобщаването на информацията за ГФО, осигурява **проследимост** и **не ограничава обхвата на одита**, при който се използват специализирани одиторски софтуерни продукти.
- **Неефективен вътрешен контрол** от страна на първостепенните разпоредители с бюджет върху воденето на счетоводна отчетност и бюджетната дисциплина на разпоредителите от по-ниска степен.
- Във връзка с отговорността на първостепенните разпоредители с бюджет за изготвяне и достоверно представяне на информацията в консолидираните

финансови отчети, ръководителите на бюджетните организации **не упражняват ефективен контрол** относно пълнотата и достоверността на информацията в отчетите на разпоредителите от по-ниска степен. Не се използва възможността за извършване на **одитни ангажменти от звената за вътрешен одит** по отношение спазване на приложимата обща рамка за финансово отчитане, дори в случаите на изразени модифицирани мнения, а се разчита изцяло на финансовите одити извършвани от Сметната палата.

Всички посочени слабости при организацията на счетоводната отчетност са идентифицирани и при извършването на одитите на ГФО през периода 2018-2021 г., а първите две слабости са характерни и за одитите на ГФО през периода 2015-2017 г.

3. РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗВЪРШЕНИТЕ ОДИТИ ЗА СЪОТВЕТСТВИЕ

Одит за съответствие е проверката на системите за финансово управление и контрол, включително на вътрешния одит и на управленските решения във връзка с организацията, планирането, управлението, отчитането и контрола на бюджетните и другите публични средства и дейности в одитираната организация с оглед на спазването на изискванията на нормативните актове, вътрешните актове и договорите.

През 2023 г. Сметната палата прие 72 одитни доклада от извършени одити за съответствие. Изследвани са системите за финансово управление и контрол, изпълнението на бюджета, възлагането и изпълнението на обществените поръчки и управлението на имуществото на министерства и ведомства, общини и държавни висши училища. Разгледан е и въпросът за събираемостта на приходите от местни данъци и такси в общините. От направените констатации са формирани оценки и изводи за управлението на публичните средства и дейности на одитираните организации и са дадени препоръки за подобряването им.

3.1. Изводи от приключените през периода одити за съответствие

3.1.1. Системи за финансово управление и контрол

Констатирани са съществени несъответствия по отношение на системите за финансово управление и контрол в одитираните организации, както следва:

3.1.1.1. Министерства, ведомства и държавни висши училища

Контролна среда:

✓ *Вътрешни правила не са своевременно актуализирани и не отразяват промените в правната рамка, регламентираща дейностите и в административната структура на организациите (констатирано и при одитите през периода 2020-2022 г.). По този начин вътрешните правила не регламентират ясно и изчерпателно дейностите, не*

отразяват спецификата на организациите, не осигуряват подходящо разпределение на функциите, не създават условия за срочно и законосъобразно изпълнение на дейностите, за проследяване на действията и за последващ контрол на изпълнението и не въвеждат адекватни и ефективни контролни дейности (констатирано и при одитите през периода 2021-2022 г.);

✓ *Във вътрешен акт не са определени изискванията към служителите при преназначаване и повишаване в длъжност и не е регламентиран процесът по подбор и назначаване на служители;*

✓ *Не е оправомощено от министъра длъжностно лице, което да води главния регистър и спомагателните регистри за имотите – държавна собственост в едно министерство;*

✓ *В действащи Вътрешни правила за работната заплата не е регламентиран начинът за определяне на основното възнаграждение на: хабилитираните лица, назначени на допълнителен трудов договор, заместник - ректора, помощник ректора, както и за длъжностите, заемани по втори трудов договор за допълнителен труд при същия работодател.*

Управление на риска:

✓ *Не е извършен периодичен преглед за идентифициране и оценка на рисковете за постигане на целите (констатирано и при одитите през периода 2019-2022 г.);*

✓ *Стратегията за управление на риска не е актуализирана, в съответствие с изискванията на ЗФУКПС.*

Контролни дейности:

✓ *Процедурата за предварителен контрол за законосъобразност не обхваща цялата дейност на организациите и не действа непрекъснато и последователно през одитирания период (констатирано и при одитите през периода 2019-2022 г.); Не е осъществен предварителен контрол за законосъобразност преди получаване на приходите, поради липсата на регламентиран вътрешен ред за неговото извършване и документиране (констатирано и при одитите през 2022 г.); Не във всички случаи е осъществен предварителен контрол за законосъобразност преди поемане на задължения или извършване на разходи (констатирано и при одитите през периода 2020-2022 г.);*

✓ *Не са разработени правила и не са определени длъжностни лица, които да упражняват контрол върху изпълнението на договорите и да приемат извършените услуги;*

✓ *Не са утвърдени „Политики и процедури за последващи оценки на изпълнението“, съгласно изискванията на Методическите насоки по елементите на финансовото управление и контрол, утвърдени от министъра на финансите;*

✓ *Введените контролни дейности не са прилагани непрекъснато и последователно. С неосъществения предварителен контрол за законосъобразност, както и с последващото му извършване след сключване на договори не е постигната целта на превантивната контролна дейност (констатирано и при одитите през периода 2020-2022 г.);*

✓ Не са въведени подходящи процедури за документиране на процесите и на изпълнението на въведени контролни дейности, което не осигурява прозрачност и проследимост на действията (констатирано и при одити през периода 2020-2022 г.);

✓ Не във всички случаи е приложена системата за двоен подпис при подписване на договори. Системата за двоен подпис не действа непрекъснато и последователно през одитирания период (констатирано и при одити през 2022 г.).

Мониторинг:

✓ Не е извършван мониторинг за изпълнението на одитираните дейности (констатирано и при одитите през периода 2021-2022 г.);

✓ Системите за финансово управление и контрол не са били ефективни в частта установяване, предотвратяване и коригиране на несъответствия с изискванията на правната рамка (констатирано и при одитите през периода 2021-2022 г.).

3.1.1.2. Общини

Контролна среда:

✓ Вътрешните актове на общините не са приведени в съответствие с актуализираната методология по финансово управление и контрол, утвърдена от министъра на финансите през м. март 2020 г. (констатирано и при одитите през 2022 г.).

✓ Не са разписани правила и процедури за дейностите по администрирането, извършването на проверки и събирането на приходите от местни данъци и такси, както и за управлението на общинското имущество (констатирано и при одитите през 2022 г.), и за извършване на текущ контрол върху изпълнението на поети финансови ангажименти и сключени договори.

Управление на риска:

✓ Не са идентифицирани и оценени всички съществени/значими рискове в общините, които могат да повлияят негативно за постигането на целите им (констатирано и при одитите през периода 2017-2022 г.).

Контролни дейности:

✓ Не е осъществен предварителен контрол за законосъобразност преди поемане на задължение и преди извършване на плащанията по договори за обществени поръчки и на процедури за отдаване под наем на имоти общинска собственост (констатирано и при одитите през периода 2020-2022 г.);

✓ Не са въведени адекватни и ефективни контролни дейности, които да предотвратят, разкрият и коригират нарушенията/несъответствията с правната рамка и договорите (констатирано при одитите в периода 2018-2022 г.);

✓ Въведени контролни дейности не са изпълнявани непрекъснато и последователно, не са достатъчно адекватни и ефективни, и не са анализирани и актуализирани (констатирано и при одитите в периода 2017-2022 г.).

Мониторинг:

✓ *Не е осъществяван мониторинг* на финансовото управление и контрол, за да се оцени адекватното му функциониране и да се гарантира навременното му актуализиране при промени в условията (констатирано и при одитите в периода 2017-2022 г.).

3.1.2. Бюджет**3.1.2.1. Министерства, ведомства и държавни висши училища**

При управление на бюджетите на министерства и ведомства са констатирани следните съществени несъответствия:

Министерства и ведомства:

✓ *Вътрешните правила, регламентиращи бюджетния процес, са непълни:* не обхващат всички дейности, не посочват съответните отговорни длъжностни лица и не осигуряват документиране на процесите, вкл. ред за движение и за съхранение на документите; не отразяват спецификата на дейността на ведомството, а при второстепенните разпоредители с бюджет не са хармонизирани с правилата на първостепенния разпоредител (констатирано и при одитите през периода 2021-2022 г.);

✓ *Не са идентифицирани и оценени съществени рискове при управлението на бюджетния процес,* което е намерило проявление в некачествено планиране, несвоевременно актуализиране на бюджета, несъбиране на законовоопределените приходи, неправилно разпределение на разходите;

✓ *Планирането на бюджета е извършвано на исторически принцип,* поради което *не са отчетени актуалните потребности на разпоредителите* и е създаден риск за доброто финансово управление на бюджета и за постигане на напредък (констатирано и при одитите през 2022 г.);

✓ *Прилаганите процедури за планиране и актуализиране на бюджета не създават необходимите условия за адекватно финансиране на дейността* и за изпълнение на нормативно възложените функции и дейности (констатирано и при одитите през 2022 г.); *Програмният бюджет не е прилаган в пълна степен* - не са определени относимите цели, показатели за изпълнение и целеви стойности по бюджетните програми (констатирано и при одитите през 2022 г.);

✓ *Не са утвърдени вътрешни правила/процедури* относно реда, начина, отговорните длъжностни лица и контролните дейности *във връзка с администрирането на приходите,* а писмено утвърдените правила са непълни и не съдържат адекватни контролни дейности, което е създавало висок риск за правилното определяне и събиране на приходите (констатирано и при одитите през периода 2021-2022 г.);

✓ *Не са регламентирани ясно и изчерпателно процесите* по планиране, инициране, разрешаване и извършване на разходите, а въведените контролни дейности са неефективни и не са прилагани непрекъснато и последователно, което не е ограничило

риска за законосъобразното разходване на публичните средства (констатирано и при одити през периода 2019-2022 г.);

✓ *Утвърдената длъжностна структура на персонала не осигурява необходимия административен капацитет за осъществяването на дейностите* (констатирано и при одитите през 2022 г.). Основни административни функции са възлагани по извънтрудови правоотношения и без да са осигурени условия за ефективно изпълнение на функциите, и за защита на интересите при некачествено, и/или забавено изпълнение. При назначаването на служители не са прилагани в пълнота нормативните изисквания относно реда, публичността на процеса и неговото документиране.

✓ *Неправилно са определяни и изплащани* възнаграждения, обезщетения и осигурителни вноски;

✓ При предоставяне на бюджетни средства за финансиране на проекти *не са въведени адекватни контролни дейности, които да осигурят необходимите условия за прозрачност* при разпределението на средствата и за контрол при отчитането на разходите;

✓ Извършено е *стопроцентово авансово плащане* на цената по договори за строителство, с което е дадена възможност на изпълнителите да разполагат с голям публичен финансов ресурс, преди да са изпълнени договорените СМР (констатирано и при одитите през 2022 г.).

Държавни висши училища:

✓ При проверката на разходите за стипендии на български и чуждестранни студенти във висше училище *са установени несъответствия с изискванията на приложимата правна рамка;*

✓ Утвърденият с решение на Академичен съвет *размер на таксите за обучение на студенти срещу заплащане е по-малък спрямо размерите, определени по реда на Закона за висшето образование;*

✓ От Академичния съвет *не са утвърдени бюджетите на основните структурни звена на един университет* за съответната година, в несъответствие с изискванията на Закона за висшето образование.

3.1.2.2. Общини

Съществените несъответствия, констатирани при управление на бюджетите на общините, са:

✓ *Наредбите за условията и реда за съставяне на тригодишната бюджетна прогноза за местните дейности и за съставяне, приемане, изпълнение и отчитане на общинския бюджет не са актуализирани* с измененията и допълненията на Закона за публичните финанси, както и наредбите за определянето и администрирането на местните данъци, местните такси и цените на услуги *са в частично съответствие или несъответствие с нормативни актове от по-висока степен* (констатирано и при одитите през периода 2019-2022 г.);

✓ *Наредбите за условията и реда за провеждане на обществено обсъждане по Закона за общинския дълг не са актуализирани с изискванията на закона* (констатирано и при одитите през 2022 г.);

✓ *План-сметката за разходите във връзка с ТБО не съответства на законово определените дейности. В план-сметката не е определен размерът на ТБО за „нежилищни имоти“ на физически лица и разходите са с обобщени размери, като не са конкретизирани съгласно видовете имоти;*

✓ *При разходи за възнаграждения на персонал по извънтрудови правоотношения е установено (констатирано и при одитите през 2022 г.): не са съставяни документи за необходимостта от възлагане на дейности извън отговорностите на общинската администрация чрез сключването на граждански договори по реда на Закона за задълженията и договорите; сключени са граждански договори след периода, за който са възложени дейностите; със служители на общинската администрация са сключени граждански договори за изпълнение на дейности, които са им вменени с длъжностни характеристики; в гражданските договори не се съдържат клаузи за вида и обхвата на възложените дейности, начин на отчитане и приемане на извършената работа и срок за извършване на плащане на възнаграждението; не са съставени приемо-предавателни протоколи за извършената работа;*

✓ *При извършени разходи за материали, външни услуги, текущ ремонт, основен ремонт на дълготрайни материални активи и за придобиване ДМА е установено: придобити ДМА са включени в разчетите за финансиране на капиталови разходи без решения на Общинския съвет; за договори на стойност равна на или надвишаваща 30 000 лв. не са подадени уведомления до Националната агенция за приходите и Агенция „Митници“, а други са регистрирани след регламентирания срок (констатирано и при одитите през периода 2020-2022 г.); представени са гаранции за изпълнение на договори, чиято валидност не съответства на определените срокове в договорите; осъществени са плащания без изпратени уведомления за регистриране в информационна система „РМС-Плащания“ на МФ за проверка за липса на публични задължения на изпълнителите по договорите; не е спазен срокът за изпълнението на дейностите по договорите и не са претендирани неустойки към изпълнителите; не са спазени определените срокове за изпращане до Регистъра на обществените поръчки на обявления за приключено изпълнение по договори за обществени поръчки (констатирано и при одитите през 2022 г.); не са определени длъжностни лица за осъществяване на контрол при изпълнението на договорите и за приемане на извършените работи;*

✓ *При разходите за субсидии на юридически лица с нестопанска цел е установено: от общинските съвети не са приети годишни програми за развитието и насърчаването на физическото възпитание, спорта и социалния туризъм; със спортните клубове не са сключени договори, уреждащи финансовото подпомагане, разходването и отчитането на предоставените средства; от кмета не са сключени договори с читалищата за финансиране на дейността им (констатирано и при одитите през 2022 г.); от назначена комисия за разпределение на държавната субсидия на читалищата не са съставени протоколи.*

✓ *Не е ефективен контролът, осъществяван от общинските администрации, при изпълнението на дейностите по събирането на битовите отпадъци, транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за третирането им, почистването на местата за обществено ползване;*

✓ Извършени са разходи за зимно поддържане и снегочистване в нарушение на изискванията на правната рамка и договорите: плановете за зимно поддържане, снегочистване и ремонт на общинска пътна мрежа и градската улична мрежа не съдържат нормативноопределената информация (констатирано и при одитите през 2022 г.); не са издадени заповеди на кметовете на общини за съгласуване на дейностите между общината, дружеството, поддържащо общинските пътища и органите на Министерството на вътрешните работи във връзка с организацията на движението и контрола през зимния период (констатирано и при одитите през 2022 г.); не са разработени оперативни планове за зимно поддържане; изплатени са в повече разходи за снегочистване на общинската пътна мрежа по договори за обществени поръчки;

✓ Установени са нарушения на бюджетната дисциплина при командироването на служители на общинска администрация и липсата на контрол при отчитането на разходите за командировки и гориво на служебните автомобили; съхранението и опазването на активите и информацията;

✓ Съществено неизпълнение на планираните приходи от местни данъци и такси, приходи от наеми на имоти и концесионни вноски (констатирано и при одитите през 2022 г.).

3.1.3. Обществени поръчки

В областта на възлагане на обществени поръчки в одитираните организации са установени съществени несъответствия:

3.1.3.1. Министерства, ведомства и държавни висши училища

Правила и процедури

✓ Вътрешните актове, регламентиращи цикъла на обществените поръчки, не са актуализирани съгласно измененията в Закона за обществените поръчки, не отразяват адекватно организационната структура на ведомствата (констатирано и при одитите през периода 2020-2022 г.) и не регламентират ефективни контролни дейности, които да осигурят реално планиране на потребностите и законосъобразно провеждане на процедурите (констатирано и при одитите през периода 2021-2022 г.);

✓ Процесът на прогнозиране на потребностите не осигурява пълната и навременна информация за потребностите, с което не са създадени необходимите условия за избор на подходящия вид процедура и законосъобразното провеждане на процедурите;

✓ Изготвените план-графици за възлагане на обществени поръчки нямат задължителното минимално съдържание, определено в ППЗОП (констатирано и при одитите през 2022 г.).

Публикуване на информация

✓ Не са публикувани нормативно определените документи в РОП и на профила на купувача, както и не са спазени законоустановените срокове за тяхното публикуване (констатирано и при одити през периода 2021-2022 г.);

✓ Не са публикувани обявления за възлагане или прекратяване на обществена поръчка;

✓ Протоколът за работата на комисията, утвърден от възложителя, е изпратен на участника на същата дата и е публикуван в РОП и профила на купувача близо две години след утвърждаването му, което е в нарушение на ЗОП;

✓ Информацията в профила на купувача и РОП за процедурите и сключените договори е непълна и несвоевременно публикувана.

Възлагане и избор на изпълнител

✓ За поставените изисквания в обявлението на обществена поръчка не са определени документите, с които същите се доказват, както и изискването за предвидената гаранция за изпълнение и нейният процентен размер;

✓ Поставени са изисквания към участниците в обществени поръчки, които необосновано ограничават участието им (констатирано и при одитите през 2022 г.);

✓ При възлагане на открита процедура е приложен обърнат ред за разглеждане и оценка на офертите, като това условие не е посочено в обявлението за оповестяване откриването на процедурата;

✓ В обявите на обществени поръчки, в раздела за технически и професионални способности, са поставени условия, които не са съобразени с предмета и обема на обществената поръчка, в несъответствие със ЗОП;

✓ В решенията за откриване на процедури чрез пряко договаряне не са посочени основанията за незадължително отстраняване на участниците, като същите са посочени в поканите за участие;

✓ Утвърдена методика за оценка на офертите, включва подпоказатели, за които не е дадена достатъчна информация за правилата, които ще се прилагат при оценка на офертите;

✓ От възложители не са приложени процедурите за запазване на обществени поръчки за изпълнение от специализирани предприятия или кооперации на хора с увреждания, при наличие на основание за това.

Сключване на договорите

✓ Съдържанието на договори, сключени след проведени процедури по реда на Глава двадесет и шеста от ЗОП, не съответства на минимално определеното в ППЗОП;

✓ При възлагания на обществени поръчки, от възложителя не са сключени договорите в законово определения 30-дневния срок от датата на определяне на изпълнителите;

✓ Сключени са договори преди влизането в сила на решенията на определяне на изпълнители.

Изпълнение на договорите

✓ Договорите за обществени поръчки не съдържат клаузи, които да защитават в достатъчна степен интересите на възложителя при неточно и/или забавено изпълнение, а уговорените с договорите обезщетения/неустойки за неспазване клаузите на договорите не са прилагани, в резултат на което са пропуснати приходи по бюджета на организациите.

3.1.3.2. Общини

При възлагането на обществени поръчки чрез процедури по ЗОП са установени съществени по характер нарушения на правната рамка, свързани със:

✓ Вътрешните правила за управление на цикъла на обществените поръчки не са актуализирани с измененията и допълненията в Закона за обществените поръчки и Правилника за прилагане на Закона за обществените поръчки (установено и при одитите през периода 2019-2022 г.);

✓ Не са изготвени графици за обществени поръчки. Изготвените графици за обществени поръчки не съдържат всичката минимално изискуема информация, посочена в ППЗОП (установено и при одитите през периода 2018-2022 г.).

При възлагането на обществени поръчки чрез процедури по ЗОП е установено:

✓ Преди откриването на обществените поръчки от възложителя не са проведени пазарни проучвания или пазарни консултации за определяне на актуалните им прогнозни стойности;

✓ Съдържанията на обявленията не съответстват на минимално определеното в ЗОП (констатирано и при одитите през периода 2018-2022 г.) и в тях не са посочени документите за доказване на съответствието с определените критерии за подбор;

✓ В обявленията за откриването на процедурите са поставени изисквания за техническите и професионални възможности на участниците, които необосновано ограничават конкуренцията и участието на стопанските субекти (констатирано и при одитите през периода 2020-2022 г.);

✓ Не са посочени определените в документацията основания за отстраняване по чл. 55, ал. 1 от ЗОП;

✓ В техническите спецификации на обществените поръчки са посочени конкретни стандарти за тяхното изпълнение, без да е пояснено, че ще се приемат и еквивалентни такива;

✓ От комисия не е установено наличието на некоректно представена информация в ЕЕДОП и не са приложени нормативно регламентирани методи за проверка;

✓ Не е осигурена по служебен път необходимата информация за сключването на договорите;

✓ Не са спазени сроковете за изпращане на обявления за възложени поръчки до АОП;

✓ Изборът на изпълнители за доставка на вода, горива и електрическа енергия е извършен при по-облекчен ред - без провеждането на процедури/възлагания на

обществени поръчки и не са спазени принципите за свободна конкуренция, публичност и прозрачност.

При възлагането на обществени поръчки чрез събиране на оферти с обява по реда на Глава двадесет и шеста от ЗОП е установено:

- ✓ Преди откриването на обществените поръчки от възложителя не са проведени пазарни проучвания или пазарни консултации;
- ✓ В публикуваните обяви са поставени изисквания към техническите и професионални способности на участниците, което необосновано ограничава участието на стопански субекти;
- ✓ В обявите не са посочени нормативно определените задължителни основания за отстраняване и определените гаранции за изпълнението на договорите;
- ✓ Обявите не са с минималното изискуемо съдържание; изискано е представяне на документи, които могат да бъдат осигурени от възложителя по служебен път;
- ✓ Публикувани са в РОП обявления за възлагане на обществените поръчки след изтичане на нормативно определения срок.

При изпълнението на договори за обществени поръчки е установено:

- ✓ От възложителите не са начислени и претендирани неустойки за забавено изпълнение на договорените дейности;
- ✓ Не е спазен срокът за изпълнение на договорите;
- ✓ Не е спазен договореният срок за освобождаване на гаранции за изпълнение (констатирано и при одити през периода 2021-2022 г.);
- ✓ Не са определени служители, които да осъществяват контрол върху изпълнението на договорите за възложени обществени поръчки.
- ✓ При изпълнението на договори за обществени поръчки от страна на възложителите не е извършвано приемане на работата и е осъществяван неефективен контрол върху изпълнението;
- ✓ Не са спазени сроковете за публикуване на законовоопределената информация и не е публикувана информация в Регистъра на обществените поръчки и в профила на купувача (констатирано и при одитите през периода 2021-2022 г.).

3.1.4. Имущество

В областта на възлагане на управление на имуществото в одитираните организации са установени следните съществени несъответствия:

3.1.4.1. Министерства и ведомства

- ✓ Не е осигурено поддържането на актуална информация за управление на имотите – държавна собственост (констатирано и при одитите през 2022 г.);

✓ Не са приети правила за стопанисването, управлението и разпореждането с имуществото и не са определени служители, които да отговарят за окомплектоването и съхраняването на досиетата на имотите;

✓ Имоти - публична държавна собственост и имоти частна - държавна собственост не са вписани в Агенцията по вписванията;

✓ Не са определени критерии за определяне и степенуване на жилищните нужди на лицата по чл. 22 от Правилника за прилагане на Закона за държавната собственост, както и не са спазени нормативни изисквания при настаняването на служител във ведомствено жилище;

✓ При сключените договори за краткосрочно ползване на помещения неправилно е прилаган редът за отдаване под наем на имоти – частна държавна собственост;

✓ Не са издадени нови актове за държавна собственост, след влизането в сила на нова кадастрална карта, в несъответствие с изискванията на Закона за държавната собственост.

✓ Вътрешните правила за организиране и регламентиране на процесите по управление и разпореждане с имоти са непълни, не отразяват специфичната организация на дейността и на функциите на ведомството/дирекцията, не съдържат ефективни контролни дейности относно действията и решенията на отговорните длъжностни лица;

✓ Не са въведени контролни дейности, а въведените са неефективни - върху работата на комисиите (тръжни и др.), при сключването на договорите и текущия контрол върху изпълнението им. Документирането на проведените тръжни процедури е непълно и неточно. Договори са сключени след нормативноопределените срокове за това, не са подписани от арендаторите, не са спазени изискванията за нотариална заверка на подписите, липсва достоверна дата и вписване в Службата по вписванията, при наличие на изискване за това;

✓ В договорите за отдаване под наем не е определен конкретен срок за плащането на наемите, не са включени клаузи за неустойка при неспазване на срока за плащане на наемната цена и на други договорени разходи.

3.1.4.2. Общини

✓ *Съществуват разпоредби, които са в несъответствие с изискванията на правната рамка, включително в приети от общинските съвети: Наредби за реда за придобиване, управление и разпореждане с общинско имущество (констатирано и при одити в периода 2017-2022 г.), Наредбите за условията и реда за установяване на жилищни нужди и за настаняване под наем в общински жилища, Наредби за условията и реда, при които общината упражнява правата на собственик върху общинската част от капитала на търговските дружества (констатирано и при одити през периода 2019-2022 г.), Наредби за ползване на общински пасища и ливади и Наредби за управление на горски територии общинска собственост.*

✓ *Не са разработени от общинските администрации: Стратегии за управление на общинската собственост, План за действие за общинските концесии; Политика за участието на общината в общинските публични предприятия (установено и при одитите през 2022 г.);*

✓ *Не са обявени на населението приети от общинските съвети: Стратегии за управление на общинската собственост, Програми за управление и разпореждане с общински имоти и Отчети за състоянието, управлението и разпореждането с общинската собственост (установено и при одитите през 2022 г.);*

✓ *Не са изготвени отчети за състоянието на общинската собственост и резултатите от нейното управление по видове и категории обекти (установено и при одитите през 2022 г.);*

✓ *Не са упълномощени длъжностни лица за съставяне на актовете за общинска собственост, за воденето на главните регистри за публична и частна общинска собственост и на публичния регистър за разпоредителните сделки с имоти - общинска собственост. Актове за общинска собственост са предоставени за вписване в Службите по вписванията след нормативноопределения срок. Не е спазен срокът за изпращане на преписи на актовете в Службата по вписванията и на областния управител, както и на лицата, на които е предоставен имотът.*

При застраховането на имоти-общинска собственост е установено:

✓ *От общинските съвети не са определени имотите - частна общинска собственост, които подлежат на задължително застраховане и от кметовете на общини не са определени вещите - общинска собственост, които подлежат на задължително застраховане (констатирано и при одити в периода 2018-2022 г.);*

✓ *Имоти - публична общинска собственост не са застраховани. В нарушение на законовите изисквания в застрахователни полици е включена клауза „самоучастие“; застраховани са имоти, които не са общинска собственост. Незаконосъобразно, отдадени под наем имоти, са застраховани от общината-наемодател, вместо от съответните наематели/ползватели и не са предприети действия за възстановяване на разходите от наемателите.*

При отдаването под наем на имоти-общинска собственост е установено:

✓ *Имоти не са включени в Годишната програма за управление и разпореждане с имоти - общинска собственост (констатирано и при одити през периода 2020-2022 г.);*

✓ *Отдадени са имоти-публична общинска собственост без проведен публичен търг;*

✓ *От общинските съвети не са приети решения за откриване на процедури за публичен търг за отдаване под наем на имоти частна-общинска собственост;*

✓ *При провеждане на публичните търгове/конкурси за отдаване под наем на нежилищни имоти и земеделски земи е установено: провеждането на търгове без да са приети решения от общинския съвет и да са определени начални тръжни цени; в тръжни/конкурсни процедури са поставени ограничителни условия по отношение на участниците и техните представители;*

✓ *При търгове с явно наддаване от общинския съвет или кмета на общината не е определена стъпка на наддаване и съответно сделките, за които се е явил само един кандидат или след декласиране е останал един кандидат са сключени по първоначална тръжна цена;*

✓ *При провеждане на публични търгове/конкурси за отдаване под наем и разпореждане с имоти – общинска собственост са нарушени изискванията на Административнопроцесуалния кодекс при съобщаването на заповеди на кмета на*

общината за обявяване на спечелилия търга на заинтересованите лица и при сключването на договори преди влизането в сила на заповедта на кмета на общината за обявяване на спечелилия участник, поради което заповедите не са влезли в сила, тъй като не е изтекъл срокът за тяхното оспорване, а са изпълнени преди възникването на основанието за това;

- ✓ Депозити не са възстановени/не са прихванати от наема на спечелилия търга;
- ✓ При подписването на договори са изменени условията спрямо проектите им - част от документацията на търга;

- ✓ В състава на комисии за провеждане на търгове не са включени кметове на кметства или техни представители, на чиято територия се намират имотите (констатирано и при одити през периода 2020-2022 г.);

- ✓ От членовете на комисии не е декларирано задължението за неразпространение на търговска и служебна информация, свързана с участниците и техните оферти;

- ✓ Наемната цена по договорите е заплатена след определения срок в заповедите на кмета;

- ✓ Договори за наем са сключени преди влизането в сила на заповедите на кмета за определяне на лицата, спечелили търговете и преди лицата да са извършили дължимите плащания (констатирано и при одити през периода 2021-2022 г.);

- ✓ Не са вписани договори за наем в службите по вписванията по местонахождението на имотите (констатирано и при одити през периода 2020-2022 г.);

- ✓ Не са съставени приемо-предавателни протоколи за предаване на имоти на наемателите (констатирано и при одити през периода 2020-2022 г.);

- ✓ Не са предприети действия за събиране на вземанията от наеми на общинско имущество по съдебен ред; не са отразени просрочените вземания от наеми на общинско имущество в счетоводните регистри (констатирано и при одити през 2022 г.).

- ✓ При изпълнение на договорите за наем на помещения/терени е установено: при закъснения на плащанията при всички отдадени имоти под наем след провеждане на публичен търг и без търг, не са начислени неустойки/лихви за забава, с което са пропуснати приходи по бюджета и са нарушени законовите изисквания за управление на имотите с грижата на добър стопанин и в интерес на населението на общината; не са предприети действия за прекратяване на договорните отношения при неплащане на наемната цена; от наемателите не са възстановени разходите за електрическа енергия и вода, платени от общините.

При проведени търгове за разпореждане с имоти-общинска собственост е установено:

- ✓ Имоти не са включени в Годишната програма за управление и разпореждане с имоти - общинска собственост (констатирано и при одити през периода 2020-2022 г.);

- ✓ Обявите за провеждането на тръжните процедури не са публикувани в местен вестник, а на сайта на общината липсва информация за тях;

- ✓ В състава на комисии за провеждане на търгове не са включени кметове на кметства или определени от тях служители, на територията на които се намират имотите (констатирано и при одити през периода 2020-2022 г.);

- ✓ Членовете на комисиите не са декларирали задължението си да не разпространяват търговска и служебна информация, свързана с участниците и техните оферти;
- ✓ Договорите са сключени преди влизане в сила на заповедите за определяне на спечелилия участник (констатирано и при одити през 2022 г.);
- ✓ За фактическото предаване на имоти не са съставени приемо-предавателни протоколи; не са издадени заповеди за отписването на имотите от актовете книги на общините (констатирано и при одити през периода 2020-2022 г.);
- ✓ При провеждането на публични търгове за продажби са определени ограничителни условия към участниците;
- ✓ В нарушение на законовите изисквания са извършени продажби въз основа на пазарни и данъчни оценки с изтекъл срок на валидност.

При възлагането и изпълнението на общинските концесии е установено:

- ✓ Не са оправомощени служители за вписване на информация в Националния концесионен регистър (констатирано и при одитите през 2022 г.) и не е вписана законовоопределена информация;
- ✓ На общинските съвети не са представени годишни доклади за изпълнението на концесионните договори;
- ✓ Обекти на концесия не са застраховани (констатирано и при одитите през 2022 г.);
- ✓ От концесионери не са платени концесионни задължения и не са предприети действия от общинска администрация за събирането на вземанията (констатирано и при одитите през 2022 г.);
- ✓ Липсва информация за изпълнението на инвестиционните програми и за стойността на извършените от концесионерите дейности;
- ✓ От кметове на общини не е осъществяван контрол по изпълнението на концесионни договори;
- ✓ Концесионните договори не са вписани в актовете за публична общинска собственост и в главния регистър за публична общинска собственост;
- ✓ В общински администрации писмено не са въведени системи за контрол по изпълнението на задълженията от концесионерите (констатирано и при одитите през 2022 г.) и не е осигурена публичност на изпълнението на договорите за концесии.

3.1.5. Местни данъци и такси

През 2023 г. се наблюдава увеличение на средното равнище на събираемост на местните данъци и такси от 60-65 на сто до 70 на сто, която тенденция продължава в резултат и от дейността на Сметната палата. Независимо от това, общините планират пониска събираемост на приходите от местни данъци и такси, в резултат на което отчитат нереално преизпълнение на приходите в края на годината.

През 2023 г. продължава тенденцията за нарастване на просрочените задължения за местни данъци и такси, наеми и концесии.

При администрирането на приходите от местни данъци и такси в одитираните общини са установени несъответствия в следните аспекти:

- ✓ *Не е осъществяван ефективен вътрешен контрол* при администрирането на приходите от местните данъци и такси. *Не са идентифицирани рискове и не са въведени контролни дейности*, гарантиращи своевременното установяване на публични задължения, уведомяване на длъжника и предприемане на обезпечителни мерки. Във всички одитирани общини размерът на несъбраните вземания от местни данъци и такса за битови отпадъци е значителен (констатирано и при одитите през 2022г.);
- ✓ *При планирането на приходите от местни данъци и такси и събирането на просрочените вземания:* по бюджети на общините са планирани по-малко приходи от местни данъци и такси, които не съответстват на размера на вземанията за текущата година и просрочените вземания; незаконосъобразно с приемането на бюджета не е определен размера на просрочените вземания от местни данъци и такси, които се предвижда да бъдат събрани през бюджетната година и е отчетено нереално изпълнение/преизпълнение на приходите от местни данъци и такси по бюджетите;
- ✓ Не са приложени основните способи за данъчен контрол чрез извършване на проверки и ревизии за определяне задълженията от данък недвижими имоти, данък върху превозните средства и такса битови отпадъци, което е предпоставка за увеличаване на размера на несъбраните в срок вземания (констатирано и при одитите през периода 2021-2022 г.);
- ✓ Не са предадени преписки с издадени актове за установяване на задължения за принудителното им събиране на НАП и на публичен изпълнител, и не е извършено разгласяване чрез публикуване на интернет страницата на общините на списъци на длъжници с неуредени публични задължения;
- ✓ Значителните размери на несъбрани публични вземания са формирани от юридически лица и еднолични търговци, обявени в производство по несъстоятелност или ликвидация, и от заличени в Търговския регистър лица, които са трудно събираеми.
- ✓ Над дейността на органите по приходите в общините не е упражняван контрол, което създава предпоставки и може да доведе до нарушаване на принципите „Законност“ и „Обективност“, определени в Данъчно-осигурителния процесуален кодекс, във връзка със Закона за местните данъци и такси (констатирано и при одитите през периода 2021-2022 г.).
- ✓ *При администрирането на данъка върху недвижимите имоти:* не е спазван законовоопределения срок за определяне на задълженията за данък върху недвижимите имоти; не са изяснявани данни във връзка с правилното определяне на данъчната оценка на имотите; погрешно определяне на данъчно задължение на собственици, вместо на ползватели; несъответствие между декларираните данни, представени документи, въведени данни в програмния продукт и неправилно определен данък върху недвижимите имоти; определени са в по-малко или в повече задължения на лица за данък върху недвижими имоти; данъчно задължени лица не са санкционирани при наличие на законово основание за това; наложени са глоби с фиш на данъчно задължени лица без законово основание;
- ✓ *При администрирането на данъка върху превозните средства:* въведени ставки на данъка в програмния продукт за местни данъци и такси в по-малък размер; въведена информация в програмния продукт въз основа на представени документи от данъчно задължените лица или от техните законни представители, без подадени

декларации; определени са в по-малко или в повече задължения на лица за данък върху превозните средства; наложени глоби без наличието на нормативно основание за това; за подадени декларации след законовоопределения срок не са съставени актове за установяване на административно нарушение или фиш за глоба при наличие на основание за това;

✓ *При администрирането на патентния данък:* данъчните декларации не са подадени по образца, одобрен от министъра на финансите; подадени са декларации след законовоопределения срок, за което данъчно задължените лица не са санкционирани при наличието на основание за това; намален е размерът на патентния данък без наличие на законово основание;

✓ *При администрирането на туристическия данък:* не са приети стратегия за развитие на туризма и програма за развитие на туризма; не са изготвени годишни отчети за изразходването на събрания туристически данък; не е осъществен контрол по спазването на разпоредбите на Закона за туризма и не са извършени проверки от общинските администрации в местата за настаняване; не са вписани данни за настанени туристи в Единната система за туристическа информация; не са подадени годишни декларации за туристически данък и подадени декларации след законовоопределения срок, за което данъчно задължените лица не са санкционирани; начислен в повече туристически данък; несъответствия между обобщените месечни данни за реализираните нощувки в ЕСТИ, в програмния продукт и въведените нощувки от лицата; различия в данните между ЕСТИ и декларираните нощувки;

✓ *При администрирането на таксата за битови отпадъци:* начислени такси за битови отпадъци, без уведомяване на лицата за дължимия размер; не е определен годишен размер на таксата за всяка от дейностите поотделно и не е включен преходен остатък при приемането на размера на таксата за битови отпадъци; определени са в по-малко и в повече задължения на лица за такса за битови отпадъци; неоснователно са освободени лица от заплащане на такса за битови отпадъци; за неподадени в срок декларации данъчно задължени лица не са санкционирани, при наличие на законово основание за това; намалени отчетни стойности на имоти и неправилно изчислен размер на таксата за битови отпадъци; от общинските администрации не са извършвани проверки на декларираните от данъчно задължените лица обстоятелства за освобождаване от такса за сметосъбиране и сметоизвозване и неправомерно са освобождавани лица от заплащане на такса за битови отпадъци; незаконосъобразно имоти са освободени от заплащането на такса за сметосъбиране след законовоопределения срок; планирани са приходи въз основа на одобрения размер на разходите по план-сметката, вместо на очакваните приходи съобразно определения размер на таксата за битови отпадъци и размера на просрочените вземания, които се очаква да бъдат събрани през годината;

✓ *При администрирането на таксите от технически услуги:* неправилно определени размери на такси за технически услуги; таксите не са заплащани при подаването на заявлението за извършване на техническата услуга; не са събрани такси за заявени, извършени, но неполучени технически услуги; не е спазен срокът за извършване на технически услуги; не е намален размерът на таксата за неизвършени в срок технически услуги; събрани такси за технически услуги, които не са определени в наредбата на общинския съвет; събиране на такси за освободени от заплащане технически услуги;

✓ При администрирането таксите за ползване на пазари, тържища, панаири, тротоари, площади и улични платна е установено: няма одобрена схема за поставяне на маси пред заведения за хранене от главните архитекти на общините; към заявленията за издаване на разрешителни са приложени схеми без да са съгласувани от главния архитект на общината; разрешителни за търговска дейност на открито чрез разполагане на маси пред търговски обекти и разрешителни за търговия на открито са издадени без да е приложен реда, определен от общинските съвети; не е заведен регистър на издадените разрешения за търговска дейност на открито; без правно основание - валидни удостоверения за утвърдена категория, са издадени разрешения за търговска дейност; без издадени разрешения е извършена търговия на открито от търговци и са внесени такси за ползване на пазари, тържища, панаири, тротоари, площади и улични платна; от търговци са събрани приходи от такси за по-кратък период, както и за дейности и/или площи, различни от разрешените, без да е подадено предизвестие; от търговци са постъпили такси за ползване на общински терени извън разрешения период; не са наложени санкции при възникнали законови основания; не се води отчетност на определените такси за събиране по издадени разрешения за ползване на терени - публична общинска собственост за търговия на открито и на вземанията от таксите за ползване на пазари, тържища, панаири, тротоари, площади и улични платна;

✓ При заплащането на данък върху недвижимите имоти и такса за битови отпадъци за имотите - общинска собственост: от общините, в качеството им на данъчно задължени лица, не са декларирани всички имоти – общинска собственост; за декларирани имоти – общинска собственост не е платен дължимия данък и такса; в програмните продукти за местни данъци и такси не е актуализирана отчетната стойност на имотите - общинска собственост; начислени и платени недължими от общините данък върху недвижимите имоти и такса за битови отпадъци на имоти, предоставени за безвъзмездно управление/с учредено право на ползване; невъзстановена такса за битови отпадъци от наематели на общински жилища; не са декларирани обстоятелства, имащи значение за определянето на размера на данъка и таксата за битови отпадъци; неправилно въвеждани в програмния продукт параметрите по партидите на общинските имоти; не е платена такса за битови отпадъци от наематели/ползватели на имоти - общинска собственост, или части от тях, отдадени под наем/предоставени за безвъзмездно ползване (констатирано и при одитите през периода 2019-2022 г.);

✓ Не са предприети своевременни действия и не са приложени всички предвидени в Данъчно-осигурителния процесуален кодекс, способности за събирането на просрочените публични вземания от данък недвижими имоти, данък върху превозните средства и такса битови отпадъци от органите по приходите, което ограничава възможностите за постъпване на приходи в общинския бюджет. Като резултат от непредприети навременни законово установени мерки от органите по приходите за събиране на просрочени вземания е изтекъл десетгодишният давностен срок на част от задълженията за данък недвижими имоти, данък върху превозните средства и такса битови отпадъци. По давност са погасени задължения за местни данъци и такси в значителни размери (констатирано и при одитите през периода 2019-2022 г.)

✓ Писмено не е определен ред и отговорни длъжностни лица за събирането на местните данъци и такса битови отпадъци в села на територията на общините (констатирано и при одитите през 2022 г.).

4. РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗВЪРШЕНИТЕ ОДИТИ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО

Одит на изпълнението е проверката на дейностите по планиране, изпълнение и контрол на всички равнища на управление в одитирания обект с оглед на тяхната ефективност, ефикасност и икономичност. **Ефективност** е степента на постигане на целите на одитирания обект при съпоставяне на действителните и очакваните резултати от неговата дейност. **Ефикасност** е постигането на максимални резултати от използваните ресурси при осъществяване на дейността на одитирания обект, а **икономичност** е придобиването с най-малки разходи на необходимите ресурси за осъществяване на дейността на одитирания обект при спазване на изискванията за качество на ресурсите.

През 2023 г. с решение на Сметната палата са приети 7 окончателни одитни доклада за извършени одити на изпълнението.

Одитният доклад по 1 одит на изпълнението, възложен в края на 2022 г. и приключен през второто полугодие на 2023 г., е в процедура по разработване на мотивирано заключение от заместник-председател въз основа на дадените от ръководителите на одитираната организация становища, като се очаква окончателният одитен доклад да бъде приет от Сметната палата в началото на 2024 г. През 2023 г. са изпълнявани други 4 преходни одита и са стартирани 4 нови одита по Програмата на Сметната палата за 2023 г., чието изпълнение ще продължи през 2024 г.

Извършените одити са групирани в следните тематични области:

Приет одитен доклад през 2023 г.	Одитни задачи, които са изпълнявани през отчетния период, но към 31.12.2023 г. все още не са приключили	
Образование, наука и култура		
	Изпълнение на национални политики и програми	Управление на програми и проекти, финансирани със средства от ЕС
	1. „Осигуряване на качеството на училищното образование“ за периода от 01.01.2019 г. до 30.06.2023 г.	2. „Европейски средства за научни изследвания, иновации и дигитализация“ за периода от 01.01.2020 г. до 31.12.2022 г.
Земеделие и околна среда		
	Изпълнение на национални политики и програми	Управление на програми и проекти, финансирани със средства от ЕС

<p>1. Одитен доклад № 0300201020 за извършен одит на изпълнението „Управление, контрол и мониторинг на средствата по Програмата за морско дело и рибарство 2014 – 2020 г.“, за периода от 01.01.2016 г. до 31.12.2020 г.</p>	<p>2. „Опазване, възстановяване и устойчиво управление на горите“ за периода от 01.01.2021 г. до 31.12.2023 г.</p>	<p>3. Приносът на приоритетна ос 1 „Води“ на Оперативна програма „Околна среда“ 2014- 2020 за изпълнение на националните цели в областта на пречистване на отпадъчните води“ за периода от 01.01.2014 г. до 31.12.2023 г.</p>
<p>2. Одитен доклад № 0300201021 за извършен одит на изпълнението на Процедура – Улици „Строителство, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи улици и тротоари и съоръженията и принадлежностите към тях“ по подмярка 7.2. от мярка 7 „Основни услуги и обновяване на селата в селските райони“ по Програмата за развитие на селските райони 2014 – 2020, за периода от 01.01.2018 г. до 31.12.2021 г.</p>		
<p>3. Одитен доклад № 0300100921 за извършен одит „Ефективност при управлението на Природен парк „Витоша“ за периода от 01.01.2018 г. до 31.12.2021 г.</p>		
Здравеопазване		
	Изпълнение на национални политики и програми	Управление на програми и проекти, финансирани със средства от ЕС
	<p>2. „Изпълнение на Националната програма за подобряване на майчиното и детско здраве 2021-2030 г.“ за периода от 01.01.2021 г. до 31.12.2022 г.</p>	
Икономика, енергетика и туризъм		
	Изпълнение на национални политики и програми	Управление на програми и проекти, финансирани със средства от ЕС
<p>4. Одитен доклад № 0300200920 за изпълнение на одит „Ефективно и прозрачно използване на публичните средства за преодоляване на последствията от пандемията COVID-19 - икономически мерки за микро-, малки и средни предприятия“ за периода от 01.02.2020 г. до 31.03.2021 г.</p>	<p>1. „Постигане на енергийна ефективност чрез обновяване на многофамилните жилищни сгради.“ за периода от 01.01.2015 г. до 31.12.2022 г.</p>	

5. Одитен доклад № 0300101121 за извършен одит „Ефективност на мерките в подкрепа на туризма за преодоляване на последиците от кризата, предизвикана от пандемията от COVID-19“ за периода от 01.02.2020 г. до 31.12.2021 г.		
Електронно управление. Дигитализация и цифрова трансформация		
	Изпълнение на национални политики и програми	Управление на програми и проекти, финансирани със средства от ЕС
6. Одитен доклад № 0300201421 за извършен одит на Информационната система за управление и наблюдение (ИСУН) за периода от 01.01.2016 г. до 31.12.2021 г.	1. „Оптимизиране на организацията на регистрите на държавната администрация“ за периода от 01.01.2019 г. до 31.12.2022 г.	
Управление на публичните средства от ЕС		
	Изпълнение на национални политики и програми	Управление на програми и проекти, финансирани със средства от ЕС
7. Одитен доклад № 0300201720 за извършен одит на изпълнението „Администриране на нередности“ за периода от 01.01.2017 г. до 31.12.2020 г.		1. Мерки за предотвратяване и противодействие на корупцията при изразходване и управление на средствата от европейските фондове.“ за периода от 01.01.2021 г. до 31.12.2023 г.

4.1. Изводи от одитите на изпълнението с приети от Сметната палата през периода окончателни одитни доклади:

4.1.1. Земеделие и околна среда

4.1.1.1. [„Управление, контрол и мониторинг на средствата по Програмата за морско дело и рибарство 2014 – 2020 г.“, за периода от 01.01.2016 г. до 31.12.2020 г.](#)

Обект на одит са управлението, контрола и мониторинга на средствата по Програмата за морско дело и рибарство 2014 – 2020 г., за периода от 01.01.2016 г. до 31.12.2020 г.

Одитираните организации са Министерството на земеделието и храните, Държавен фонд „Земеделие“ и Изпълнителна агенция „Сертификационен одит на средствата от Европейските земеделски фондове“.

Основният въпрос на одита е: Ефективни ли са управлението, контролът и мониторингът на Програмата за морско дело и рибарство 2014 – 2020, за периода от 01.01.2016 г. до 31.12.2020 г.?

Заключението от одита е, че:

Закъснението при стартирането на изпълнението на Програмата за морско дело и рибарство 2014 - 2020, смяната на органите отговорни за

управлението и контрола на програмата, както и забавянето на дейността на оценителните комисии при извършването на оценките по определени процедури, довеждат до неизпълнение на етапните цели на Програмата за 2018 г. по пет от шестте приоритета на Съюза, изпълнението на целите на които се финансират чрез нея.

Управляващият орган на Програмата за морско дело и рибарство 2014 – 2020, Държавен фонд „Земеделие“ - Разплащателна агенция, в качеството си на сертифициращ орган и изпълняващ делегираните функции от Управляващия орган по мониторинг и Изпълнителна агенция „Сертификационен одит на средствата от европейските земеделски фондове“ **създават условия и организация за ефективно управление, контрол и мониторинг на средствата** по Програмата за морско дело и рибарство 2014 – 2020 и изпълнение на целите на Общата политика в областта на рибарството на ЕС, като:

- осигуряват устойчивост на административния капацитет в Междинното звено, Сертифициращия и Одитния органи на Програмата;
- осъществяват добро взаимодействие и координация между органите, участващи в процеса по управление, контрол и мониторинг на Програмата;
- въвеждат механизъм и детайлни процедури за верифициране на разходите по Програмата, в резултат на изпълнението на които, за проектите, включени в одитната извадка, не са установени пропуски по отношение на верифицирането на разходите, както и по отношение на спазване на сроковете за верификация;
- регламентират процес и процедури по сертифициране на средствата в Правилника за работа по прилагане на Програмата за морско дело и рибарство 2014 – 2020 на звено „Сертификация на разходите по оперативната програма за развитие на сектор „Рибарство“, функционалните характеристики, включително контролни процедури при годишното счетоводно приключване;
- утвърждават Одитна стратегия, която ежегодно актуализират, с което създават условия за въвеждане на подходящ механизъм за контрол.

През периода 2016-2020 г. в Управляващия орган на Програмата за морско дело и рибарство 2014 – 2020 г. **не е изграден достатъчен административен капацитет**, в т.ч. като не са заети всички длъжности, определени в длъжностното разписание.

В утвърдените от Ръководителя на Управляващия орган правила и процедури в Наръчника по Програмата за морско дело и рибарство 2014 – 2020 **са допуснати пропуски, най-съществените от които са:**

- несъответствие на сроковете за публикуване за обществено обсъждане на проекта на индикативна годишна работна програма с изискванията на чл. 26, ал. 3 от ПМС № 162 от 2016 г.;

- липса на детайлизиране на процедурата за оценка на проектни предложения и договаряне, гарантиращи спазването на нормативно регламентирани срокове;

- недостатъчно детайлизиране на процеса по разпределяне, изпълнение и документиране на необходимите действия за установяване на изложените в сигналите за нередности факти и обстоятелства;

- липса на утвърдени контролни процедури за осигуряване на надеждна отчетна информация и данни, относно напредъка в изпълнението на Програмата за целите на текущ и периодичен мониторинг.

От Управляващия орган на Програмата за морско дело и рибарство 2014 – 2020 г. **е допуснато неизпълнение на законовите изисквания за:**

- публикуване в нормативно определените срокове на информацията относно изготвяне и обществено обсъждане на индикативните годишни работни програми;

- извършването на оценката на проектните предложения в определените срокове;

- минималното съдържание на сключените договори, финансирани по Програмата;

- администриране на сигналите за нередности.

Към 31.12.2020 г. от Управляващия орган на Програмата за морско дело и рибарство 2014-2020 е постигнато 89 на сто договаряне на финансовия ресурс по програмата, чрез сключване на 453 договора за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ на обща стойност 269 109 хил. лв., от които 32,54 на сто – собствено финансиране. От 38 планирани показателя за резултат, с които се измерва степента на постигане целите на Програмата по 6 от общо 7-те приоритета на Съюза, до края на 2020 г. са измерени и отчетени само 7 показателя за резултат или 18 на сто.

4.1.1.2. Одит на изпълнението на Процедура – Улици „Строителство, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи улици и тротоари и съоръженията и принадлежностите към тях“ по подмярка 7.2. от мярка 7 „Основни услуги и обновяване на селата в селските райони“ по Програмата за развитие на селските райони 2014 – 2020, за периода от 01.01.2018 г. до 31.12.2021 г.

Обект на одит е изпълнението на процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ чрез подбор на проекти № BG06RDNP001-7.001 – Улици „Строителство, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи улици и тротоари и съоръженията и принадлежностите към тях“ по подмярка 7.2. от мярка 7 „Основни услуги и обновяване на селата в селските райони“ по Програма за развитие на селските райони 2014 – 2020 за периода от 01.01.2018 г. до 31.12.2021 г. Процедурата е

планирана с оглед насърчаване социалното приобщаване, намаляването на бедността и икономическото развитие в селските райони, като допустими бенефициенти по процедурата са общини.

Одитираните организации са Министерството на земеделието и храните и Държавен фонд „Земеделие“.

Основният въпрос на одита е: Ефективно ли е изпълнението на процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ чрез подбор на проекти № BG06RDNP001-7.001 Улици „Строителство, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи улици и тротоари и съоръженията и принадлежностите към тях“ за периода от 01.01.2018 г. до 31.12.2021 г.?

Заключението от одита е, че:

Осигурените условия от Министерството на земеделието и храните и Държавен фонд „Земеделие“ през периода от 01.01.2018 г. до 31.12.2021 г. не са достатъчни за ефективно изпълнение на процедура чрез подбор № BG06RDNP001-7.001 – Улици, тъй като при планиране на процедурата **не е създадена добра организация**, доколкото:

- предвиденият финансов ресурс не е мотивирано обоснован и обвързан с потребностите на кандидатите, което впоследствие е наложило неговото увеличаване в три последователни години и през 2021 г. достига до почти двоен размер;

- заложените показатели за изпълнение и показатели за резултат са в съответствие с планираните в Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020 по области, но са без заложена целева стойност, чрез която да се оцени напредъка на тяхното изпълнение и постигането на целта на процедурата за „насърчаване на социалното приобщаване, намаляването на бедността и икономическото развитие в селските райони“.

Подборът и оценката на проектните предложения по процедурата не могат с разумна увереност да се определят като своевременни и подходящи, тъй като:

- от Управляващият орган на Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020 са утвърдени критерии за подбор и оценка на проектните предложения, които са ясни, опростени и лесни за прилагане, но не са достатъчни за избора на най-добрите проекти в условията на ограничен финансов ресурс, предвид липсата на критерии за оценка на *същността и качеството* на проектното предложение;

- не са спазени законови изисквания за издаване на наредба от министъра на земеделието, храните и горите за регламентиране на реда и условията за установяване на изкуствено създадени условия по заявления за подпомагане със средства на Европейския фонд за гарантиране на земеделието и Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони, и са допуснати пропуски в условията за кандидатстване;

- оценителният процес е провеждан в продължение на близо три години и половина, а оценяването на проектните предложения - от четири оценителни комисии;
- при извършената проверка на проектните предложения от одитната извадка са установени пропуски в действията на служителите на Държавен фонд „Земеделие“ при подбора и оценката на проектните предложения.

Предприетите действия от Министерството на земеделието и храните и Държавен фонд „Земеделие“ **не допринасят за ефективно изпълнение и наблюдение на административните договори по процедурата**, предвид:

- ненавременните и неизчерпателни условия за изпълнение на административните договори;

- недостатъчно ефективните осъществени контролни дейности от Държавен фонд „Земеделие“ за изпълнението на договорите.

- установените при проверките на място единични пропуски, пряко свързани с качеството на извършените строително-монтажни работи и поддържането на финансираните инвестиции в добро физическо състояние. Към края на 2021 г. са реконструирани и/или рехабилитирани общо 647 427 кв. м. улици на стойност 38 256 хил. лв. Средната единична цена на строителните работи за реконструиране на уличните платна в селските райони възлиза на 59 лв./кв. м., която е с 27 на сто по-ниска от определената референтна цена за инвестицията (81 лв. средна единична цена).

Изградените и реконструираните тротоари към края на 2021 г. са с площ от 108 751 кв. м. на стойност 4 509 хил. лв. Средната единична цена на строителните дейности за подобряване на тротоарните настилки възлиза на 41 лв./кв. м. и е с приблизително 14 на сто по-ниска от определената референтна стойност (48 лв. средна единична цена).

Постигната е икономия на разходите от бюджета по процедурата в резултат на: пазарния механизъм за конкурентен подбор на изпълнители на обществени поръчки; неверифицирани разходи и/или неизпълнени строително-монтажни работи. Частично е освободен финансов ресурс за стартиране на нови договори по процедурата, което осигурява възможност за подобряване качеството на живот и в други селски райони, но поставя под въпрос качеството на изпълнение на строителните обекти в условията на нарастваща инфлация. Събирането и отчитането на данните и информацията за резултатите от изпълнението на договорите/ процедурата **не са достатъчно надеждни, подходящи и ефективни**, тъй като към 31.12.2021 г.:

- информационният модул за мониторинг на изпълнението на Програма за развитие на селските райони 2014 – 2020, като част от Интегрираната система за администриране и контрол, не е изграден вече осем години;

- за процесите по обработка на проектните предложения и изплащане на оторизираната финансова помощ се ползват паралелно Информационната система за управление и наблюдение (ИСУН 2020) и ИСАК.

4.1.1.3. „Ефективност при управлението на Природен парк „Витоша“ за периода от 01.01.2018 г. до 31.12.2021 г.

Обект на одит е управлението на Природен парк „Витоша“.

ЕФЕКТИВНОСТ ПРИ УПРАВЛЕНИЕТО НА ПРИРОДЕН ПАРК „ВИТОША“ ЗА ПЕРИОДА 2018 - 2021 Г.

Природен парк „Витоша“ се управлява с план от периода 2005-2014 г.

Постигнато е само 75 на сто изпълнение на заложените в този план мерки

От отговорните общини са извършени незначителен дял дейности по контрол

За още четири природни парка няма приети актуализирани планове въпреки изтеклия 10-годишен период, а за други два парка изобщо няма планове за управление

Одитираните организации са: Министерството на околната среда и водите; Министерството на земеделието, дирекция „Природен парк „Витоша““, Столична община, община Перник и община Самоков, на чиято територия попада Природен парк „Витоша“.

Основният въпрос на одита е: Ефективно ли е управлението на Природен парк „Витоша“ за периода от 01.01.2018 г. до 31.12.2021 г.?

Заключението от одита е, че:

С регламентирането на специфични нормативни изисквания за категория природен парк, като защитена територия, е създадена подходяща правна рамка за ефективно управление на Природен парк „Витоша“. Въведени са изисквания за разработване, приемане и актуализиране на план за управление на природния парк, но не е въведено изискване за периодично отчитане. В Закона за защитените територии е определено ясно и еднозначно, че министърът на околната среда и водите е отговорен орган по управлението и контрола на защитените територии, като са регламентирани необходимите правомощия, чрез които се реализират тези отговорности по управлението и контрола на природните паркове, но не е еднозначно регламентирано финансирането на изготвянето и актуализирането на плановете за управление на природните паркове.

Определени са ясни нормативни изисквания за съдържанието на плановете за управление на защитените територии, тяхното възлагане и реда за утвърждаване, но няма изисквания за годишното им отчитане и остойностяване на включените в тях програми и дейности.

От министъра на околната среда и водите и неговата администрация не е създадена необходимата организация за изпълнение на възложените отговорности по отношение на възлагане, утвърждаване и приемане на плановете за управление на природните паркове, което води до системно забавяне или неизпълнение на

разпоредбите на Раздел II „Планове за управление“ от Закона за защитените територии. Не е изпълнено задължението на Министерството на околната среда и водите да организира публично обсъждане на изпълнението на плана за управление на Природен парк „Витоша“. Не се спазват и определените процедурни срокове в Наредбата за разработване на планове за управление в защитените територии.

Нормативно регламентираната контролна дейност, осъществявана от дирекция Природен парк „Витоша“, също не се планира, което не гарантира нейното ефективно и ефикасно изпълнение

Контролната дейност на територията на Природен парк „Витоша“ се осъществява от голям брой институции, изпълняващи функции по прилагане на Закона за защитените територии и Закона за горите, съобразно компетентността им, но от отговорните общини са извършени незначителен дял дейности по контрол.

Към 31.12.2021 г. или 7 години след срока, са изпълнени едва 75 на сто от заложените дейности и задачи за постигане на дългосрочните цели и задачи от Плана за управление 2005-2014 г., като не е извършван преглед, в т.ч. междинно и периодично отчитане на изпълнението на плана. Не са утвърдени и годишните планове за работата/бюджети по мероприятия на дирекция Природен парк „Витоша“ за периода 2018-2021 г.

4.1.2. Икономика, енергетика и туризъм

4.1.2.1. „Ефективно и прозрачно използване на публичните средства за преодоляване на последствията от пандемията COVID-19 - икономически мерки за микро-, малки и средни предприятия“ за периода от 01.02.2020 г. до 31.03.2021 г.

Обект на одит е използването на публичните средства за преодоляване на последствията от пандемията COVID-19 чрез изпълнението на икономически мерки за подпомагане на микро-, малки и средни предприятия.

Одитираните организации са: Министерството на икономиката, по отношение на дейността на Управляващия орган на Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ 2014-2020 и

„Българската банка за развитие“ ЕАД и Министерството на финансите, по отношение на дейността на Фонд „Мениджър на финансови инструменти в България“.

Основният въпрос на одита е: Ефективно и прозрачно ли са използвани публичните средства за преодоляване на последствията от пандемията COVID-19 - икономически мерки за микро-, малки и средни предприятия за периода от 01.02.2020 г. до 31.03.2021 г.?

Заключението от одита е, че:

От Министерството на икономиката са предприети проактивни действия за определяне на подходящи мерки за подпомагане на микро-, малки и средни предприятия в условията на пандемията COVID-19, с които да се осигури равен достъп до финансиране на предприятията и балансирано разпределение на мобилизирания свободен финансов ресурс по Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ 2014-2020.

В Условията за кандидатстване по процедурите за подбор BG16RFOP002-2.073 „Подкрепа за микро- и малки предприятия за преодоляване на икономическите последици от пандемията COVID-19“ и BG16RFOP002-2.077 „Подкрепа за средни предприятия за преодоляване на икономическите последици от пандемията COVID-19“, изпълнявани от Управляващия орган на Оперативната програма „Иновации и конкурентоспособност“ 2014-2020, не са посочени изчерпателно икономическите дейности, недопустими за финансиране по Европейския фонд за регионално развитие. В резултат са създадени предпоставки за подаване на проектни предложения от недопустими кандидати и риск от незаконосъобразно разходване на средства.

От Управляващия орган на Оперативната програма „Иновации и конкурентоспособност“ 2014-2020 са положени усилия за ускоряване на процеса по достигане на подкрепата до нейните получатели като са предприемани различни действия и подходи за: съкращаване на сроковете за обявяване и кандидатстване по процедурите; извършване на оценка на проектното предложение само от един оценител; съкращаване на сроковете за отстраняване на несъответствия в подадените проектни предложения и други. Въведените кратки срокове за отстраняване на нередовности в подадените от кандидатите документи обаче е довело до увеличаване на броя на отхвърлените проектни предложения по една от процедурите за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ чрез подбор на проекти и впоследствие до необходимостта от тяхното преразглеждане.

Констатираните пропуски във връзка с изпълнението на процедурите по одобряване и оценка на заявленията за подпомагане, са свързани със:

- слабости в контролните процедури, поради което е допуснато одобряване на проектни предложения с недопустими за финансиране дейности, както и на групи свързани предприятия, осъществяващи идентични или сходни дейности;
- забавяне при оценката на проектните предложения, поради недостатъчен административен капацитет от страна на Управляващия орган;
- пропуски в документирането и осигуряването на надеждна одитна следа в Информационната система за управление и наблюдение (ИСУН 2020) за извършваните от оценителите проверки относно допустимост на кандидатите, както и за декларирана липса на конфликт на интереси от страна на оценителите по част от оценителните сесии и процедури.

В процедурния наръчник на оперативната програма (глава 7) обаче не са изрично уредени изискванията относно осъществяването на мониторинг и контрол и извършването на проверки на крайните получатели на подпомагане по договори с конкретни бенефициенти, които изпълняват схеми за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ.

Финансовите инструменти, изпълнявани от Фонд „Мениджър на финансови инструменти в България“ ЕАД са въведени близо седем месеца след обявяване на извънредното положение в страната и не могат да се оценят като своевременни, тъй като единият от инструментите е адаптиран въз основа на съществуващ и не се е налагало извършването на избор на нови финансови посредници.

Решенията на правителството, свързани с одобряване на мерките за въвеждане на подкрепа с държавна помощ за подпомагане от Българска банка за развитие ЕАД на малките и средни предприятия, са своевременни. С решенията за увеличение на капитала на Българска банка за развитие ЕАД се предвижда осигуряване на средства от централния бюджет, за изпълнението на мерки за държавна подкрепа на икономиката във връзка с епидемията COVID-19, но с тях не се определят мерките за подпомагане на икономиката и техните параметри, а е предвидено те да бъдат приети в последствие, след предложение на министъра на икономиката, в качеството му на администратор на помощта – пряко и чрез Българска банка за развитие ЕАД. Предприетите действия от страна на министъра на икономиката, като представител на държавата в общото събрание на Българска банка за развитие ЕАД, във връзка с целевото увеличение на капитала на банката, не са достатъчно аргументирани, което води до риск за ефективното и прозрачно управление на публичния ресурс.

Финансовите инструменти, изпълнявани от Фонд „Мениджър на финансови инструменти в България“ ЕАД са въведени близо седем месеца след обявяване на извънредното положение в страната и не могат да се оценят като своевременни. Към 31.03.2021 г. общият брой на малките и средни предприятия, подпомогнати по процедурите за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ 2014-2020 за преодоляване на последствията от пандемията COVID-19 (без процедура BG16RFOP002-2.092 за подкрепа на предприятията, регистрирани по Закона за туризма като туроператори или туристически агенти) е 29 703. Общият размер на реално изплатените средства е 317 534 хил. лв. и представлява 59,26 на сто от общо договорените средства по процедурите за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, включени в обхвата на одита. Средният размер на договорената безвъзмездна финансова помощ за едно предприятие, определен спрямо всички процедури за подпомагане на малки и средни предприятия възлиза на 18 038,85 лв., а размерът на средната реално изплатена помощ към 31.03.2021 г. е 10 682 лв.

За периода от 01.02.2020 до 31.03.2021 г., най-голям е броят на подпомогнатите *микро-* предприятия общо 22 881, които по статистически данни заемат най-значителен дял сред малките и средни предприятия в страната като делът на подпомогнатите спрямо регистрираните *микро-* предприятия по данни на Националния статистически институт за 2019 г. са едва около 6 на сто. Подпомогнатите *малки* предприятия са около 20 на сто (по статистически данни 2019 г. - 25 204), а средните – около 36 на сто.

Част от бенефициентите по Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ 2014-2020 по процедурите за предоставяне на оборотни средства за преодоляване на последствията от пандемията са *подкрепени и със средства за запазване на персонала по мерки за запазване на заетостта*. Близо 40 на сто от бенефициентите по процедурите за подкрепа на средни предприятия и за подкрепа на автобусните превозвачи, са се възползвали и от средствата по мерките за

запазване на заетостта. Анализът на договорените и изплатени средства по процедурите за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по оперативната програма показва, че най-много са подкрепените предприятия в секторите „Преработваща промишленост“, „Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети“, „Хотелиерство и ресторантьорство“ и „Транспорт, складиране и пощи“.

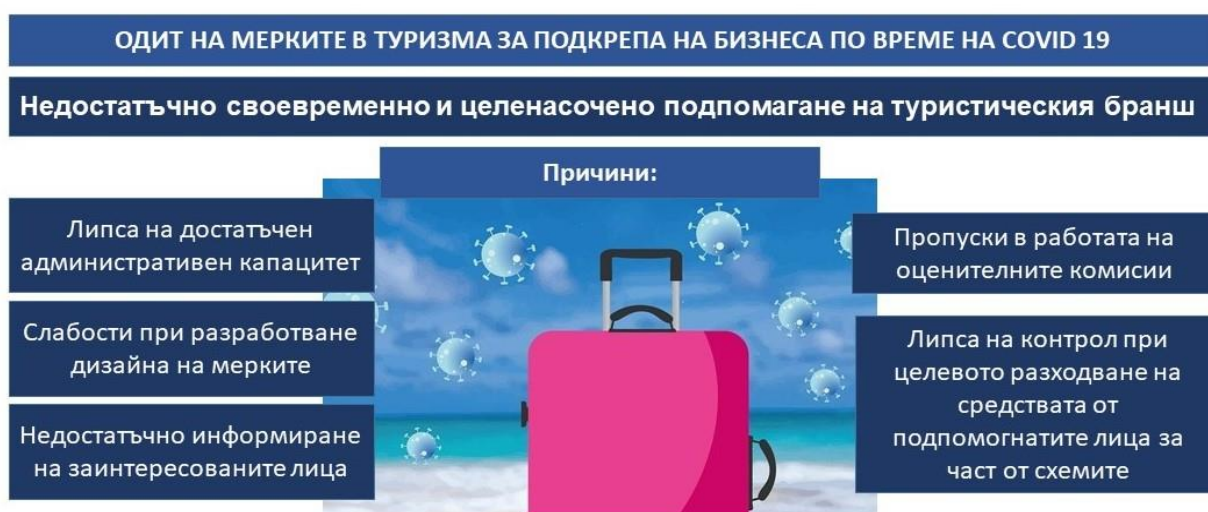
Незначителният дял на малки и средни предприятия в ликвидация, в несъстоятелност, заличени и с подадено заявление за неосъществяване на дейност по процедурите за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ към 31.03.2021 г. е показател, че предоставяната подкрепа, включително по мерките за заетост осигуряват краткосрочното им стабилизиране.

4.1.2.2. „Ефективност на мерките в подкрепа на туризма за преодоляване на последиците от кризата, предизвикана от пандемията от COVID-19“ за периода от 01.02.2020 г. до 31.12.2021 г.

Обект на одита е изпълнението на мерките в подкрепа на туризма за преодоляване на последиците от кризата, предизвикана от пандемията от COVID-19“.

Одитираната организация е Министерството на туризма.

Основният въпрос на одита е: Ефективно и прозрачно ли са използвани публичните средства за преодоляване на последствията от пандемията от COVID-19 в туризма за периода от 01.02.2020 г. до 31.12.2021 г.?

Заключението от одита е, че:

През периода от 01.02.2020 до 31.12.2021 г. действията на Министерството на туризма по идентифициране, разработване и одобряване на подходящи мерки за подпомагане по време на пандемията от COVID-19 не са достатъчно своевременни и адекватни, тъй като:

- процесът по администриране на помощите за подкрепа на туристическия сектор и изготвянето на насоките/указанията за кандидатстване по схемите е извършвано в оперативен порядък с наличната в Министерството на туризма експертиза, като не са предприети действия за утвърждаване на ред и процедури, които да осигуряват ясно разпределение на отговорностите и да определят дейностите по разработване на

дизайна на схемите за държавна помощ, тяхната последователност и срокове за изпълнение. С приетия през м. май 2022 г. нов Устройствен правилник на Министерство на туризма се регламентират функциите на министъра на туризма, в качеството му на администратор на държавни и минимални помощи, но е необходимо и създаването на подходяща организация, определянето на ясни отговорности и конкретизиране на действията по планиране, разработване, изпълнение, текущо наблюдение, отчитане и докладване на резултатите от изпълнението на схеми за държавни и минимални помощи;

- не е направен ситуационен анализ, който да определи браншовете в туризма, които най-силно се нуждаят от допълнителен ресурс за ликвидност. В резултат по-голямата част от процедурите/схемите за подпомагане на туристическия сектор, въведени и изпълнявани от Министерството на туризма, *не са* инициирани от министерството;

- не е извършена навременна оценка за необходимостта от целенасочено финансово подпомагане на туроператорите и туристическите агенти. В резултат, схемите за осигуряване на ресурс за изплащане на дължими суми за нереализирани пътувания са въведени между 6 (шест) и 9 (девет) месеца след обявяване на извънредното положение в страната, а безвъзмездната финансова помощ по тях е получена от бенефициентите 12 (дванадесет) месеца след обявяване на пандемията;

- не са предприети своевременни действия и за подкрепа на лицата, осигуряващи допълващи туристически услуги, като екскурзоводи, планински водачи и други.

При разработване на дизайна на мерките са **допуснати различни пропуски, забавяния, а в някои случаи и несъответствия с изискванията**, като: наличие на противоречиви текстове в указанията за кандидатстване; несъответствие на указанията за кандидатстване и правилата за предоставяне на помощта в частта на изискванията за недопустимост на кандидатите; липса на изисквания, помощта за туроператорите да се предоставя съобразно дела на туристическата дейност в общия им оборот; определянето на недостатъчно подходящи индикатори за резултат и за измерване на ефекта от изпълнението на схемите; липса на изисквания за докладване и отчитане на изпълнението на проектите при част от схемите и други.

Установените слабости, на етап изпълнение и мониторинг на мерките, са:

- ненавременно обявяване на част от процедурите/схемите за подпомагане, което забавя получаването на подкрепата от засегнатите от пандемията от COVID-19 бенефициенти в сектора;

- недостатъчно целенасоченото информиране на заинтересованите лица за предлаганите мерки, което не подпомага допустимите потенциални бенефициенти при кандидатстване;

- липса на достатъчен и своевременно осигурен административен капацитет за извършване на оценка за административно съответствие и допустимост на подадените проектни предложения/заявления по процедурите/схемите за финансова подкрепа, което води до забавяне на оценителния процес;

- недостатъчна проследимост за извършените от членовете на оценителните комисии проверки, което води до прилагане на различни практики при извършване и документиране на резултатите от оценката на проектите предложения/заявленията по процедурите/схемите за подпомагане;

- липса на изисквания за подаване на декларации за конфликт на интереси от страна на оценителите при една от схемите, администрирани от Министерството на туризма и пропуски при подаване от оценителите на декларации по останалите схеми и процедури, което е индикатор за слабости в механизма за управление на риска от конфликт на интереси при управление на средствата за подпомагане;

- липса на осъществен контрол на бенефициентите относно възстановяването на дължимите суми на клиенти за неосъществени пътувания; забавяния при извършването на мониторинга и верификацията на отчетните разходи по част от схемите и липса на текущо проследяване на резултатите от изпълнението, което не подпомага предприемането на подходящи коригиращи действия;

- допуснати неточности в данните, използвани за финансова обосновка на мерките, както и тези в одобрените официални годишни доклади за изпълнение на държавните помощи, което потвърждава наличието на слабости във въведените контролни дейности за наблюдение при администриране на държавните помощи от Министерството на туризма.

Петдесет и девет на сто от всички безвъзмездно получени средства в туризма са по мерките за запазване на заетостта, администрирани от Министерството на труда и социалната политика, вместо от целенасочената подкрепа, администрирана от Министерството на туризма. Причините са свързани с необходимостта работодателите да запазят персонала си. Преобладаващата част от подкрепата в туризма е за изплащане на компенсации в секторите „Хотелиерство и ресторантьорство“ и „Туроператори и агенти“, като не са реализирани мерки за екскурзоводи, планински водачи и други, предоставящи допълнителни туристически услуги, въпреки че са сред най-засегнатите в туристическия бранш заради отмяната на организирания пътувания.

4.1.3. Електронно управление. Дигитализация и цифрова трансформация

4.1.3.1. Одит на Информационната система за управление и наблюдение (ИСУН) за периода от 01.01.2016 г. до 31.12.2021 г.

Обект на одит е Информационната система за управление и наблюдение на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове за периода 2014-2020 г. – (ИСУН 2020) за периода от 01.01.2016 г. до 31.12.2021 г. и нейното управление.

Одитираните организации са: Министерския съвет, Министерството на иновациите и растежа, Министерството на икономиката за периода до 13.12.2021 г., Министерството на труда и социалната политика, Министерството на околната среда и водите, Министерството на регионалното развитие и благоустройството, Министерството на транспорта и съобщенията³, Министерството на образованието и науката, Министерството на финансите, Министерството на земеделието и храните⁴ и Държавен фонд „Земеделие“.

Основният одитен въпрос е: Информационната система за управление и наблюдение на средствата от ЕСИФ за периода 2014-2020 г. – (ИСУН 2020) подпомага ли

³ Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията до 16.09.2021 г.;

⁴ Министерство на земеделието, храните и горите до 13.12.2021 г. и Министерство на земеделието за периода от 13.12.2021 г. до 06.06.2023 г.;

ефективно управлението на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове?

Заклучението от одита е, че:

През периода 2016-2021 г. управлението на дейностите по поддържане и развитие на Информационната система за управление и наблюдение (ИСУН 2020) не може да достигне необходимото ниво на ефективност, въпреки че са налице редица фактори, които **подпомагат доброто управление на процеса и повишават ефективността**, като:

- осигуряването на ресурс (финансов и експертен) за поддържане, оптимизиране и развитие на ИСУН 2020, вкл. чрез сключването на петгодишен договор с външен изпълнител;
- осигурената наличност на всички критични помощни системи в контекста на управлението на непрекъсваемостта на работата на системата чрез сключването на споразумение за осигуряване на правилното и непрекъснато функциониране на ИСУН 2020 в Държавния хибриден частен облак;
- разработването на дизайн на решение за възстановяване след бедствие на ИСУН 2020 за осигуряване на надеждна ИТ инфраструктура, която съдейства за работоспособността на системата в случай на бедствие или авария в основния информационен център;
- въведената процедура за създаване на резервни копия и архивиране, с цел гарантиране, че всяка важна информация ще бъде възстановена след възникване на авария или бедствие и регулярното получаване на автоматичен обобщен доклад за генерираните резервни копия на информацията в системата;
- тестването на целостта на архивираните данни, което е обезпечено с въведени „Процедури за регулярно тестване на целостта на архивираните данни“;
- определянето на изисквания за документиране на промените;
- извършените подобрения във функционалностите на системата (модулите), които позволяват изцяло електронно да се обслужват процесите по подаване на

проектни предложения, оценка, договаряне, отчитане и верификация на проектите, сертификация, проверки на място, одит и други;

- изпълнението на заявките за промени редовно, коректно и в съответните срокове, което прави процеса по управление на промяната ефективен;
- високата степен на удовлетвореност на потребителите от услугата, която те получават от Звеното за техническа подкрепа (Help Desk) и постоянството в работата по усъвършенстване на системата.

По-висока степен на ефективност може да се постигне при управлението на информационните технологии, подпомагащи управлението на средства от външни източници по отношение на:

- функционалната компетентност на звеното, отговорно за управление на ИСУН 2020 с позиционирането му на достатъчно високо ниво в държавната администрация, както и чрез осигуряването му с необходимите екипи и звена за поддръжка;

- въведените правила и процедури за периодичен преглед на ключовите системни ресурси, които имат потенциала да осигурят необходимата рамка за извършване на наблюдение на дейността за информационното осигуряване на управлението на средствата от външни източници, след като се актуализират към настъпилите изменения за начина, по който се поддържа и управлява ИСУН 2020 и допълнят със система от индикатори, чрез които да се измерва напредъка в изпълнението на отделните ИТ дейности и процедури;

- наличието на процедури за изготвяне и съхранение на документация за информационните системи и приложения и определяне на ролите на служителите, които също се нуждаят от преглед за приложимостта им, актуализация и допълване, за да се гарантира адекватно проследяване и управление на промените в информационната система;

- наличието на процедури за проверка на спазването на изискванията на документите за информационна сигурност, където отново има необходимост от актуализиране и прецизиране.

Управлението на информационните технологии, свързано с ИСУН 2020, обаче не може да бъде определено като достатъчно ефективно по отношение подпомагането на управлението на средствата от външни източници, предвид:

- липсата на стратегическо планиране и слабостите в краткосрочното планиране, както и липсата на ред и правила за извършване на стратегическо и оперативно планиране на дейностите по управление на информационната система, което повишава риска да не бъдат идентифицирани начините за задоволяване на настоящите и бъдещи нужди на управлението на средствата от външни източници чрез информационните технологии и не гарантира, че изграждането и развитието на информационната система е насочено към постигане на целите на това управление;

- липсата на адекватно наблюдение и анализ на административния капацитет на звеното, отговорно за администриране на Информационната система за управление и наблюдение, което да позволи извършването на оценка на достатъчността на човешките ресурси и обосновка на евентуална необходимост от промяна;

- въведените процедури за документиране на всички процеси, свързани с управлението на ИСУН, без наличие на цялостен механизъм за отчитане на тези процеси,

което не гарантира адекватно проследяване и управление на промените в информационната инфраструктура;

- липсата на политика за възлагане на подизпълнители, която да определя кои дейности могат да се възлагат на външни изпълнители, и на процедури за определяне на реда за възлагането, не гарантира, че придобиването на необходимите ИТ активи и услуги се извършва по най-подходящия начин;

- пропуските в управлението на рисковете, свързани с ИСУН 2020, и недостатъците на Вътрешните правила за управление на риска в дирекция „Централно координационно звено“;

- наличието на пропуски в ръководствата и указанията за използване на ИСУН 2020, включително и видео-ръководствата;

- ниската ефективност на част от процедурите за проверка на спазването на изискванията на документите на информационна сигурност в администрацията на Министерски съвет.

Ефективното управление на дейностите по поддържане и развитие на ИСУН 2020 се възпрепятства и от слабости, свързани с управлението на важни процеси, като осигуряване на непрекъсваемостта на системата, реакцията при инциденти и извършването на промени в системата, както и генерирането на некоректно обработена от системата изходна информация.

4.1.4. Управление на публичните средства от ЕС

4.1.4.1. [„Администриране на нередности“ за периода от 01.01.2017 г. до 31.12.2020 г.](#)

Обект на одит е управлението на процеса за администриране на нередностите на национално ниво и на ниво управляващи органи за периода от 01.01.2017 г. до 31.12.2020 г.

Одитираните организации са Министерския съвет, Министерството на вътрешните работи, Министерството на икономиката, Министерството на труда и социалната политика, Министерството на околната среда и водите, Министерството на регионалното развитие и благоустройството, Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията, Министерството на образованието и науката.

Основният одитен въпрос е: Ефективно ли е управлението на процеса за борба с нередностите (на национално ниво и на ниво управляващи органи)?

Заклучението от одита е, че:

Управлението на процеса за борба с нередностите на национално ниво не може да достигне необходимото ниво на ефективност, въпреки че са налице и фактори, които способстват развитието на процеса в положителна посока. Такива фактори са:

- наличието на добра координация между отговорни институции, ангажирани с администрирането на нередности;

- осигурените политическо и оперативно ниво за реализирането на процеса;
- направеният в хода на изпълнение на Националната стратегия за превенция и борба с нередностите и измамите, засягащи финансовите интереси на Европейския съюз за периода 2021-2027 г., анализ на риска;
- осигуреността на административно-контролната дейност на дирекция „Защита на финансовите интереси на Европейския съюз“ в Министерството на вътрешните работи с добре разработени правила и процедури за изпълнението ѝ, постигнатото добро покритие на контрола, осъществен върху управляващите органи на оперативните програми, извършваните годишни анализи и др.

Значително повече, обаче са **факторите, които възпрепятстват ефективното управление на процеса, като:**

- неосигурената добра база за определяне на националните цели и приоритети, в резултат от: липсата на утвърдени правила и процедури за изготвяне на Национална стратегия за превенция и борба с нередностите и измамите, засягащи финансовите интереси на Европейския съюз; неизвършването на оценка в пълен обем на реалното състояние на системата за борба с нередностите в България; липсата на механизъм за оценка и на извършени оценки на изпълнението на националните стратегически документи в областта; наличието на слабости в механизма за тяхното наблюдение и отчитане, предвид липсата на определени индикатори за наблюдение на изпълнението на целите и липсата на указания за определянето на индикатори по отделните дейности в плановете за действие към стратегическите документи;

- липсата на добра информационна и аналитична осигуреност на процеса по администриране на нередности, предвид недостатъчните указания за работа с Информационната система за управление и наблюдение (ИСУН 2020) и липсата на методически такива; липсата на метаданни за генерираните справки; ограничените функционалности на системата и наличието на некоректни данни в нея; липсата на обобщени данни за сигналите за нередности на национално ниво и ограничените такива за нередностите; липсата на структурирани данни за хода на наказателни или административни процедури и, липсата на всеобхватни анализи на системата;

- направените общи предложения за преодоляване на констатираните слабости при административно-контролните проверки и липсата на методически указания относно прилагането на процедурата за администриране на нередности резултират в различна практика и повтарящи се с години пропуски, което показва недостатъчната ефективност на контрола;

- забавянето в изпълнението на дейностите за транспониране на директивата за защитата на лицата, които подават сигнали за нарушения на правото на Съюза няма да позволи своевременното въвеждане на тази защита в националното законодателство.

Декларираните от управляващите органи политики за борба с измамите, въведените вътрешни правила за администриране на нередности, предоставените начини за подаване на сигнали за нередности и прилагането на инструмента АРАХНЕ за определяне на пропорционални мерки за борба с измамите са част от въведените превантивни мерки, които имат потенциал да допринесат за намаляване на правонарушенията, засягащи националния и общностния бюджет в приемлива степен. Необходимо е обаче значително да се подобрят изследваните превантивни мерки по отношение на пълнотата на политиките и оповестяването им; оповестяването на

вътрешните правила за администриране на нередности и на всички възможни начини за подаване на сигнали, за да се повиши осведомеността на бенефициерите.

Въведените процедури по администриране на сигнали за нередности и на нередности, както и прилагането им, не осигуряват в пълна степен възможност за адекватна проверка на неправомерни действия с негативно финансово влияние, предвид **слабостите на процедурите в етапите на:**

- регистриране на сигнали за нередности, получени по всички възможни начини и от всякакви източници в деловодната система на управляващите органи, поради липсата на процедури за проверка на сигнала за минимално изискуемата информация, за определянето му като „сигнал за нередност“ при част от управляващите органи;

- въвеждане на информация за сигналите и за нередностите в ИСУН 2020, поради липсата на конкретни указания за въвеждане на данни в различните регистри в системата и докладване до дирекция АФКОС и Европейската служба за борба с измамите, както и поради липсата на процедури за въвеждане на обстоятелства, открити на по-късен етап;

- извършване на проверки по сигналите, поради липсата на конкретни насоки относно проверката на изложените в сигнала обстоятелства, в т.ч. и за проверка на място;

- образуване на преписка по сигналите за нередности и досиета на нередностите - поради липсата на въведени конкретни изисквания към съдържанието на преписката/досието за сигналите за нередности и установените нередности, както и за документите, които следва да се въвеждат в ИСУН 2020;

- издаване на първа писмена оценка – поради липсата на яснота относно това в кои случаи следва да се издава Решение за финансова корекция и в кои първа писмена оценка, както поради липсата на образци на документи за тяхното разработване и отсъствието на изискване за осъществяване на текущ мониторинг;

- уведомяване на компетентните органи в случаите на нарушение на бюджетната дисциплина и на подозрение за извършено престъпление, за приключване и възобновяване на нередности - поради отсъстващи или формално разписани процедури, които цитират нормативни изисквания без да поясняват начина на тяхното изпълнение в рамките на управляващите органи;

- извършване на корективни действия, проследяването им и предприемане на последващи действия при необходимост – поради непълните или недостатъчно детайлни процедури;

- текущ мониторинг на отделните етапи и извършване на анализ или оценка на процеса по администриране на нередности – поради ограничени или липсващи процедури. Процедури за извършване на анализ не са предвидени и при случаи на нередности с умишлен характер.

Посочените слабости пораждат съмнение относно достатъчността на предприетите действия за ефективно, своевременно и в пълен обем изпълнение на задълженията на управляващите органи по отношение на процедурите по администриране на нередности. Това се потвърждава и от установените пропуски при изпълнение на процедурите, като: непълнота на информацията за сигналите и за нередностите; на съдържащите се документи в преписките/досиетата по случаите, както и при докладване на нередностите в ИСУН 2020 и други. Липсата на изготвени вътрешни

анализи за програмния период също ограничава възможностите за очертаване на съществуващи трудности и за подобрене на системата за администриране на нередности.

4.2. Обобщени изводи от одити на изпълнението

В резултат от извършените 7 (седем) одита, окончателните одитни доклади, за които са приети от Сметната палата през 2023 г.:

- са дадени *общо 88 препоръки* за подобрене на резултатността от управлението на дейностите и процесите, анализирани в обхвата на одитите, адресирани към ръководителите на одитираните организации, като преобладаващата част от препоръките включват между 2 и 5 подпрепоръки, изпълнението на които подлежи на самостоятелен анализ и оценка;

- на основание чл. 49, ал. 3 от Закона за Сметната палата *всички окончателни одитни доклади са изпратени на председателите на съответните постоянни парламентарни комисии към Народното събрание;*

- на основание чл. 61 от Закона за Сметната палата, *6 от общо 7-те окончателни одитни доклади са предоставени на Европейската сметна палата и на Европейската комисия,* тъй като в тях е извършен анализ и оценка и на управлението на средства от Европейския съюз;

- систематизирана информация за всички приети от Сметната палата одитни доклади от извършените одити на изпълнение е *оповестена в Базите данни за одити, поддържана от Европейската международна организация на върховните одитни институции;*

- резултатите *от 4 от общо 7-те одита са докладвани или предстои да бъдат докладвани в рамките на провежданите годишни работни срещи и/или издаваните специализирани бюлетини на постоянните работни групи към международните организации на върховните одитни институции ЕВРОСАЙ и ИНТОСАЙ,* в които Сметната палата на Република България участва, съобразно вида и темата на одитите – работните групи за одити в областта на околната среда и за Одит на информационните системи; както и в проектната работна група за одити в областта на предприетите от правителствата мерки за предотвратяване на последствията от пандемията от COVID-19;

- резултатите *от 3 от 7-те одита намериха широко отражение в средствата за масово осведомяване,* предвид обществения интерес към тяхната тематика;

- не на последно място следва да се отбележи, *че одитът на Информационната система за управление и наблюдение на средствата от Европейския съюз (ИСУН 2020) е изпълнен като Одит на информационните системи, по методология, утвърдена от Инициативата за развитие на ИНТОСАЙ, с което на практика Сметната палата демонстрира готовността и желанието си за въвеждане и развитие на този вид одити в контекста на процесите по развитие на електронното управление в страната.*

5. РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗВЪРШЕНИТЕ СПЕЦИФИЧНИ ОДИТИ

Специфични одити са одитите, извършвани при условията и по реда на специален закон, като същите могат да бъдат комбинирани одити, съчетаващи подходите за извършване на финансов одит, одит за съответствие и одит на изпълнение.

През 2023 г. с решения на Сметната палата са приети 10 одитни доклада за извършени специфични одити.

В т.ч. са одити на:

- ✓ отчетите за изпълнението на държавния бюджет на Република България, бюджетите на държавното обществено осигуряване и Националната здравноосигурителна каса;
- ✓ бюджетните разходи на Българската народна банка и тяхното управление;
- ✓ дейността и управлението на търговски дружества, държавни предприятия и дейността на Фонда за гарантиране на влоговете в банките;
- ✓ финансовата дейност и управлението на предоставеното имущество на политическите партии; финансирането, свързано с предизборните кампании на участниците в избори.

В резултат на извършените одити на ръководството на одитираните организации са дадени конструктивни препоръки, насочени към преодоляване на причините, довели до констатираните несъответствия и към подобряване на одитираните дейности и процеси.

5.1. Изводи от приключените през периода специфични одити

5.1.1. Одити на отчети за изпълнението на бюджети и бюджетни разходи

5.1.1.1. Одит на отчета за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2022 г.

Установено е, че изготвеният и представен в Сметната палата отчет е в съответствие с изискванията на Закона за публичните финанси, действащите вътрешни актове и дадените от министъра на финансите указания.

Приходите са отчетени по показателите, по които са приети със Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г. Изпълнението на разчетените със ЗДБРБ за 2022 г. приходи, помощи и дарения е 102,4 на сто, което се дължи основно на преизпълнение на планираните неданъчни приходи.

Установено е превишение спрямо уточнения план към 31.12.2022 г. по показателя „Максимален размер на ангажиментите за разходи, които могат да бъдат поети през 2022 г.“ от един първостепенен разпоредител с бюджет, с което не е спазено изискването на чл. 88 от ЗПФ и е нарушена бюджетната дисциплина.

Изпълнението на отразените разходи, бюджетни взаимоотношения (нето) и вноска в общия бюджет на Европейския съюз е 97,4 на сто от приетите със ЗДБРБ за 2022 г.

Бюджетното салдо по отчета за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2022 г. е в размер на (- 5 695 705,2) хил. лв., с 1 927 933,5 хил. лв. по-малко от приетото със ЗДБРБ за 2022 г.

Операциите в частта на финансирането (нето) са в размер на 5 695 705,2 хил. лв., в т.ч. външно финансиране (нето) в размер на 2 540 019,5 хил. лв., вътрешно финансиране (нето) в размер на 3 155 588,6 хил. лв. и приватизация в размер на 97,1 хил. лв.

Реализиран е дефицит по Консолидираната фискална програма за 2022 г. в размер на (-1 323 608,0) хил. лв. Отчетени са с 23,5 на сто повече приходи, помощи и дарения и 17,5 на сто повече разходи и вноска за бюджета на ЕС спрямо предходната година.

Състоянието на системите за финансово управление и контрол в изследваната област е добро и функционират ефективни контролни механизми и процедури за текущо наблюдение на съставянето, изпълнението и отчитането на държавния бюджет.

5.1.1.2. Одит на отчета за изпълнението на бюджета на държавното обществено осигуряване за 2022 г.

Отчетът за изпълнението на бюджета на ДОО за 2022 г. е изготвен, утвърден и представен в Сметната палата и в Народното събрание при спазване на законовите процедури и срокове. Структурата и съдържанието на отчета отговарят на Закона за бюджета на ДОО за 2022 г.

Посочените в отчета получени трансфери, разходи и предоставени трансфери, непредвидени в Закона за бюджета на ДОО за 2022 г., са в съответствие с действащото законодателство.

Осигурителните приходи по бюджета на ДОО за 2022 г. са с 3,2 на сто повече от планираните, което се дължи основно на преизпълнение на приходите от осигурителни вноски от работодатели и осигурени лица.

Общите разходи по бюджета на ДОО са по-малко спрямо планираните с 2,8 на сто, което се дължи основно на направените по-малко разходи за пенсии, за социални помощи и обезщетения и за програми, дейности и служби по социално осигуряване, подпомагане и заетостта.

През 2022 г. държавата намалява финансирането на разходите за пенсии, социални помощи и обезщетения и дейности за осигуряване на заетост на засегнатите от пандемията на COVID-19 сектори и лица, спрямо предходната 2021 г.

В отчета за изпълнението на бюджета на ДОО е отчетен дефицит в размер на 89 750,3 хил. лв., като за 2022 г. не е планиран дефицит (излишък) по бюджета на ДОО.

Въведените с вътрешните правила контроли са ефективни и са прилагани последователно през целия одитиран период. Системата за финансовото управление и контрол е осигурила съответствие на изследваните процеси с изискванията на правната рамка.

5.1.1.3. Одит на отчета за изпълнението на бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2022 г.

Отчетът за изпълнението на бюджета на НЗОК каса за 2022 г. съответства на структурата, показателите и изискванията на Закона за бюджета на НЗОК за 2022 г. Отчетените приходи, разходи и трансфери съответстват на нормативно определените.

Отчетът за изпълнение на бюджета на НЗОК за 2022 г. е одобрен от Надзорния съвет на НЗОК и е представен в Сметната палата в съответствие с изискванията на приложимата правна рамка. Отчетът не е внесен от вр. и. д. управител на НЗОК чрез министъра на здравеопазването и Министерски съвет в Народното събрание, с което не е изпълнена разпоредбата на чл. 30, ал. 1 от Закона за здравното осигуряване.

Отчетените приходи и трансфери са с 4,9 на сто повече от заложените в ЗБНЗОК за 2022 г.

Установено е, че приходите от здравноосигурителни вноски са с 1,2 на сто повече от планираните със закона за 2022 г.

Отчетените разходи и трансфери са с 4,2 на сто повече от определените в ЗБНЗОК за 2022 г.

Средствата от резерва по бюджета на НЗОК за 2022 г. в размер на 177 429 хил. лв., са разходвани за здравноосигурителни плащания в съответствие с нормативните изисквания.

Приетият бюджет на НЗОК за 2022 г. е с балансирано бюджетно салдо. В края на годината е отчетено положително бюджетно салдо в размер на 45 405 хил. лв.

През одитирания период състоянието на системите за финансово управление и контрол в изследваната област е добро, с изключение на дейността по представяне на отчета за изпълнение на бюджета на НЗОК за 2022 г., където контролните процедури не са осигурили съответствие с нормативните изисквания.

5.1.1.4. Одит на бюджетните разходи на Българска народна банка и тяхното управление за периода от 01.01.2022 г. до 31.12.2022 г.

В резултат на извършения одит е направено заключение, че в областите на изследване „Управление на процесите по планиране, извършване и отчитане на бюджетните разходи на БНБ“ и „Управление на процеса по възлагане на обществените поръчки“, е установено съответствие във всички съществени аспекти.

Планирането на бюджетните разходи и приемането на бюджета на БНБ за 2022 г. са в съответствие с изискванията на чл. 48, ал. 1 и чл. 50 от Закона за БНБ и Вътрешните правила за изготвяне, изпълнение и отчитане на бюджета на БНБ.

Планираните средства за издръжка на БНБ и за инвестиции не са усвоени в пълния планиран обем. Отчетеното изпълнение на разходите за издръжка е 88,1 на сто от планираните разходи, а на тези за инвестиции – 28 на сто.

Бюджетните разходи на БНБ, в общ размер на 132 292 хил. лв. са извършени в рамките на утвърдените стойностни лимити на отделните разходни показатели, утвърдени от Управителния съвет на БНБ и заложи в бюджета на банката за 2022 г.

Корекциите в стойността на разходните показатели по бюджета на БНБ за 2022 г. са извършени в съответствие с изискванията на Вътрешните правила за изготвяне, изпълнение и отчитане на бюджета на БНБ и чл. 48, ал. 1 и чл. 50 от Закона за БНБ.

Разходите по бюджета на БНБ са инициирани и извършени при спазване на реда и условията, регламентирани във Вътрешните правила за изготвяне, изпълнение и отчитане на бюджета на БНБ. Разходите са законосъобразни и документално обосновани.

Управлението на процеса по възлагане на обществени поръчки през одитирания период е в съответствие с нормативните изисквания.

Вътрешния контрол е постигнал целите си, контролните процедури са ефективни и са прилагани последователно през одитирания период.

5.1.2. Одити на търговски дружества, държавни предприятия и на Фонда за гарантиране на влоговете в банките

5.1.2.1. Одит за съответствие при финансовото управление на „Български пощи“ ЕАД, за периода от 01.01.2019 г. до 30.04.2022 г.

Одитът е възложен с Решение на Народното събрание от 20.05.2022 г. (обн. в ДВ, бр. 39 от 27.05.2022 г.). Одитната задача е обхванала три области на изследване: „Управление, контрол и финансово състояние на БП ЕАД“, „Управление и разпореждане с недвижимото имущество на БП ЕАД“ и „Планиране и възлагане на обществени поръчки и изпълнение на сключените договори“.

В област „Управление, контрол и финансово състояние на БП ЕАД“ са установени следните основни несъответствия: одобряване на Бизнес плана за 2020 г. от едноличния собственик на капитала в края на годината; проектите на Бизнес план за 2021 г. и на Бизнес програма за периода 2021-2023 г. не са одобрени от ЕСК; не са изпълнени в планирания обем приходите от универсалната пощенска услуга за

периода 2019-2021 г.; отчетено е съществено увеличение на разходите за трудови възнаграждения, като месечните разходи за дейността на Районните управления надвишават постъпленията от дейността; отчетени са разходи за адвокатски услуги, които възлизат общо за одитирания период на 683 хил. лв., от които 592 хил. са изплатени на една и съща кантора; не са предприети своевременни действия за промяна на цените на универсалната пощенска услуга; несвоевременно е взето решение от Съвета на директорите на БП ЕАД за възлагане на обществена поръчка с предмет право на ползване на софтуерни продукти на Майкрософт и услуги от производителя, което е породило рискове от спиране на лицензните права, за сигурността на данните и за блокиране на работния процес и обслужването на гражданите след спиране на лицензионното покритие; не е изграден резервен център в БП ЕАД, което е предпоставило невъзможността за възстановяване на данните при бедствие и авария (вкл. данните от кибератаката на информационната система на дружеството през април 2022 г.); не е добро планирането и определянето на прогнозната стойност на ОП за информационни услуги. Поради недостатъчен финансов ресурс, за одитирания период са изпълнени/в процес на изпълнение само 28 на сто от общата стойност на всички проекти от инвестиционната програма, без да е ясно въз основа на какви критерии са приоритизирани и избирани за финансиране.

Над 50 на сто от ползваните компютърни системи в БП ЕАД са с операционална система, която вече не се поддържа и по този начин сигурността не е гарантирана от производителя. В резултат на кибератаката на 16.04.2022 г., посредством криптиране са засегнати около 80 на сто от базите данни, част от които не могат да бъдат възстановени и в новата инфраструктура са изградени наново.

Заповедта на министъра на транспорта и съобщенията, с която се определя размера на компенсацията, дължима на БП ЕАД за извършване на услугата по разпространение на периодични печатни издания за 2020 г. е издадена повече от година след нормативно определения 3-месечен срок, и разликата в размер на 638 хил. лв. между авансово получените и одобрени средства е планирано да бъде включена в ЗДБРБ за 2023 г., което оказва влияние върху реалната ѝ стойност, предвид настъпилите инфлационни процеси, и върху финансовия резултат на дружеството за съответната година.

За одитирания период от дружеството е отчетен ръст на загубата, която от 1 111 хил. лв. за 2019 г. нараства на 5 155 хил. лв. за 2020 г. и на 13 792 хил. лв. за 2021 г.

Стратегическата цел за финансово стабилизиране не е постигната, като натрупаната загуба към 31.12.2021 г. е в размер на 54 717 хил. лв.

В БП ЕАД действа одитен комитет, назначен на основание Закона за независимия финансов одит, макар БП ЕАД да не попада в обхвата на предприятията в обществен интерес по Закона за счетоводството, в които се създава одитен комитет по реда на ЗНФО. Не е приложена възможността за създаване на одитен комитет по Закона за вътрешния одит в публичния сектор по решение на ръководството на дружеството.

През одитирания период дружеството не е сред стратегическите обекти от значение за националната сигурност, определени с Постановление на Министерския съвет № 181/20.07.2009 г, което е извършено с промени в него, считано от 03.06.2022 г.

По отношение на **„Управление и разпореждане с недвижимо имущество на „Български пощи“ ЕАД“** е установено, че в дружеството не е разработена и утвърдена Стратегия за управление на собствеността и се прилагат неактуализирани вътрешни правила, а в част от тях са включени разпоредби, които не съответстват на нормативните актове в областта.

В резултат при провеждането на разпоредителните процедури са допуснати съществени несъответствия с регламентирания ред, а при процедурите за отдаване по наем на недвижими имоти на дружеството несъответствията са относно реда и начина на подготовка и провеждане на търговете.

При изпълнението на договорите за наем е допуснато: невнасяне на депозити в определения срок или размер; забавено плащане на наемни вноски, без да е начислявана и платена предвидената в договорите неустойка (лихви) за забава; неизготвяне на приемо-предавателен протокол за предаване на отдавания обект; несъставяне на констативни протоколи, удостоверяващи показанията на контролните уреди; неизготвяне и неизпращане на уведомления за дължима такса битови отпадъци до наемателите и др.

При проведените процедури за наемане на недвижими имоти и сключване на договори за наем от страна на БП ЕАД са допуснати следните несъответствия: инициращи предложения не са направени в определения за това срок; в по-голямата част от процедурите инициращите документи не съдържат изискуемата информация; неспазване на приложимия ред съобразно стойността на договорите, липса на становища относно целесъобразността от сключване на договорите; несъгласувани проекти на договори по съответния ред; надхвърляне на максимално допустимият срок на договорите от три години; неизвършен предварителен контрол за законосъобразност; неприлагане на системата за двоен подпис; некомплектовани досиета на договори за наем.

За област **„Планиране, възлагане на обществени поръчки и изпълнение на сключени договори“** е установено частично несъответствие с правната рамка, вътрешните актове и договорните клаузи, както следва:

Планирането на ОП е в несъответствие с вътрешните правила по отношение на: заявяване на потребностите; съгласуване от съответното длъжностно лице; сроковете за изпращане на заявките до компетентната дирекция; внасянето им за обсъждане в СД; внасянето за разглеждане от СД на проекта на план-график за ОП за 2020 г.; неактуализация на графици за 2019 г., 2020 г. и 2021 г.

Общата стойност на сключените договори за абонаментното обслужване/поддръжка на софтуерна система е на стойност, изискващ възлагане чрез събиране на оферти с публикуване на обява по смисъла на Закона за обществените поръчки, но ОП е възложена при по-облекчен ред от предвидения в закона съобразно нейната стойност.

При поведена открита процедура в обявлението за възлагане на ОП е поставено условие, което необосновано ограничава участието в нея. Решението за избор на изпълнител не е издадено в законоустановения срок. Договорът не е обезпечен с гаранция за изпълнение през целия си срок на действие. В профила на купувача не са публикувани всички изискуеми документи.

За една ОП изборът на процедура на договаряне без предварителна покана за участие е незаконосъобразен, а формирането на прогнозната стойност при две процедури не е документално обоснована, предвид което не може да се изрази увереност, че същата съответства на реалната стойност на всяка от поръчките.

При изпълнението на сключените договори е установено, че: е включен подизпълнител без да бъдат изпълнени посочените в закона условия; са приети доставки, които не съответстват на заявените по вид, количество и обекти, за които се отнасят; са извършени разходи, които не са документално обосновани; не е върната в договорения срок гаранция за изпълнение, а друг договор не е обезпечен с такава за целия срок на действие. Обявлението за приключване при три договора не е изпратено в законоустановения срок за публикуване в Регистъра на обществените поръчки.

5.1.2.2. Одит на „Столичен автотранспорт“ ЕАД за периода от 01.01.2020 г. до 31.12.2021 г.

Одитната задача е обхванала три области на изследване: „Управление на „Столичен автотранспорт“ ЕАД“, „Финансово състояние и основната дейност на СА ЕАД“ и „Планиране, възлагане на обществени поръчки и изпълнение на сключените договори“. Във всички области на изследване е направено заключение за несъответствие по повече от един съществен аспект на одитираните дейности с правната рамка, вътрешните актове и договорите.

По отношение на **управлението на дружеството** е установено:

Вътрешните актове относно структурата и организацията на СА ЕАД са несвоевременно актуализирани.

Вписването в търговския регистър на избраните през одитирания период членове на СД е извършено със закъснение спрямо регламентирания срок. Не е спазено нормативното изискване за избор на заместник-председател на СД на дружеството. През 2020 г. с членовете на СД са сключени анекси за продължаване срока на действие на договорите за управление, със задна дата, месеци след приемане на решението на Столичен общински съвет, като със сключените анекси към три от договорите е надвишен максимално определения срок от 3 г., в несъответствие с нормативно регламентирано ограничение. През 2021 г. с членовете на СД са сключени договори за възлагане управлението на дружеството за срок от 3 г., със закъснение спрямо нормативно определения едномесечен срок от приемането на решението на СОС за избирането им. Гаранциите за управление, внесени от членовете на СД, са в размери, по-ниски от нормативно регламентираните.

Не е спазено нормативното изискване за приемане от СОС на правила за избор на регистриран одитор за заверка на ГФО на публичното предприятие.

На базата на документите за работата на одитния комитет на СА ЕАД, изпълнението на функциите му е оценено, като формално.

По отношение на **финансовото състояние и основната дейност на дружеството** е установено:

Липсват правила или друг разписан вътрешен документ относно реда за изготвяне на работния бизнес план на дружеството за следващата година, съгласно методологията

към Договора за обществен превоз на пътници, съответно справките към него, с определени срокове и отговорни длъжностни лица.

Изпълнението на основната дейност на дружеството е в съответствие с приложимата правна рамка и Договора за ОПП със следните изключения: не е издаден акт от изпълнителния директор за достъп на конкретни служители до GPS системата за управление и контрол на движението; срокът на изпращане в „Център за градска мобилност“ ЕАД на месечните отчети за дейността по изпълнение на ОПП не е спазван през целия одитиран период; участието на конкретни служители в комисията за оценяване и преоценяване на спорните курсове е осъществявано без изричен акт на изпълнителния директор на дружеството; не се документирани движенията на справките, свързани с подготовката за плащането на възнаграждението на дружеството, в несъответствие с вътрешните правила.

Преди сключването на анекси и допълнителни споразумения към договорите за финансов лизинг не е извършван предварителен контрол за законосъобразност. При извършване на плащанията по тези договори е прилагана частично системата за двоен подпис.

За одитирания период размерът на собствения капитал на дружеството намалява и към края му е под 5 на сто от общо собствения капитал и пасиви, което е в резултат на увеличението на натрупаните през годините загуби, а размерът на пасивите се увеличава и заема над 95 на сто. В рамките на периода финансовите резултати от дейността на дружеството, капиталовата структура и анализирания коефициенти и показатели се влошават⁵, което показва увеличаващ се финансов риск, зависимост от кредитори и влошаване на финансовата му устойчивост.

По отношение на **планирането, възлагането на обществени поръчки и изпълнението на сключените договори** е установено:

Планирането на обществените поръчки през периода е в частично несъответствие с вътрешните правила.

⁵ Загубата се увеличава; собствения капитал намалява; задлъжнялостта се увеличава; ликвидността и финансовата автономност се влошават и др.

При една обществена поръчка, възложена чрез събиране на оферти, не е удължен срокът за подаване на оферти за участие, а при друга – протоколът от работата на комисията не е подписан от председателя на комисията.

Една процедура е открита от възложителя преди изтичане на нормативно определения срок от въвеждането на данни за поръчката в системата за случаен избор. По една процедура не е отстранен участник, въпреки наличието на основание за това, а по друга обществена поръчка е извършена промяна в срока за подаване на оферти без публикуване на обявление за изменение или допълнителна информация.

При сключване на един договор не са представени всички изискуеми документи, а по друг - представените от изпълнителя документи не съответстват на определените от възложителя изисквания в обявлението на поръчката. Един договор е публикуван в профила на купувача преди публикуване на обявление за възлагане на поръчката. От възложителя не е изпратено за публикуване в „Официален вестник“ на Европейския съюз обявление за изменение на договор по една обществена поръчка. Обявление за приключване на договор по една процедура е изпратено извън нормативно определения срок.

По два договора, сключени по реда на чл. 20, ал. 4 от ЗОП, са извършени плащания над договорената максимално допустима стойност без ДДС, като при единия договор е превишен минималният стойностен праг по чл. 20, ал. 3, т. 2 от ЗОП. При договорите, сключени по реда на Глава двадесет и шеста от ЗОП, е допуснато невъзстановяване в срок на внесена гаранция за изпълнение по един договор и неизпращане на обявление за приключване на друг договор в нормативно определения срок. При два договора, сключени след проведени процедури по ЗОП, гаранциите за изпълнение не покриват целия срок на действие на договорите, като по единия договор е установено несъответствие в размера и валидността на внесената гаранция за обезпечаване на авансово предоставени средства по договора. По един договор е установено изпълнение на доставка по договора след определения срок. По четири договора не са изпратени обявления за тяхното приключване в законовия срок. По два договора част от изготвените приемо-предавателни протоколи не са подписани от представители на възложителя и/или изпълнителя.

5.1.2.3. Одит на Държавно предприятие „Пристанищна инфраструктура“ за периода от 01.01.2020 г. до 31.12.2021 г.

Одитната задача е обхванала три области на изследване: „Управление на Държавно предприятие „Пристанищна инфраструктура“, планиране и отчитане на дейността“, „Управление на недвижимите имоти на ДППИ и „Управление на процеса по възлагане и изпълнение на обществените поръчки“. Във всички области на изследване е направено заключение за несъответствие по повече от един съществен аспект на одитираните дейности с правната рамка, вътрешните актове и договорите, както следва:

По отношение на управлението на дружеството е установено, че през по-голямата част от одитирания период Управителният съвет осъществява дейността си в намален състав спрямо нормативно определения от трима души. За генерален директор на ДППИ е назначено лице в трудови правоотношения с предприятието. Не са спазени принципите на публичност, прозрачност, свободна и лоялна конкуренция, като в

периода януари 2020 г. – юни 2023 г. в състава на УС са назначени 8 членове, в т.ч. 5 на длъжност генерален директор, избрани без провеждане на публичен конкурс.

Не е спазен нормативно определения срок за представяне за утвърждаване в Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията на годишните програми за изграждане, реконструкция, рехабилитация и поддържане на пристанищата за обществен транспорт с национално значение, респ. на пристанищата по чл. 106а от Закона за морските пространства, вътрешните водни пътища и пристанищата на Република България и на другите пристанища – държавна собственост.

Изготвянето, приемането и одобряването на Бизнес програмата на ДППИ за периода 2021 г. – 2025 г. е в частично съответствие с нормативните изисквания. Същата не съдържа: допускания за развитието на икономическата среда и перспективите на предприятието, както и анализ на основните рискове, които биха повлияли върху неговата дейност и резултати; конкретни и измерими нефинансови цели, произтичащи от възложените на предприятието функции и дейности по поддържане и развитие на инфраструктурата в пристанищата за обществен транспорт - държавна собственост.

Годишните програми по чл. 115у, ал. 2 от ЗМПВВПРБ за изграждане, реконструкция, рехабилитация и поддържане на пристанищата по чл. 106а от закона и на другите пристанища – държавна собственост, не са достатъчно реалистични и съобразени с условията на вътрешната и външна среда на предприятието. През 2020 г. не са стартирани близо половината (или 45 на сто) от планираните нови обекти, за 2021 г. този процент е 56 на сто, а отчетеното изпълнение на планираните инвестиции със средства на предприятието е под 20 на сто (16 на сто през 2020 г. и 12 на сто през 2021 г.).

Към момента на извършване на одита действието на договорите с държавните пристанищни оператори продължава повече от 15 години в несъответствие със законовите изисквания за възлагане на концесии за предоставяне на пристанищни услуги на съответните пристанищни терминали – държавна собственост. Клаузите на договорите за определяне и заплащане на годишното възнаграждение, което операторите дължат на ДППИ за това, че ползват обекти – публична държавна собственост, както и задължението на предприятието да заплаща извършените от операторите строителни и ремонтни дейности на предоставените им за ползване обекти, на практика води до това, че пристанищните оператори ползват предоставените им обекти без реално да заплащат възнаграждение за това. Договореният начин за уреждане на отношенията между страните оказва негативно въздействие върху финансовото състояние на ДППИ, тъй като предприятието начислява и извършва разходи, без да получава реални приходи (ползи) от активите, ползвани от операторите. Същите са поставени в привилегировано положение спрямо концесионерите на пристанищни терминали, които са придобили правото да извършват пристанищни услуги чрез участие в процедура за възлагане на концесия и имат задължение, както да заплащат под формата на парична сума концесионни възнаграждения (плащания) на държавата, така и да извършват инвестиции за тяхна сметка за поддържане и развитие на съответните обекти.

Изменението на финансовия резултат на ДППИ показва тенденция за влошаването му. Натрупаната загуба към 31.12.2021 г. възлиза на 90 083 хил. лв., като основните фактори (причини) за отчетаните загуби са с дългосрочен хоризонт на

действие и при равни други условия ще продължат да оказват негативно влияние върху финансовото състояние на предприятието и през следващи отчетни периоди.

Действащите през одитирания период системи за финансово управление и контрол в ДППИ са в частично съответствие с изискванията на Закона за финансово управление и контрол в публичния сектор и методическите насоки и указания по неговото прилагане, издадени от министъра на финансите.

По отношение на управлението на недвижимите имоти е установено, че:

Липсват вътрешни правила, регламентиращи дейностите по подготовка и провеждане на процедурите за отдаване под наем на недвижими имоти, предоставени за управление на предприятието, както и контрола по сключването и изпълнението на договорите за наем. В заповедите за откриване на търговете за отдаване под наем на недвижимите имоти липсват мотиви за необходимостта от отдаването под наем на имоти - публична държавна собственост, а ценовите предложения на участниците не са подписани от трима членове на тръжните комисии при пет процедури. Отдаден е под наем недвижим имот - публична държавна собственост без провеждане на търг по предвидения ред, а друг имот е ползван въз основа на договор за наем от един и същи наемател повече от 16 години без провеждане на търг. При изпълнението на договорите за наем е установено невнасяне на пълния размер на месечни наемни цени и забавено плащане на месечни наемни вноски, без да е начислявана и събирана неустойка за забавено плащане, въпреки наличието на основание за това.

Прогнозирането, планирането и възлагането на обществените поръчки са в частично несъответствие с приложимите нормативни изисквания. При част от поръчките в обявленията не са посочвани: основанията за отстраняване на участниците; документите, чрез които се доказва изпълнението на критериите за подбор; критерии за подбор и показателите за оценка; при една процедура не е съобразен изискуемия размер на специфичния оборот за изпълнение на поръчката спрямо прогнозната стойност и характера ѝ; в две обяви за събиране на оферти не са посочени вида и размера на предвидените гаранции. При част от обществените поръчки, възложени чрез процедури и по реда на глава 26 от ЗОП, в комисията за разглеждане на постъпили оферти са включвани служители с роля наблюдател, за оказване на техническа помощ на назначената комисия по отношение на работата с Централизираната автоматизирана информационна система „Електронни обществени поръчки“, с правата за достъп до съответните поръчки, като от възложителя не е осигурен начина на опазване в тайна на обстоятелствата, които съответното лице е узнало, включително как да опазва документите от неправилен достъп.

5.1.2.4. [Одит на Фонда за гарантиране на влоговете в банките за периода от 01.01.2016 г. до 31.12.2020 г.](#)

Основният въпрос на одита е: Ефективни ли са дейностите на Фонда за гарантиране на влоговете в банките, свързани с гарантиране на влоговете и процеса на банкова несъстоятелност?

Вследствие на извършените одитни процедури и събраните одитни доказателства, са направени следните основни заключения:

Създадените условия за управление на ФГВБ (човешки ресурси, целеполагане и вътрешен контрол) не осигуряват в достатъчна степен ефективното планиране и

изпълнение на законовите функции на Фонда в производството по банкова несъстоятелност, свързани със защита на интересите на кредиторите и законосъобразното и целесъобразното упражняване на правомощията на синдиките. Дейностите по осигуряване на ръководен и ключов експертен персонал на ФГВБ имат потенциал за подобрене. Няма нормативно изискване за провеждане на особена процедура/и за номиниране на председател и заместник-председател на Фонда, които да се прилагат от Министерския съвет и БНБ. Членовете на УС на Фонда не са сред лицата, заемащи висша публична длъжност по чл. 6, ал. 1 от Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество, като не попадат и в хипотезата на § 2, ал.1 от Допълнителните разпоредби на ЗПКОНПИ. Това прави разпоредбата на чл. 6, ал. 1, т. 8 от Закона за гарантиране на влоговете в банките, свързана с предсрочно прекратяване на правомощия при влязъл в сила акт, с който е установен конфликт на интереси по ЗПКОНПИ на практика неприложима. През одитирания период, вкл. след откриване на производството по несъстоятелност, са извършвани промени в организационната структура, но същите не са своевременно отразявани във вътрешните актове. Въпреки предприетите действия за увеличаване на щатните бройки, административният капацитет на Фонда остава недостатъчен за изпълнение на обема от дейности, най-вече свързани с производството по несъстоятелност. Това налага компенсирането му чрез използване на външна експертна помощ в различни области. Предприетите от ФГВБ действия по отношение постигане на целевото ниво от едно на сто на наличните средства във Фонда спрямо размера на гарантираните влогове са адекватни и са осигурили постигането му през одитирания период.

Поради обективни причини и независимо от упражнявания от Фонда контрол, в препоръчания от компанията 12-месечен срок не са постигнати прогнозираните резултати за попълване на имуществото на банката в несъстоятелност. Процесите по запечатване на обектите на КТБ АД (н.), вдигане на печатите и описване на имуществото на банката в несъстоятелност по смисъла на чл. 50, ал. 1 от Закона за банковата несъстоятелност, са изпълнени в рамките на определените със закона срокове. През одитирания период ФГВБ е упражнявал предвидените в ЗБН правомощия, относими към процеса по осребряване на имуществото на КТБ АД (н.). Въпреки трудностите, свързани с мащабите на търговското предприятие на банката в несъстоятелност, процесът по осребряване е стартирал и се намира в напреднала фаза. Приетата Програма за осребряване отговаря на изискванията на чл. 78, ал. 1-4 от ЗБН. Осребряването на имуществото на „Партнер лизинг“ АД (н.), извършено по способите и цените, съгласно одобрената Програма за осребряване, до средата на 2022 г. не е довело до събиране на средства. Всички събрани средства от вземанията по кредитните експозиции на „Партнер лизинг“ АД (н.) в размер на 6 687 хил. лв. са резултат от действия на синдика по събиране на вземанията по чл. 57 от ЗБН (извън Програмата за осребряване). Възприет показател за оценка на удовлетворяването на кредиторите е т.нар. Recovery rate (процент на възстановяване), с който се измерва степента, до която главницата и натрупаната лихва по просрочен дълг могат да бъдат възстановени, изразена като процент от номиналната стойност. Прогнозираният процент на възстановяване (Recovery rate) е приблизително 20 на сто (19,98 на сто) при съотношението между стойността на активите на КТБ АД (н.) след инвентаризация и оценка (по първоначален

ликвидационен баланс към 22.04.2015 г.) – 1 377 923 хил. лв., спрямо първоначалната им стойност към 30.06.2014 г. – 6 896 212 хил. лв. Стойността на получените средства от осребряване на активи от масата на несъстоятелността на КТБ АД (н.) за периода 22.04.2015 г. – 30.06.2022 г. е 1 410 427 хил., която съпоставена с първоначалната стойност на активите към 30.06.2014 г. – 6 896 212 хил. лв., достига 20,5 на сто процент на възстановяване. Посоченият процент включва групи активи, осребряването на които не е показателно за положените усилия от синдиките и от Фонда, и респ. за постигнатите резултати в производството по несъстоятелност, напр. парични средства и парични салда при централни банки и финансовите активи на КТБ АД (н.). Процентът на възстановяване, изключващ цитираните активи, достига 15,3 на сто (915 053 хил. лв. към 5 974 978 хил. лв.). Към 31.12.2021 г. разходите по несъстоятелността на КТБ АД (н.) са в общ размер на 99 277 хил. лв. и представляват 6.99 на сто от общата стойност на набраните парични средства от осребреното имущество на КТБ АД (н.) за периода от 22.04.2015 г. до 31.12.2021 г. в размер на 1 419 976 хил. лв.

Дейностите на Фонда, свързани с гарантиране на влоговете могат да се определят като ефективни предвид постигането на целевото равнище, определено в ЗГВБ, от едно на сто на наличните средства, спрямо размера на гарантираните влогове. През одитирания период, дейността на ФГВБ относно банковата несъстоятелност е осъществявана в съответствие с изискванията и целите на Закона за банковата несъстоятелност и подзаконовите актове.

5.1.3. Одити на политическите партии, коалиции от партии и инициативни комитети

5.1.3.1. [Одит на финансовата дейност и управлението на предоставеното имущество на политическите партии за периода за 2021 г.](#)

Годишните финансови отчети за 2021 г. на политическите партии със съответните приложения към тях, са представени в Сметната палата в законоустановения срок и съдържат изискуемите съгласно Закона за счетоводството и приложимите счетоводни стандарти съставни части. Формата, структурата и начинът на представяне на ГФО са в съответствие с изискванията на чл. 34 от Законът за политическите партии. Финансовите отчети на две от одитираните партии са съставени и подписани от едно и също лице – председателя на съответната партия, в несъответствие с изискванията на ЗСч. От 4 партии в декларациите по чл. 34, ал. 4 от ЗПП не е включена изискуемата информация за общо 11 дарения, а от две партии са допуснати технически грешки при отразяване на информация в декларациите по чл. 34, ал. 4 от ЗПП. От одитираните партии са спазени изискванията на ЗСч при организацията на счетоводните им системи.

Формирането на приходи и извършването на разходи от политическите партии е в съответствие с изискванията на правната рамка, с изключение на констатирани несъответствия по повече от един съществен аспект от дейността, както следва:

От една партия, като собствени приходи са отчетени неизползвани средства за предизборна кампания, предоставени от коалиционен партньор, които не попадат в регламентираните източници за финансиране, съгласно ЗПП.

В несъответствие с разпоредбите на чл. 24, ал. 1, т. 2 от ЗПП, една от одитираните партии е получила дарение от едноличен търговец след Решение № 5 от 27.04.2021 г. на

Конституционния съд на Република България⁶. От една партия са отчетени по-малко приходи от дарения в ГФО от декларирания в декларацията по чл. 34, ал. 4 от ЗПП, а от друга партия част от приходите от дарения не са включени в декларацията по чл. 34, ал. 4 от ЗПП, както ѝ в отчета на партията. От една партия в декларацията по чл. 34, ал. 4 от ЗПП, дарената сума от един дарител е отразена в по-малък размер, а отчетени приходи от две дарения са с характер на приходи от членски внос.

От една партия не са включени в ГФО част от получените приходи от членски внос. За друга партия, за част от отчетените приходи от членски внос, постъпили чрез виртуален ПОС терминал през уеб страницата на партията, в банковите извлечения няма данни за вносителя на средствата, както и основанието на плащане, поради което не може да се изрази увереност дали приходите действително са от членски внос.

За три партии са установени извършени разходи, неотчетени във финансовия отчет на съответната партия.

Отразената в ГФО на партиите получена държавна субсидия за 2021 г., съответства на преведената от Министерството на правосъдието. В изпълнение на § 5, ал. 1 и ал. 2 от Преходните и заключителните разпоредби на Закона за изменение на ЗПП⁷, от Министерство на финансите е преизчислен размерът на годишната държавна субсидия, отпусната на политическите партии и коалиции за периода от 26.05.2016 г. до влизането в сила на закона. На основание § 5, ал. 5, 6 и 7 от ПЗР на горесцитирания закон⁸, средствата следва да се възстановят до 31.01.2021 г., а след тази дата, се събират от Националната агенция за приходите. От одитираните политически партии, девет са възстановили надзетите средства по централния бюджет, а от четири партии към 12.09.2022 г. не са възстановени средства в общ размер на 78 912 лв.

Дейността по управление на имуществото, предоставено от държавата и/или общините е осъществявана в съответствие с правната рамка и договорите, с изключение на констатираните несъответствия по повече от един съществен аспект от дейността, а именно: три имота, предоставени на една партия, не се ползват за осъществяване на дейността ѝ, в несъответствие с разпоредбите на ЗПП. Към края на одитирания период седем партии ползват предоставени от държавата и/или общините помещения за осъществяване на тяхната дейност, в несъответствие със ЗПП, тъй като партиите не отговарят на нормативните изисквания.

По отношение на поддържане и актуализиране на информацията в публичния регистър на политическите партии е констатирано съответствие с изискванията на правната рамка, с изключение на установени несъответствия по повече от един съществен аспект от дейността, както следва: за една партия е установено, че интернет страницата ѝ не функционира и е недостъпна, поради което липсва публичен регистър с вписани обстоятелства, съгласно чл. 29, ал. 2 от ЗПП, а в регистъра на друга партия не е публикувана информация за имената на един дарител и две декларации за произход на дарени средства, в размер над една минимална работна заплата. За една партия е

⁶ С Решение № 5 на Конституционния съд на Република България от 27.04.2021 г. (обн., ДВ, бр. 37 от 07.05.2021 г.) финансирането на дейността на партиите от юридически лица и еднолични търговци е обявено за противоконституционно.

⁷ обн., ДВ, бр. 50 от 25.06.2019 г., в сила от 25.06.2019 г.

⁸ обн., ДВ, бр. 50 от 2019 г., изм., ДВ, бр. 28 от 2020 г. в сила от 13.03.2020 г., ДВ, бр. 104 от 2020 г., в сила от 1.01.2021 г.

установено, че част от публикуваните декларации на дарители за произход на средства са с дата от 2022 г., въпреки че даренията са направени през 2021 г.

За една партия са констатирани съществени несъответствия с изискванията на правната рамка в области на изследване „Организация на финансовата дейност“, „Формиране на приходи и извършване на разходи“ и „Създаване и поддържане на публичен регистър“:

Изготвеният и представен ГФО съдържа неправилни отчитания и несъответствия с приложимата рамка за отчитане на дейността на политическите партии, в т.ч. ЗСч, приложимите счетоводни стандарти и вътрешни актове на партията.

В нарушение нормативните изискванията: са прилагани счетоводни сметки, различни от утвърдените в индивидуалния сметкоплан на партията; са получени 3 дарения от юридически лица след Решение № 5 на Конституционния съд на Република България от 27.04.2021 г.; част от приходите от държавна субсидия не са отразени в перо „Други приходи“ в Отчета за приходите и разходите за 2021 г.; отчетените приходи от дарения в ГФО са по-малко от декларираните от партията с декларацията по чл. 34 от ЗПП; отразените в ГФО приходи от членски внос са повече отчетените по съответната приходна счетоводна сметка; отчетените в ОПР разходи за регламентирана дейност не съответстват на данните от счетоводната система, поради което не може да се изрази увереност относно отчетените разходи по цитираната позиция в ГФО на партията; във финансовия отчет, като разходи за дарение са отчетени средства, платени от банкова сметка на представляващия партията и други.

В публичния регистър на партията не са публикувани декларации за произход на средствата за 332 дарения, с което са нарушени разпоредбите на чл. 29, ал. 2, т. 2 от ЗПП.

По отношение спазване изискванията на Изборния кодекс във връзка с предизборната кампания за частични избори за кметове, проведени през 2021 г., е констатирано съответствие по всички съществени аспекти от дейността при пет от одитираните политически партии, отчетели приходи и разходи над 1 000 лв. във връзка с предизборната кампания.

5.1.3.2. Одит за съответствие на декларираните приходи и извършените разходи във връзка с предизборната кампания на участниците в изборите за народни представители за Народно събрание, проведени на 02.10.2022 г.

От всички одитирани участници е спазен регламентирания в ИК срок за представяне пред Сметната палата на отчет за приходите, разходите и поетите задължения за плащане във връзка с предизборната кампания. Представените отчети са изготвени по образца, утвърден от Сметната палата, в съответствие с изискванията на чл. 172, ал. 4 от ИК, и към тях са приложени всички изискуеми документи, съгласно чл. 172, ал. 1 и ал. 3 от ИК.

От шест политически партии и три коалиции от партии са нарушени законовите изисквания за представяне по време на предизборната кампания пред Сметната палата на информацията за възникнали факти и обстоятелства за публикуване в Единния регистър по Изборния кодекс.

Спазени са законовите изисквания за набиране на приходи за предизборните кампании от всички одитирани участници в изборите, с изключение на една партия, за

която е установено финансиране от едноличен търговец, на когото впоследствие от партията са възстановени средствата.

Изискването за финансирането на приходите, свързани с предизборната кампания, в размер над 1 000 лв., да се извършва по банков път, е спазено от всички одитирани участници, с изключение от една коалиция.

От две партии и две коалиции от партии са набирани средства за финансиране на предизборната кампания и след приключването ѝ.

Установени са неотчетени разходи от една партия и две коалиции от партии в общ размер на 14 827 лв. и неотчетени приходи от пет партии и пет коалиции от партии в общ размер на 39 809 лв.

Към датата на извършване на одита, четири политически партии и три коалиции от партии имат неразплатени задължения към доставчици на стоки и услуги в общ размер на 34 261 лв.

Изискването за финансирането на разходите, свързани с предизборната кампания, в размер над 1 000 лв., да се извършва по банков път, е нарушено от една политическа партия.

От одитираните участници в изборите е спазено законовото изискване за общия размер на финансирането на предизборната кампания.

6. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРЕПОРЪКИТЕ ОТ ОДИТИТЕ НА СМЕТНАТА ПАЛАТА

През 2023 г. от Сметната палата са приети 89 окончателни одитни доклада за извършени одити за съответствие, одити на изпълнението и специфични одити, в т. ч. 82 съдържащи конструктивни и резултатно-ориентирани препоръки. Сметната палата, чрез използването на един от основните си инструменти - даване на препоръки, успешно изпълнява своята мисия за подобряване на управлението и отчетността на публичните средства. По шест одитни доклада не са дадени препоръки на ръководителите на съответните одитирани организации, тъй като не са установени съществени отклонения от приложимата правна рамка⁹ и или от одитираната организация са предприети действия за изпълнение на препоръките, отразени в проекта на одитен доклад, в периода до приемане на окончателния такъв¹⁰.

През 2023 г. са извършени 55 проверки за изпълнението на препоръките, като 35 - извършени за първи път, 14 – извършени за втори път¹¹, 3 – извършени за трети път¹²

⁹ Одит на: държавния бюджет, бюджета на НЗОК, бюджета на държавното обществено осигуряване, бюджетните разходи на БНБ, финансовата дейност на политическите партии през 2021 г., предизборната кампания на участниците в изборите за народни представители за Народно събрание, проведени на 02.10.2022 г.

¹⁰ Висшето училище по телекомуникации и пощи.

¹¹ По одити за съответствие на общините: Пирдоп; Котел; Лъки; Средец; Опан; Сунгурларе; „Автомостриали“ ЕАД; концесионните договори за добив на подземни богатства в Министерството на енергетиката; концесионни договори в Министерство на туризма; ДП „Български спортен тотализатор“; НАТУРА 2000; транспортната свързаност на областите в Северозападния регион; обекти на архитектурното наследство в градската; биологичното земеделие.

¹² В общините Твърдица и Котел и концесионните договори за добив на подземни богатства в Министерството на енергетиката.

и **3 – извършени за четвърти път**¹³. Целта на извършените проверки е установяване на съответствието между дадените препоръки, получената информация от ръководителите на одитираните организации и действително предприетите мерки и извършените действия за изпълнението им.

Най-много са проверките за изпълнение на препоръките, дадени при извършени одити за съответствие при финансовото управление – 37 броя (от одитна дирекция ОСФУ I – 14 бр. и от одитна дирекция ОСФУ II – 23 броя.), в т. ч. шест – за втори път, две, извършени за трети път и три, извършени за четвърти път. От дирекция „Одити на изпълнението“ са извършени осем проверки, от които четири - за втори път. От дирекция „Специфични одити“ са извършени 10 проверки, в т.ч. четири – за втори път и една за трети път.

Броят на извършените проверки, съответно броят на проверените препоръки зависи от вида и характера на извършените одити, дадените срокове за изпълнение на препоръките, административния капацитет на одитните дирекции. Шест от всички извършени самостоятелни проверки проследяват резултатите от изпълнението на препоръките, дадени при извършени хоризонтални одити, в обхвата на които са анализирани и оценени действията на повече от една одитирана организация от публичния сектор.

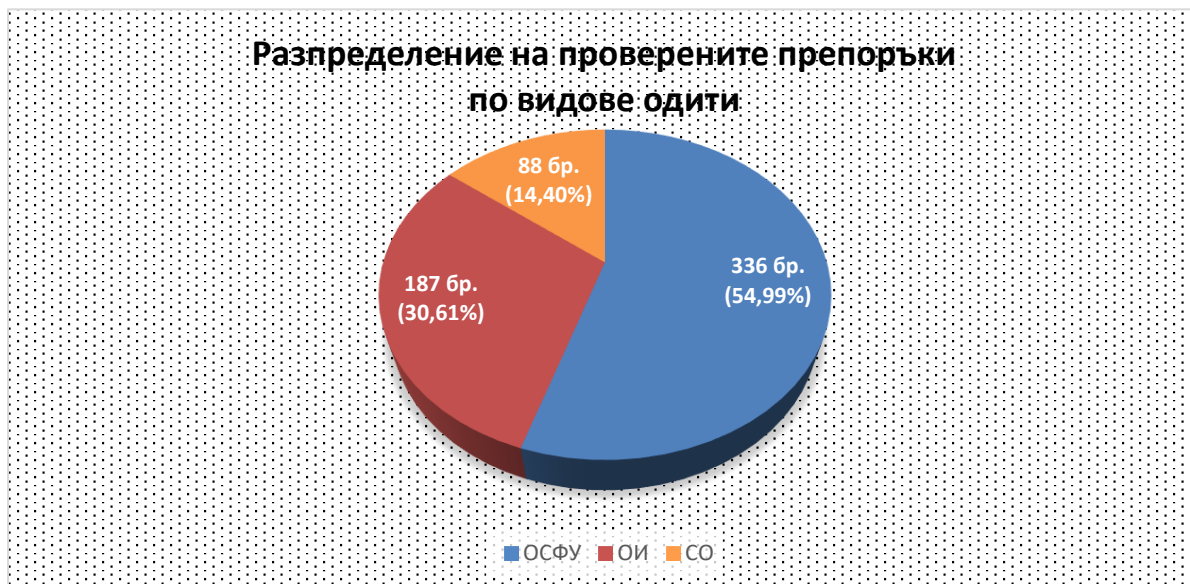
Адресатите на препоръките са длъжни да предприемат мерки за изпълнението на дадените с окончателните одитни доклади препоръки и да уведомят писмено за това председателя на Сметната палата. При извършените за първи път проверки за изпълнението на препоръките през 2023 г. е установено, че от общо 56 ръководители на одитирани обекти, в определения от Сметната палата срок, са постъпили уведомления от едва 24 от тях или 43 на сто от задължените лица, от 12 - са изпратени уведомления след срока, а от 20 задължени лица или 36 на сто не са изпратени уведомления за предприетите мерки за изпълнението на дадените от Сметната палата препоръки.

През 2023 г. е проверено изпълнението на 453 препоръки и 158 подпрепоръки. За целите на анализа е използван общият брой на препоръките и подпрепоръките (611 бр.), тъй като за всяка подпрепоръка в одитните доклади е направена самостоятелна оценка за степента на изпълнението ѝ.

¹³ В общините Сандански, Благоевград, Димитровград.

Разпределението на проверените препоръки по видове одити е представено на следната графика:

През 2023 г. с най-висок относителен дял са **изпълнените препоръки – 56,46 на сто (345 бр.)**. От общия брой на изпълнените препоръки (345 бр.) 236 препоръки (68,4) на сто са дадени при извършени одити за съответствие при финансовото управление. Чрез изпълнението на дадените препоръки се осигурява подобряване на процесите по изпълнение на бюджета, възлагането и изпълнението на обществените поръчки и управлението на собствеността на проверените министерства, ведомства, държавни висши училища и общини.

Чрез изпълнението на препоръките, дадени при извършените одити на изпълнението, се цели постигане на ефективно, ефикасно и икономично управление на публичните средства и дейности. През 2023 г. е осъществен контрол за изпълнението на дадените препоръки при извършени одити на управление на отпадъците от пластмаса, НАТУРА 2000; транспортната свързаност на областите в Северозападния регион; обекти на архитектурното наследство в градската; биологичното земеделие.

Относителният дял на **препоръките, които през 2023 г. са изпълнени частично, е 12,77 на сто, а на препоръките, които са в процес на изпълнение – 4,91 на сто**. В първия случай от отговорните длъжностни лица са предприети конкретно предписаните действия, но няма доказателства за постигнато подобрене или отстраняване на констатиран при одита проблем, а във втория - процесът по изпълнението им не е завършен. При тези степени на изпълнение на препоръките е налице активно поведение от страна на ръководството на одитираните организации по отношение на констатираните по време на одитите несъответствия. Предприетите действия за изпълнението на препоръките са израз на доверието в институцията и на разбирането на одитираните организации, че изпълнението им ще доведе до подобряване на дейността им.

Относителният дял на препоръките, за които от отговорните длъжностни лица не са предприети предписаните действия и при проверките през 2023 г. са отчетени като **неизпълнени, е 18,99 на сто** или 116 броя. Най-голям брой на неизпълнените препоръки и подпрепоръки (34 броя) е отчетен при осъществения контрол за изпълнението на препоръките чрез повторна самостоятелна проверка, дадени при извършения одит на изпълнението „Оптимизиране на транспортната свързаност на областите в Северозападния регион“ за периода от 01.01.2014 г. до 31.12.2016 г., при който броят на одитираните организации е 21, а тези, които са обект на повторната проверка са 18. Неизпълнените препоръки се отнасят до: подобряване на нормативната уредба, подобряване и уеднаквяване на разнородните практики при субсидиране, компенсирание, възлагане и отчитане на обществен превоз на пътници, въвеждане на подходящи контролни дейности, създаване на единна публична електронна платформа с транспортните връзки за отделните населени места въз основа на трите вида транспортни схеми. Предвид предстоящата реформа в законодателството за осигуряване на ефективен достъп до интегриран обществен транспорт, от Сметната палата е взето решение да се планира нов одит за анализ на транспортната свързаност в страната, през следващия период на стратегическо планиране на одитната дейност на Сметната палата на Република България 2025-2027 г., съобразно стратегическите и годишни приоритети.

За препоръките, които са частично изпълнени, в процес на изпълнение или не са изпълнени, Сметната палата уведомява Народното събрание, Министерския съвет или съответния общински съвет за предприемане на необходимите действия. Във връзка с това, през 2023 г. докладите от 27 проверки са изпратени съответно на: Комисия по енергетика към Народното събрание, Министерския съвет (изпратени пет доклада), Столичен общински съвет и общински съвети¹⁴.

На основание чл. 49, ал. 3 от Закона за Сметната палата, с решения на Сметната палата, доклади за резултатите от осъществения контрол по изпълнението на препоръките са изпратени на министъра на финансите¹⁵ и на Националното сдружение на общините в Република България¹⁶.

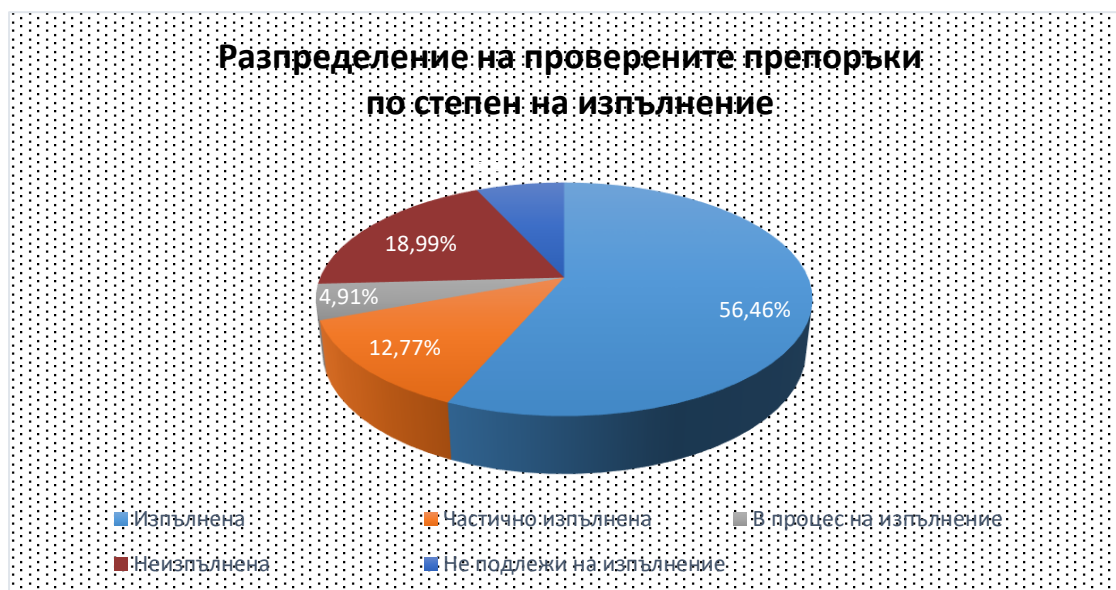
Относителният дял на препоръките, които **не подлежат на изпълнение, в т.ч. поради това, че при осъществения последващ контрол препоръките са оценени като неотнормирани е 6,87 на сто (42 броя)**. При тях е установено, че след даването им са настъпили съществени промени в нормативното регламентиране на функциите и дейностите, обект на одит и/или в организацията на тяхното управление, което води до отпадане на тяхното изпълнение.

¹⁴ Ветово, Цар Калоян, Ардино, Асеновград, Берковица, Благоевград, Бойчиновци, Брезово, Горна Оряховица, Димитровград, Котел, Мъглиж, Опан (изпратени два доклада), Пирдоп, Провадия, Родопи, Русе, Средец, Стамболийски, Сунгурларе (изпратени два доклада), Якимово.

¹⁵ Община Благоевград - четвърта проверка.

¹⁶ Общините Ардино - първа проверка, Брезово - първа проверка, Стамболийски - първа проверка, Котел - трета и четвърта проверка, Пирдоп – втора проверка, Благоевград - четвърта проверка и Димитровград - четвърта проверка.

Разпределението на проверените препоръки по степен на изпълнение е представено на следната графика:

През 2023 г. са взети 13 решения за извършване втори път на проверки за изпълнението на препоръките, шест решения за извършване на проверка за трети път¹⁷.

7. АДМИНИСТРАТИВНО НАКАЗВАНЕ

През 2023 г. Сметната палата изпълнява функции по административно наказване, регламентирани в следните нормативни актове:

- Закон за обществените поръчки;
- Закон за политическите партии;
- Изборен кодекс.

Проверени са 344 процедури по ЗОП на стойност 337 млн. лв., 318 възлагания чрез събиране на оферти с обява или покана до определени лица на стойност 40 млн., 441 договора, сключени след проведена процедура или възлагания чрез събиране на оферти с обява или покана до определени лица на стойност 98 млн. лв.

В резултат от осъществения контрол в областта на обществените поръчки и в изпълнение на възложените на Сметната палата функции по административно наказване по **ЗОП**, в периода 01.01.- 31.12.2023 г. са съставени 91 акта за установяване на административни нарушения. Към 31.12.2023 г. административнонаказващият орган се е произнесъл по 59 броя от тях, като са издадени 34 наказателни постановления, 24 предупреждения по чл. 28 от Закона за административните нарушения и наказания и 1 резолюция за прекратяване на производството по чл.54 от ЗАНН. По 3 от съставените актове за установяване на административни нарушения през 2023 г. са сключени споразумения по реда на чл. 58г от ЗАНН.

¹⁷ Община Пирдоп, Министерство на енергетиката, Община Котел, Държавно предприятие „Български спортен тотализатор“, Община Опан, Община Сунгурларе,) и две решения за извършване на пета проверка (Община Благоевград, Община Димитровград.

Административнонаказващият орган по 29 акта съставени през 2023 г., се произнася в законоустановения срок след 31.12.2023 г.

През 2023 г. са издадени и 19 наказателни постановления, 1 резолюция за прекратяване по чл. 54 от ЗАНН и 2 предупреждения по чл. 28 от ЗАНН по общо 22 бр. образувани административнонаказателни производства през 2022 г.

В изпълнение на възложените на Сметната палата функции по административно наказване по **Закона за политическите партии** за периода от 01.01.2023 г. до 31.12.2023 г. са съставени 17 акта за установени административни нарушения, по които административнонаказващият орган се е произнесъл към 31.12.2023 г., като всички те представляват издадени предупреждения по чл. 28 от ЗАНН.

В изпълнение на възложените на Сметната палата функции по административно наказване по **Изборния кодекс** за периода от 01.01.2023 г. до 31.12.2023 г. са съставени 26 акта за установени административни нарушения. Към 31.12.2023 г. административнонаказващият орган се е произнесъл по 19 от тях като са издадени 6 наказателни постановления, 10 предупреждения по чл. 28 от ЗАНН и 3 резолюция за прекратяване на производството. В 7 случая административнонаказващият орган се произнася в рамките на законоустановения срок след 31.12.2023 г. По един от съставените актове за установяване на административни нарушения са сключени 7 броя споразумения по чл.58г от ЗАНН.

През 2023 г. е издадено 1 предупреждения по чл. 28 от ЗАНН по 1 бр. образувано административнонаказателно производство през 2022 г.

УПРАВЛЕНИЕ И ОРГАНИЗАЦИЯ НА СМЕТНАТА ПАЛАТА

II. УПРАВЛЕНИЕ И ОРГАНИЗАЦИЯ НА СМЕТНАТА ПАЛАТА

1. СТРУКТУРА

През 2023 г. одитната дейност се извършва в шест одитни дирекции, изградени на функционален принцип съобразно видовете одит: две одитни дирекции „Финансови одити“, две одитни дирекции „Одити за съответствие при финансовото управление“, одитна дирекция „Одити на изпълнението“ и одитна дирекция „Специфични одити“, която извършва задължителни одити по Закона за Сметната палата, одити при условията и по реда на специални закони, както и одити на държавни предприятия и дружества с 50 и над 50 процента държавно и/или общинско участие в капитала. Към одитните дирекции са обособени отдели, както и изнесени работни места на територията на страната. Одитните дирекции се ръководят от директори.

През 2023 г. при осъществяване на своите функции Сметната палата се подпомага от: администрация от Кабинет на председателя, шест дирекции и три звена. Дирекциите са „Правно-нормативно осигуряване“, „Административно-информационно обслужване“, „Развитие на одитната дейност“, „Международна дейност и проекти“, „Финансово-стопански дейности и управление на собствеността“ и „Сигурност“, като към

тях има обособени отдели. Трите звена в администрацията са: Звено за вътрешен одит, Звено за борба с корупцията, подкупването и прането на пари, и Звено „Връзки с обществеността“, като последните две са създадени през 2023 г. Изградени са и два нови отдела към дирекция „Сигурност“ - „Киберсигурност“ и „Вътрешноведомствена сигурност“.

2. ИНСТИТУЦИОНАЛЕН И АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ

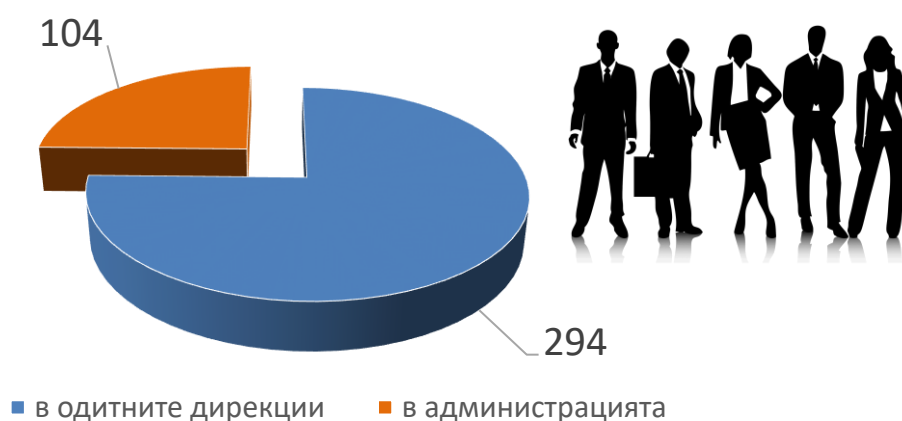
Съгласно длъжностното разписание на Сметната палата, към 31.12.2023 г. в Сметната палата работят 398 служители.

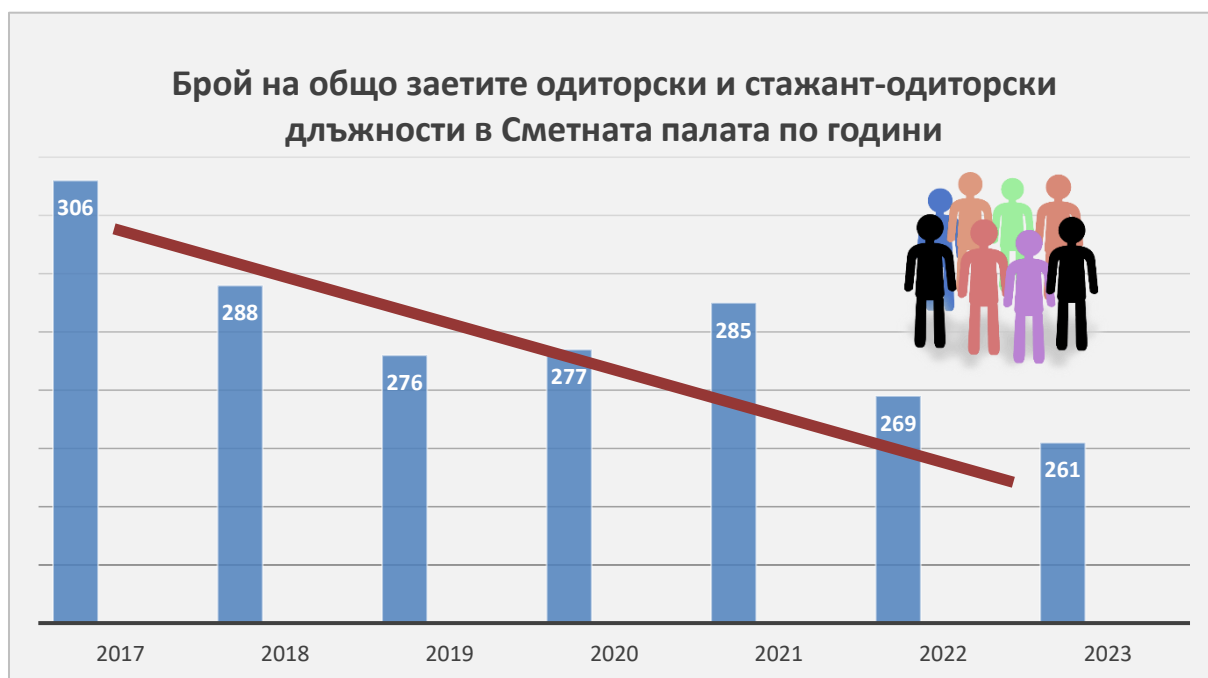
За периода от 01.01.2023 г. до 31.12.2023 г. са прекратени трудовите правоотношения с 47 служители, поради следните причини:

- ✓ придобито право за пенсия за осигурителен стаж и възраст – 11;
- ✓ прието предложение от страна на служителя за прекратяване на трудовия договор срещу обезщетение – 7;
- ✓ отправено искане от страна на служител – 15;
- ✓ постъпване на държавна служба – 9;
- ✓ постъпване на научна работа – 1;
- ✓ по време на срока за изпитване – 2;
- ✓ невъзможност да изпълнява възложената работа по болест – 1;
- ✓ смърт на служител – 1.

През 2023 г. са назначени 36 служители на следните длъжности: главен одитор – 1; главен вътрешен одитор – 1; старши одитор-първа степен – 2; одитор – 2; стажант-одитор – 12; директор на дирекция в администрацията – 3; началник на отдел в администрацията – 6; ръководител на звено – 1; служители на експертни длъжности – 3; служители на технически длъжности – 5.

Отношение между броя служители в одитните дирекции и в администрацията

Към 31.12.2023 г. в одитните дирекции на Сметната палата работят 294 служители, назначени на следните длъжности: директор на одитна дирекция – 6; началник на отдел в одитна дирекция – 16; главен одитор – 101; старши одитор-втора степен – 32; старши одитор-първа степен – 30; одитор – 72; стажант-одитор – 26; експерти към директорите на одитни дирекции – 11. Заетите одиторски и стажант-одиторски длъжности в Сметната палата са 261, от тях 138 са към изнесените работни места на Сметната палата.

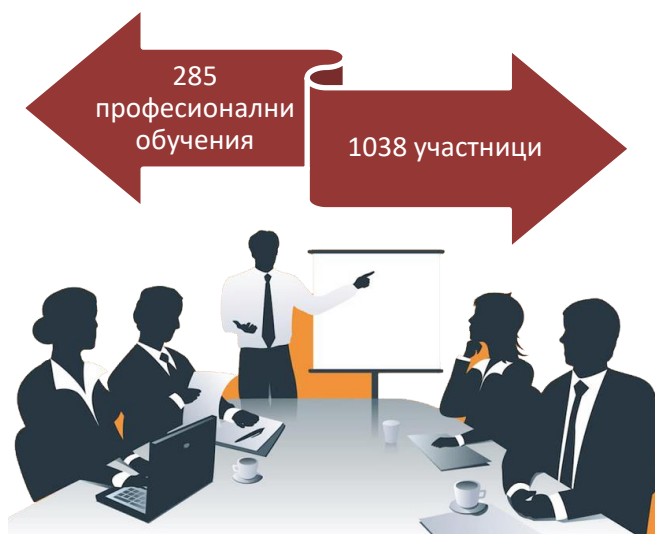
Всички служители, които работят в одитния състав на Сметната палата притежават висше образование с образователно-квалификационна степен "магистър", като пет от тях са придобили и образователна и научна степен „доктор“. Основната част от тях притежават икономическо образование (226) и юридическо образование (30), а останалите (38) са с техническо или друго образование.

В администрацията на Сметната палата, по основното длъжностно разписание на Сметната палата работят 101 служители, от тях 79 служители са с висше образование, от които 73 притежават образователно-квалификационна степен „магистър“, един служител притежават образователна и научна степен „доктор“.

3. ОБУЧЕНИЕ И КВАЛИФИКАЦИЯ

Процесът по обучение на служителите на Сметната палата цели придобиване, разширяване или усъвършенстване на професионалните знания и умения на служителите, при отчитане на заложените структурни и/или индивидуални цели. Планът за обучение на служителите на Сметната палата е приет с Решение № 055/ 02.03.2023 г. на Сметната палата.

През 2023 г. са реализирани 285 професионални обучения за общо 1 038 участници, разпределени в следните основни програми:

3.1. Специализирани програми за професионално обучение – темите са насочени към области, които са специфични за дейността на съответната одитна дирекция или структурно звено в администрацията. Проведени са 84 обучения по следните основни теми:

- практически насоки при прилагане на Международните одитни стандарти на върховните одитни институции и Наръчника за прилагане на международно признатите одитни стандарти и одитната дейност на Сметната палата;
- актуални въпроси, свързани с финансовата отчетност на бюджетните организации;
- промени в правната уредба на Закона за обществените поръчки и актуални въпроси от практиката по прилагане на ЗОП и Правилника за прилагане на ЗОП;
- нови моменти в изграждането и функционирането на СФУК съгласно Указанията на министъра на финансите от март 2020 г.;
- използване на специализирани одитни техники за събиране на данни, информация и одитни доказателства и/или статистически методи за анализ (корелационен и регресионен анализ);
- защита на личните данни;
- нови промени в Закона за административните нарушения и наказания;
- борба с измами при усвояване на средства;
- новите технологии в управлението;
- актуални проблеми при Кодекса на труда;
- статистическа грамотност, зелена администрация.

3.2. Програми за обучение по информационни и комуникационни технологии – темите са насочени към осигуряване на знания и умения за работа със специализирани софтуерни продукти, необходими за изпълнение на конкретно възложени задачи. Проведени са 59 обучения по следните основни теми:

- практическо прилагане на одитни софтуери за анализ на база данни и контрол и/или за планиране и управление на одитната дейност и одитните задачи;
- анализ и визуализация на бази данни;
- нови технологии в областта на облачните технологии, светът на данните, блокчейн и изкуствен интелект и машинно учене;
- приложение на системите за електронно управление;
- обучение за работа с Централизирана автоматизирана информационна система Електронни обществени поръчки;
- основи на дистанционните аерокосмически технологии и ГИС, обработка на високо стойностни данни електронни таблици;
- предпечат и видеообработка, и др.

3.3. Програми за чуждоезиково обучение - темите са насочени към осигуряване на знания и умения специфични за дейността на съответната одитна дирекция или структурно звено. Проведени са 4 обучения по комуникативни умения на английски език и за работа с институциите на ЕС, и др.

3.4. Програми с организационно-управленска насоченост - имат за цел усвояване на управленски знания и умения, развитие на специфични лидерски качества. Проведени са 35 обучения по теми свързани с:

- развитие на уменията за комуникация, развитие на управленски умения и развитие на екипи, работа в екип;
- методи за колаборативна работа със заинтересовани страни;
- техники за стимулиране на креативност и иновации и Техники за водене на диалог с одитирания обект и провеждане на интервю, обучение за ръководители на одитни екипи;
- кризи и управление на промяната, стратегическо лидерство и умения за справяне;
- развитие на междуличностните отношения в работна среда;
- управлението на задачи и споделяне на идеи за изграждане на нови и/ или усъвършенстване на установените работни процеси;
- интегритет, идентичност, личност - организационна среда и методи за изследване;
- интервюто като метод за оценяване при подбор; кодекс за поведение на служителите – функции и основни акценти, и др.

3.5. Програми за информационна сигурност – имат за цел служителите на Сметната палата да придобият и усъвършенстват знанията си за обезопасяване и защита на информацията или да намалят до минимум нейната загуба в процеса на изпълнение на служебните им задължения. Проведени са 10 обучения по теми свързани с:

- информационна и мрежова сигурност в подкрепа на реформите в публичната администрация;
- оперативна съвместимост и информационна сигурност;
- ISO 27001 - Вътрешен одит на системи за управление на сигурността на информацията (ISO/IEC 27001:2022, ISO 19011:2018);
- Транзитивен курс по ISO 27001 за вътрешни одитори; ISO 27701:2019 - Методи за сигурност: допълнение към ISO/IEC 27001 за управление на неприкосновеността на личната информация, и др.

4. МЕТОДОЛОГИЯ НА ОДИТНАТА ДЕЙНОСТ

Сметната палата осъществява своята одитна дейност съответствие със Закона за Сметната палата и международно признатите одитни стандарти. Методологията на одитната дейност на Сметната палата се развива непрекъснато, с оглед осигуряване на съответствие с промените в стандартите, адаптиране на техните постановки към българските условия и традиции, въвеждане и прилагане на добрите одитни практики.

През 2023 г. бе изменен Наръчникът за прилагане на международно признатите одитни стандарти и одитната дейност на Сметната палата по отношение на актуализиране на образци на работни документи за извършване на текущ контрол и финансов одит на годишните финансови отчети на бюджетните организации.

Успешното практическо приложение на новите методологии и внедряването на нови техники за одит, включително чрез използването на специализиран одитен софтуер, се осъществява от одитните дирекции с помощта на дирекция „Развитие на одитната дейност“, която отговаря за цялостното усъвършенстване на методологията на одитната дейност в Сметната палата. Лектори от дирекцията провеждат специализирани вътрешни обучения и отговарят текущо на въпроси и конкретни казуси.

5. ИНФОРМАЦИОННА И КОМУНИКАЦИОННА СРЕДА

На 01.03.2023 г. приключи започнатото през 2022 г. изпълнение на всички дейности по изграждане на нова структурна кабелна система в Сметната палата, като по този начин е осигурена качествена и непрекъсваема мрежова свързаност в институцията и са елиминирани периодичните прекъсвания, които се появяваха при старата структурна кабелна система и възпрепятстваха нормалното протичане на работните процеси.

В края на 2023 г. е извършена миграция на информационни активи на Сметната палата върху инфраструктурата на „Информационно обслужване“ АД. С миграцията се предоставя сигурна, надеждна и висококачествена среда, и системно администриране на ресурси на Сметната палата, което допринася за повишаването на сигурността, качеството на услугите и адекватното управление на инциденти.

През месец ноември 2023 г. успешно завърши сертификационният одит на Системата за управление на информационна сигурност за съответствие с новата версия

на международния стандарт за сигурност на информацията: ISO27001:2022. Чрез издадения сертификат се обективира наличието на надеждни защитни механизми, насочени към осигуряване и поддържане на цялостност, наличност и поверителност на информацията.

6. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ И ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ НА СМЕТНАТА ПАЛАТА

Стратегията за развитие на Сметната палата от 2018 до 2022 г. включва **16 стратегически цели**, в три приоритетни области, свързани с извършването на независим, ефективен и ефикасен одит, развитието на системата за управление на човешките ресурси и подобряването на управлението и отчетността в публичния сектор, чрез засилване на взаимодействието със заинтересованите страни. Формулирани са конкретни дейности за постигане на целите, както и индикатори за измерване на тяхното изпълнение.

Стратегията за институционално развитие на Сметната палата за периода 2018-2022 г. беше междинно отчетена в средата на 2022 г. и беше решено продължаващо да бъде изпълнявана до средата на 2023 г. Последващи вътрешни обсъждания заключиха, че изготвянето на нова стратегия не следва да се приема за технически въпрос, а е необходимо да отразява вижданията на ръководство с пълен мандат пред себе си. През 2023 г., все още не са избрани двамата зам.-председатели и двамата членове, затова продължи изпълнението на относими цели и дейности от изтеклата като срок стратегия, сред които:

- Въвеждане на нови постановки от МСВОИ 140 след приемането му в края на 2023 г.;
- Подобряване на взаимодействие с Народното събрание;
- Подобряване на привлекателността на Сметната палата като работодател;
- Идентифициране на факторите, които влияят върху удовлетвореността при служителите;
- Провеждане на обучения за Пентана в организационни единици с ниска степен на използване на софтуера;
- Въвеждане в дейността на Сметната палата на приетите Рамка за професионална компетентност на одиторите в Сметната палата и Стратегия за управление на човешките ресурси в Сметната палата;
- Партньорска проверка от друга ВОИ (peer review);
- Методика за планиране и отчитане на натовареността на одиторите.

СЪТРУДНИЧЕСТВО

III. СЪТРУДНИЧЕСТВО

1. ДЪРЖАВНИ ОРГАНИ, ПРОФЕСИОНАЛНИ И НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИ ОРГАНИЗАЦИИ

Сметната палата продължи да развива сътрудничеството си с всички заинтересовани страни, сред които държавни институции, неправителствени организации, академични среди, медии и др., като по този начин съдейства за повишаване на разбирането и ефективността на нейната дейност.

Подобряване на мерките по защита на публичните финансови ресурси обсъдиха на две работни срещи изпълняващият функциите главен прокурор на Република България Борислав Сарафов и председателят на Сметната палата Димитър Главчев. Акцент в разговорите бе поставен върху активизирането на комуникацията между двете институции при изпълнение на законовите им правомощия, обмена на информация при противодействие на корупцията и защита на обществения интерес.

По време на втората среща председателят на Сметната палата Димитър Главчев бе награден с плакет „Прокуратура на Република България“ и грамота от изпълняващия функциите главен прокурор Борислав Сарафов. Отличието е за „съществен личен принос в укрепването на сътрудничеството между Прокуратурата на Република България и Сметната палата“, като бе подчертано постигнатото добро сътрудничество между ръководените от тях институции в последните месеци, както и засиления обмен на информация в защита на обществения интерес.

Председателят на Сметната палата Димитър Главчев и изпълняващият длъжността председател на Комисията за противодействие на корупцията и Комисията за отнемане на незаконно придобитото имущество Антон Славчев обсъдиха как да се установи **по-тясно взаимодействие между КПК и Сметната палата в борбата с корупцията и нейната превенция**, а по-късно бе подписано и споразумение за **сътрудничество между Сметната палата и Комисията за противодействие на корупцията**. В рамките на споразумението ще се осъществява по-бърза и оперативна връзка между двете институции при наличие на сигнали срещу лица, заемащи висши

държавни длъжности, ако в тях се съдържат индикации или данни за корупция или конфликт на интереси. Ще се предоставя експертна помощ, ще се провеждат съвместни инициативи, работни срещи и обучения за обмен и разпространение на добри практики.

Председателят на Сметната палата Димитър Главчев се срещна с представители на

Европейската комисия за демокрация чрез право (Венецианска комисия) в Народното събрание **във връзка с предложената реформа за избор и назначаване на членове на**

независимите регулаторни и контролни органи, залегнала в Законопроекта за изменение и допълнение на Конституцията на Република България. В срещата взе участие също и проф. Валери Димитров, председател на Сметната палата в периода 2005-2014 г. Г-н Главчев подчерта, че по отношение на Сметната палата предлаганите от народните представители принципи за публичност и прозрачност при избора на членове на независимите регулаторни и контролни органи на практика са действащи и досега, тъй като в прилаганите от Народното събрание процедурни правила за избор на председател, заместник-председатели и членове на Сметната палата се включват изисквания както за професионализма на кандидатите, така и за публичното оповестяване на документите им и откритото им изслушване. Принципът за ограничението на последователните мандати за председателя също е заложен в Закона за Сметната палата.

Председателят на Сметната палата Димитър Главчев бе сред участниците в **международния форум „Антикорупция, демократична устойчивост и икономическа сигурност“, организиран от Центъра за изследване на демокрацията**, на който специални гости бяха министър-председателят акад. Николай Денков и европейският главен прокурор Лаура Кьовеши. Европейският главен прокурор заяви, че одитната дейност на Сметната палата е много важна за борбата с корупцията и прането на пари, тъй като установява неправомерни практики.

Ръководството на Сметната палата се срещна с мисията на **Бюрото за демократични институции и права на човека към Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа** във връзка с оценка на съответствието на провеждането на предсрочните парламентарни избори на 2 април 2023 г. с националното законодателство, ангажиментите на ОССЕ и други международни задължения и стандарти за демократични избори. В срещата участваха изпълняващият правомощията на председател на Сметната палата Горица Грънчарова – Кожарева, заместник-председателят Тошко Тодоров, директорите на одитна дирекция „Специфични одити“ - Екатерина Перчева и на дирекция „Развитие на одитната дейност“ - Тома Дончев. Г-жа Грънчарова – Кожарева заяви, че изискването за деклариране от дарителите на по-детайлна информация за източниците на дарените или предоставени средства на участници в изборите е категорично в посока на осигуряване на по-голяма прозрачност.

От мисията бе проявен интерес към одита на отчетите на партиите по Закона за политическите партии и одита на предизборните кампании по Изборния кодекс.

Сметната палата **отличи две институции за най-добри свои партньори през 2023 г. – Прокуратурата на Република България и Националната служба за охрана.** Председателят на Сметната палата Димитър Главчев връчи отличията на и.ф. главен прокурор Борислав Сарафов и на бригаден генерал Емил Тонев – статуетка със символа на Сметната палата. Отличието се връчва на Прокуратурата на Република България за ефективното взаимодействие между двете институции във връзка със законовите им правомощия, както и в областта на борбата с корупцията. Наградата на Националната служба за охрана се връчва за висок професионализъм, оперативност и ефективност при оказаната логистична подкрепа и взаимодействие при изпълнението на задачи.

Представители на Сметната палата **участваха в юбилейната XXV-та Национална среща на финансистите от общините в Република България,** организирана от Национално сдружение на общините в Република България. Сметната палата е традиционен участник в тези срещи, тъй като общините представляват най-многобройната група

одитирани организации при ежегодните финансови одити. Съветникът към кабинета на заместник-председателя Теодора Бакърджиева-Люцканова и директорът на дирекция „Развитие на одитна дейност“ към Сметната палата Тома Дончев представиха най-често срещаните слабости в отчетността на общините, констатирани по време на финансовите одити, с цел те да бъдат избегнати в бъдеще.

За осигуряване на приемственост във Върховната одитна институция председателят на Сметната палата Димитър Главчев **се среща със своите предшественици - бившите ръководители на одитната институция** доц. д-р Георги Николов, проф. д-р Валери Димитров, Лидия Руменова и Надежда Сандолова - български представител в Европейската сметна палата. Той им благодари за усилията и приноса им за възстановяването, развитието и усъвършенстването на одитната дейност на Сметната палата и изграждането на административния ѝ капацитет. Г-н Главчев ги покани да участват в бъдещия Консултативен експертен съвет към Председателя.

Консултативният експертен съвет ще изразява становища по проекта на Годишната програма за одитната дейност, ще консултира извършването на задължителните одити на институцията, ще изразява позиция и по одити, възложени с решение на Народното събрание, както и по одити със значими резултати за управлението на публичните средства и дейности.

Българската телеграфна агенция бе отличена с почетния плакет на Сметната палата за ефективно сътрудничество през годините и по случай 125-годишнината на медията. Чрез достоверното и всеобхватно отразяване на резултатите от дейността на институцията през годините, Българската телеграфна агенция съдейства активно за

осигуряване на висока информираност на гражданите за работата на Сметната палата, за нейната роля, значение и постижения, както и възможност за упражняване на обществен контрол върху публичния сектор чрез публичност и прозрачност на извършените от нея одити, бе посочено в поздравителния адрес към националната медия.

Сметната палата през 2023 г. продължи да насърчава професионалната ориентация както на студенти чрез провеждане на студентски стажове в институцията, така и привличането на млади кадри, предлагайки им възможности за кариерно развитие.

Сметната палата е **традиционен партньор на националния ежегоден конкурс „Млад одитор“**, насърчаващ студентите да изберат одиторската професия. Горица Грънчарова – Кожарева – изпълняващ правомощията на председател на Сметната палата, връчи специална награда в изданието на конкурса за 2023 г.

Студенти от специалност „Финансов контрол“ в Университета за национално и световно стопанство **успешно приключиха стаж в Сметната палата**, където се обучаваха в дирекция „Развитие на одитната дейност“ под ръководство на нейния директор Тома Дончев. По време на стажа те бяха запознати с устройството, функциите и дейността на Сметната палата, с основните нормативни документи и вътрешни актове на институцията.

Като заместник-председател на Сметната палата Горица Грънчарова-Кожарева бе специален гост на **тържествената церемония по връчване на дипломите на випуск 2023 на Висшето училище по застраховане и финанси**. Г-жа Грънчарова увери дипломантите, че вратите на институцията са широко отворени за тях и ще получат подкрепа в кариерното развитие, ако изберат да работят в Сметната палата, а на преподавателите пожела да продължат да съдействат за популяризирането на одиторската професия.

Служителите на Сметната палата, споделящи основни човешки и професионални ценности като справедливост и съпричастност, **не останаха безучастни към извънредни ситуации у нас и по света и необходимостта и подкрепа и помощ на нуждаещите се**.

Ръководството и служителите на Сметната палата дариха **лични средства за пострадалите от опустошителното земетресение в Турция и Сирия**. Помощта бе изпратена до пострадалите райони чрез Българския червен кръст. Със събраните парични средства бяха закупени материали от най-неотложна необходимост – топли дрехи, завивки, палатки, отоплителни уреди за палатките, хигиенни материали, фенери, батерии и др.

Ръководството и служителите на Сметната палата се включиха активно и в **дарителска кампания за деца и младежи от центрове за настаняване**. Те дариха лични средства за закупуване на продукти, свързани с основните нужди и физическото оцеляване на децата и младежите в „Преходно жилище за деца“, град Долна Баня и в Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи „Констанца Ляпчева“, град Долна Баня. С дарените средства бяха закупени домакински уреди и пособия от първа необходимост в центровете, спално бельо, хранителни продукти, хигиенни консумативи и почистващи препарати.

Ръководството и служителите на Светната палата бяха **активни участници и в дарителската кампания за българите в Босилеград**, като събраха лични средства на

благотворителен Коледен базар. Средствата са за подкрепа на различни младежки инициативи в Западните покрайнини през 2024 г.

Служителите на Сметната палата продължиха дългогодишната традиция да **подкрепят хората на изкуството у нас. Организирана бе вечер, посветена на поета Димчо Дебелянов – докладчик в Сметната палата** преди заминаването си на фронта, като ученици от 134 СУ „Димчо Дебелянов“ – ORT School - София, изпълниха негови стихове, показани бяха и информационни пана за периода му в Сметната палата и бе открита изложба. По повод 1 ноември бе организирана Вечер на будителите от историята на Върховната сметна палата – председатели на институцията и нейни служители от 1880 г. до 1947 г., с възрожденски принос за България. Гости на събитието бяха представители на културата и изкуството.

2. МЕЖДУНАРОДНА ДЕЙНОСТ

Международната дейност на Сметната палата през отчетния период бе насочена към активизиране и разширяване на участието в инициативи на международната одиторска общност, които допринасят за повишаване на институционалния и административен капацитет на Сметната палата.

Международните събития, предвидени за реализация през 2023 г., се осъществиха както присъствено, така и чрез онлайн срещи и електронна комуникация. Особен акцент на международното сътрудничество на Сметната палата е участието в дейността на работни групи в рамките на международни професионални организации на върховните одитни институции.

В рамките на ЕВРОСАЙ, международна организация на ВОИ от Европа, сътрудничеството се състоеше основно в участие в:

- 16-та годишна среща на работната група по Одит на информационните системи, както и уебинар на тема „Идентифицирайте се: Коварният път към eID“;
- пролетна сесия в рамките на работната група по одит на околната среда с фокус „Изменение на климата: напредък, постигнат в усилията за адаптация“, в която двама представители на Сметната палата представиха презентация на тема „Адаптация към изменението на климата - развитие в политиката и принос на Сметната палата“, както и годишната среща на работната група на тема: „Устойчива енергия“;
- 9-та годишна среща на работната група по одит на средствата за преодоляване на последиците от бедствия и аварии на тема „Готовност на правителствата за предотвратяване на бедствия и елиминиране на последиците от тях“;
- годишна среща на оперативната група за одит на общините и семинар на тема „Разпределение на трансфери и безвъзмездни средства“; Участие в подготвителни работни срещи на координационния екип от ВОИ на Латвия, България и Северна Македония относно провеждането на Майсторски клас, както и участие в самия Майсторски клас на тема: „Подбор и извадка от общини на етапа на планиране на одитите на изпълнението и одитите за съответствие“;
- среща на Проектната група за ползи от и методологии за одит в реално време;
- уебинар в рамките на Проектната група на ЕВРОСАЙ за COVID-19 на тема „Дългосрочни последиствия от COVID-19“;
- семинар на тема „Анализ с обхват на данни“ в рамките на Стратегическа цел 2 на ЕВРОСАЙ;
- три уебинара на проектна група „Мобилен клуб на експерти“;
- онлайн среща на нова проекта група „Техническа подкрепа за ВОИ на Украйна“.

Представители на Сметната палата участваха и в събития в рамките на работните групи на Международната организация на ВОИ - ИНТОСАЙ:

- Конференцията на ООН за изменението на климата (COP 28), организирана от работната група по одит на околната среда на тема: „Въздействие върху действията, свързани с климата – Върховните одитни институции призовават за ефективно прилагане на политиките, свързани с климата“; уебинар, организиран от работната група по одит на околната среда и Световната банка на тема „Отчетност и надзор във връзка с изменението на климата“; уебинар на тема „Одитиране на инструменти за зелена фискална политика - ключови констатации и препоръки от върховните одитни институции“ уебинар, организиран от (iCED)¹⁸ и работната група по одит на околната среда, както и два онлайн курса, свързани с провеждането на МООС (масивни отворени онлайн курсове);
- срещи на Форума на ИНТОСАЙ за професионални становища;

¹⁸ Международния център за одит на околната среда и устойчиво развитие към ВОИ на Индия

- уебинар на тема „Злонамерен софтуер (ransomware)“, организиран в рамките на Проект 5 „Тримесечни уебинари за одит на информационните технологии“ на Работната група на ИНТОСАЙ по Одит на информационните системи;
- 7-та годишна среща на работната група по одит на големи бази;
- годишната среща на Работната група по оценка на публични политики и програми, на тема: „Как оценяваме въздействието на оценките и одитите на изпълнението“, както и онлайн флаш сесия на Работната група;
- годишна среща на Работната група по одит на големи бази данни на тема: „Приложение на големите бази данни в одитната дейност“;
- уебинар на тема „Подобряване на сътрудничеството между върховните одитни институции и организациите на гражданското общество в борбата срещу корупцията“, организиран от Инициативата за развитие на ИНТОСАЙ и глобалната коалиция срещу корупцията Прозрачност без граници;
- уебинар, свързан с иновациите във ВОИ, организиран от Инициативата за развитие на ИНТОСАЙ).

В рамките на Контактния комитет на върховните одитни институции от ЕС и Европейската сметна палата участие имаше в:

- среща на Мрежата за одит на фискалната политика;
- годишната среща на Работната група за предотвратяване и борба с нередностите и измамите към Контактния комитет;
- годишната среща на Контактния комитет на ръководителите на ВОИ от ЕС и ЕСП. Фокусът на срещата беше върху енергетиката и промяна или еволюция в парадигмата на финансиране от ЕС относно Механизма за възстановяване и устойчивост на национално и европейско ниво.

Представители на Сметната палата участваха в конференции, семинари, обучения за споделяне на опит относно „Оценка на политиката на сближаване на ЕС (кохезионна политика) – предизвикателства и възможности“, годишната среща на Международния борд на одиторите на НАТО (IBAN) с Компетентните национални одитни органи (CNAB), годишната среща на служителите за връзка на ВОИ от ЕС, уебинар, организиран от Центъра за публични финанси (CEF) на тема „ВОИ се трансформира в обучаващи организации“.

Ръководството на Сметната палата взе участие в редица форуми на високо равнище:

- Глобален форум за борба с корупцията и защита на интегритета, организиран от Организацията за икономическо сътрудничество и развитие, който се проведе в гр. Париж. Някои от обсъжданите теми по време на форума включваха: партньорство между публичния и частния сектор; засилване на демокрацията и ролята на почтеността сред официалните лица на изборни длъжности; анализ на данните за оценка на измами и корупция; достатъчни ли са мерките на националните правителства за справяне с корупцията; корупцията в ключови вериги за доставка на минерали в рамките

на усилията за борба с климатичните изменения; поощряване на интегритета в инфраструктурните проекти;

- Сметната палата бе приета за пълноправен член на Работната група за борба срещу корупцията и прането на пари на ИНТОСАЙ. Това стана по време на 16-тата годишна среща на работната група, в която участва делегация от Сметната палата, водена от Димитър Главчев, председател на Върховната одитна институция на България. Основна тема по време на срещата беше:

„Ролята на Върховните одитни институции в използването на изкуствения интелект при борбата с корупцията“;

- Председателят на Сметната палата участва в X-та Годишна международна конференция за интегритет, чийто основен фокус бе борбата с корупцията;

- Председателят на Сметната палата Димитър Главчев заяви подкрепата на българската Сметна палата за Инициативата „Три морета“ и изтъкна българския принос за инициативата по време на среща на ръководителите на ВОИ на държавите от ИТМ

която се проведе в гр. Варшава, Полша. В срещата, чиято основна тема бе извършването на външен одит на средствата, инвестирани за осъществяване на проектите по Инициативата, взе участие и Тошко Тодоров, заместник-председател на Сметната палата. Ръководителите на ВОИ от ИТМ приеха споразумение за партньорство и сътрудничество, с което изразиха готовността си да извършват одити на публични средства, свързани с ключови инвестиционни проекти от ИТМ, в рамките на своите одитни правомощия и съгласно приетите си работни планове;

- Заместник-председателят на Сметната палата Горица Грънчарова-Кожарева взе участие в глобална среща на високо равнище на IDI за професионализация на одиторите, която се проведе в гр. Лондон. Основни теми на форума бяха: бъдещите одити на ВОИ, които да отговарят на нуждите на обществото, бъдещата визия за професионалните одитори, обсъдени бяха резултатите от пилотното обучение PESA, устойчиви одитни практики и възможността за партньорство със заинтересованите страни.

Сметната палата продължи да си сътрудничи с Европейската сметна палата при одитите ѝ в нашата страна. Одитори от Сметната палата участват в качеството на наблюдатели в подготовката и провеждането на одитните мисии на ЕСП в България.

В изпълнение на позицията одитор на ЕВРОСАЙ представител на Сметната палата на **Република България заедно със Сметната палата на Република Хърватия извършиха одит на отчетите и свързаните документи на ЕВРОСАЙ за 2022 г.**

В рамките на оперативното сътрудничество бе обменена информация в отговор на изследвания и постъпили въпроси от други ВОИ относно различни аспекти на одитната практика на национално ниво. Сметната палата участва и с публикации в журнала на работната група по одит на околната среда на ИНТОСАЙ и оперативната група за одит на общините.

ПУБЛИЧНОСТ И ПРОЗРАЧНОСТ

IV. ПУБЛИЧНОСТ И ПРОЗРАЧНОСТ

Институцията дава гласност на резултатите от своята дейност, в изпълнение на Закона за Сметната палата, като спазва стратегическия принцип за публичност и прозрачност. И през 2023 г. усилията на Сметната палата бяха насочени към осигуряване на добра информираност на обществото и заинтересованите страни за резултатите от одитната ѝ дейност.

Интернет страницата на Сметната палата е основна платформа за информиране на гражданите и обществото, тъй като на нея са публикувани всички приети одитни доклади за извършени одити, доклади за резултати от последващия контрол за изпълнение на препоръките, дадени от Сметната палата, съобщенията за връчените проекти на одитни доклади и извлечения от протоколи за заседанията на Сметната палата за начина на гласуване. Публикувана е също информация за международната дейност и за сътрудничество със заинтересованите страни, възможности за кариерно развитие, прессъобщения и др.

Освен всички приети одитни доклади от одитната програма за 2023 г., на интернет страницата на Сметната палата бяха публикувани и приетите през 2023 г. одитни доклади от забавени през годините 57 одита за съответствие, включени в програми за одитната дейност на институцията за периода 2016-2021 г.

През 2023 г. Сметната палата публикува на своята интернет страница и 19 извлечения от общо 16 одитни доклада, които са били изпратени на Прокуратурата на Република България и за които е възникнало основание за оповестяване. Решението за това бе взето от ръководството на Сметната палата след получено уведомление от Прокуратурата, че конкретните производства са приключили с отказ от образуване или с постановление за прекратяване на досъдебно производство. Така е поставено начало на практика за регулярно оповестяване и информиране на обществеността за констатациите, които Прокуратурата дава за наличие или липса на данни за образуване на досъдебно производство.

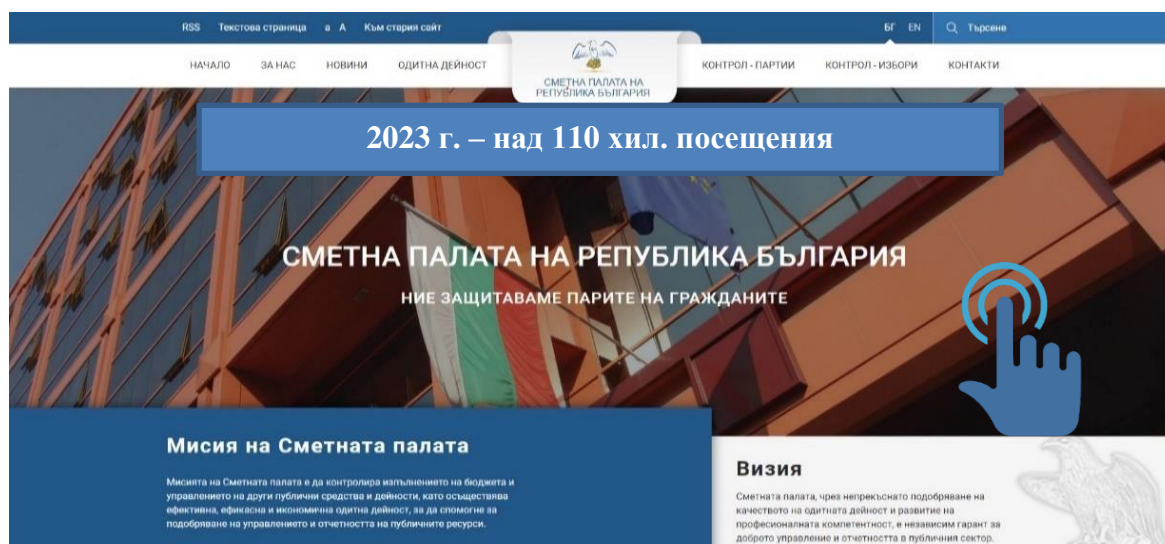
Сметната палата публикува на интернет страницата си информация, образци на документи и указания за участниците в изборите за народни представители за Народно събрание на 2 април 2023 г. и за изборите за общински съветници и за кметове на 29 октомври 2023 г. Одитната институция подготви и публикува и електронна брошура в помощ на участниците в изборите на 29 октомври 2023 г. с изискванията, които следва да спазят, за да бъде осигурена публичност и прозрачност на предизборната кампания.

Публикувани бяха и одитните доклади за приключилите одити за съответствие на декларираните приходи и извършените разходи във връзка с предизборните кампании на участниците в изборите за Народно събрание – съответно на 2 април 2023 г. и на 2 октомври 2022 г.

Чрез интернет страницата на Сметната палата е достъпен и Единният регистър по Изборния кодекс, който осигурява прозрачност върху финансирането на предизборните кампании с данни за:

- имената на дарителите, вида, целта, размера на направените дарения;
- декларациите за произхода на дарените средства;
- отчетите за приходите, разходите и поетите задължения за плащане във връзка с предизборните кампании на участниците в изборите и др.

Сметната палата осигури чрез интернет страницата си прозрачност на годишните финансови отчети за 2022 г. на партиите и дарителите им съгласно Закона за политическите партии. На сайта на Сметната палата е публикуван и одитният доклад за извършен одит на финансовата дейност и управлението на предоставеното имущество на политическите партии за предходната година.

Посещенията през 2023 г. на интернет страницата на Сметната палата са над 110 хил., което е с повече от хиляда посещения спрямо предходната година. Наблюдава се висока посещаемост и от нови посетители, което би могло да се обясни с промени в ръководството на Сметната палата и персонални промени в кръга от заинтересованите лица.

Изготвени са 59 прессъобщения по одитни доклади и във връзка с резултати от одитната и друга дейност на институцията. Интервютата в печатни медии са 4, а в електронни медии – 9. Сред тях са интервюта на председателя на Сметната палата и други представители на ръководството на институцията във водещи национални медии като „24 часа“, „Стандарт“, Българска национална телевизия, Българска телеграфна агенция, bTV, Нова телевизия, БНР, специализираното списание „ЗОП плюс“ и др.

През юли 2023 г. ръководството на Сметната палата проведе пресконференция с журналисти, на която бяха представени резултатите от дейността на институцията през

първото полугодие и бяха обсъдени актуални въпроси.

По повод професионалния празник на Сметната палата през декември председателят на Сметната палата Димитър Главчев и неговите заместници Горица Грънчарова – Кожарева и Тошко Тодоров се срещнаха с журналисти. Представителите на медиите имаха възможност да се запознаят с обобщените резултати от дейността на институцията през годината, както и с предстоящите задачи през 2024 г.

Институцията използва и социалната мрежа Facebook с цел по-широко популяризиране на дейността ѝ и достигане на различна по вид аудитория, като публикува в нея информация за одитни доклади, за сътрудничеството на Сметната палата с институции, други ВОИ и международни организации. В Youtube канала на Сметната палата са публикувани проведени обучения в помощ на участниците в изборите за общински съветници и кметове през 2023 г.

Осигурен е достъп и до обществената информация в съответствие със Закона за достъп до обществената информация на журналисти, граждани и неправителствени организации. Отчетът за работата на Сметната палата по Закона за достъп до обществена информация за 2023 г. също е публикуван на интернет страницата на институцията. През годината в Сметната палата са постъпили общо 15 заявления за достъп до обществена информация от граждани, представители на медии, юридически лица с нестопанска цел, представители на политически партии. Предоставен е достъп на 10 заявителя, изпратени са 2 уведомления за липса на исканата информация, други 2 уведомления за предоставяне на информацията след приемане на одитен доклад и 1 препращане на заявлението за достъп по компетентност. Няма отказан достъп до обществена информация.

Сметната палата насърчава и подкрепя професионализма на своите служители за постигането на високи резултати в работата им. През 2023 г. по случай професионалния празник – 20 декември, Сметната палата за поредна година връчи наградите на най-добрите одитори за приноса им в развитието на дейността на институцията:

С наградата „Одитор на Сметната палата на 2023 година“ бе отличена Александра Гълъбова - главен одитор в изнесено работно място Благоевград, от одитна дирекция II „Финансови одити“.

Наградата „Одитен екип на Сметната палата на 2023 година“ бе връчена на екипа, извършил одита на Информационната система за управление и наблюдение (ИСУН) за периода от 01.01.2016 г. до 31.12.2021 г. Отличието е присъдено на Детелина Хаджиева - главен одитор, Мария Колева - старши одитор първа степен, и Биянка Янева, старши одитор първа степен, от одитна дирекция „Одити на изпълнението“.

Наградата „Ръководител на Сметната палата на 2023 година“ бе връчена на Росица Данова, директор на одитна дирекция „Одити за съответствие при финансовото управление“.

По повод 1 март, когато през 1881 г. официално започва работа Върховната сметна палата, ръководството на одитната институция благодари на служителите за всеотдайността, отдадеността и професионализма в работата им. На ръководители на структурни звена бяха връчени благодарствени писма от Горица Грънчарова – Кожарева - изпълняващ правомощията на председател на Сметната палата, и Тошко Тодоров – заместник-председател, в които се отбелязват постижения от одитите и цялостната дейност на палатата.

През 2023 г. Сметната палата продължи да извършва независим външен одит на публичните средства и дейности в съответствие с разпоредбите на Закона за Сметната палата и международно признатите одитни стандарти. Финансовите одити допринесоха за верността на финансовите отчети на бюджетните организации, за да могат те да бъдат стабилна основа за вземане на адекватни управленски решения. Одитите за съответствие подпомогнаха одитираните организации да подобряват своите системи за вътрешен контрол, за да не допускат отклонения от правната рамка и договорите по отношение на важни процеси – възлагане на обществени поръчки, разпореждане с имущество, изпълнение на бюджети и др. Чрез одитите на изпълнението Сметната палата повдигна въпроси за постигането на резултатите от изразходваните средства по важна за нашето общество тема - преодоляване на последствията от пандемията от COVID-19. Извършените специфични одити дадоха ценна информация за изпълнението на значими за публичните финанси бюджети и дейности.

Одитната дейност на Сметната палата допринася за засилване на отчетността, прозрачността и интегритета на държавното управление и организациите от публичния сектор чрез директното си въздействие и чрез информиране на Народното събрание и другите институции, които се очаква да предприемат коригиращи действия. По този начин Сметната палата продължи да добавя стойност за обществото и да създава предпоставки за постигане на крайния ефект от своята работа - подобряване на живота на гражданите.

сътрудничество
безпристрастност
добросъвестност
прозрачност
професионализъм
независимост
почтеност
последователност
прозрачност
обективност
конструктивност
добросъвестност
доверие
професионализъм
последователност
прозрачност
доверие
независимост
сътрудничество
добросъвестност
независимост
прозрачност
доверие
независимост
професионализъм
последователност
добросъвестност
почтеност
последователност
независимост
сътрудничество
безпристрастност
добросъвестност
професионализъм
прозрачност
обективност
конструктивност
добросъвестност
прозрачност
доверие
независимост
последователност
прозрачност
прозрачност
конструктивност
добросъвестност

www.bulnao.government.bg